

A SZELLEMI TULAJDONJOGOKAT SÉRTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK VIZSGÁLATA

**- KRIMINÁLSTATISZTIKAI ELEMZÉS -
(2002-2009)**

DR. WINDT SZANDRA

DR. SZABÓ IMRE

2010.

TARTALOM

A vizsgálat alapjául szolgáló bűncselekmények	4
1. Szakirodalmi kitekintés.....	6
1.1. A bűnözés mint társadalmi tömegjelenség mérésének módszerei, a kriminálstatistika jellemzői	6
1.2. A látencia kérdése, mérése	8
2. A bűncselekményekre vonatkozó adatok.....	9
2.1. A bűncselekmények számának változása (2002-2009)	10
2.2. A bűncselekmények megyék szerinti megoszlása	14
2.3. Az elkövetés jellemzői.....	16
2.3.1. Az elkövetés tárgya.....	16
2.3.2. Az elkövetés eszköze	17
2.3.3. Az elkövetés módszere	18
2.3.4. Az elkövetés helyszíne	20
2.4. Az áru hamis megjelölése – rossz minőségű termék forgalomba hozatala	21
2.4.1. Bűncselekmények elhatárolása	25
2.5. A kárértékre vonatkozó adatok	27
2.5.1. Az okozott kár.....	27
2.5.2. A megtérült kár	33
3. Az elkövetőkre vonatkozó adatok.....	36
3.1. Az elkövetők jellemzői	36
3.2. Az elkövetők korcsoport szerinti megoszlása.....	39
3.3. Az elkövetők családi állapota	40
3.4. Az elkövetők iskolai végzettsége.....	40
3.5. Az elkövetők előélete	41
4. A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények látenciája.....	41
5. Az eljárások jellemzői.....	43
5.1. Szellemi tulajdonjogok megsértése miatt kezdeményezett nyomozások jellemzői	43
5.1.1. Az eljárás kezdeményezői	43
5.1.2. A nyomozás elrendelése előtti feljelentés kiegészítés	44
5.1.3. Halaszthatatlan nyomozati cselekmény	44
5.2. A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység	45
5.2.1. Az eljárás befejezése az ügyészi szakasz végéig	45
5.2.2. A felügyelő ügyész tevékenysége.....	46
5.3. A szellemi tulajdonjogokat sértő bűnelkövetők büntetése	46
5.4. Felderítési mutató	47
6. A sértettek jellemzői	49
Összegzés - Javaslatok	50
Felhasznált irodalom	53
Melléklet	55

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Az összes ismertté vált, valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények számának változása, 2002-2009.	11
2. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megoszlása 2002-2009 átlaga alapján	12
3. ábra: A szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő ismertté vált bűncselekmények számának alakulása (2002-2009)	13
4. ábra: A Btk. 329/A. §-ba ütköző cselekmények regionális megoszlása a vizsgált időszakban.	15
5. ábra: A Btk. 296. §-ba ütköző cselekmények regionális megoszlása 2002 és 2008 között	16
6. ábra: Az elkövetés tárgya (%-os megoszlás), 2002-2008.....	17
7. ábra: Az elkövetés eszköze, 2002-2009.	18

8. ábra: Az elkövetés módszere (%), 2002-2008.....	19
9. ábra: Az elkövetés helyszíne (a cselekmények száma szerint), 2002-2008.....	21
10. ábra: <i>Az áru hamis megjelölése és a rossz minőségű termék forgalomba hozatala</i> cselekmények számának változása 2002 és 2008 között.	22
11. ábra: Az összes ismertté vált bűncselekménnyel valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel okozott kár, 2002-2008.	28
12. ábra: Az okozott kár mértékének változása (Ft), 2002-2009.....	29
13. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményekkel okozott kár és a hazai össztermék (GDP) változása (Ft), 2002-2008.....	30
14. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményekkel okozott kár a hazai össztermékhez viszonyítva (%-os megoszlás), 2002-2008.....	31
15. ábra: Az áru hamis megjelölésével kapcsolatos cselekményekkel okozott kár értéke	33
16. ábra: Az összes ismertté vált bűncselekménnyel, valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel okozott megtérült kár, 2002-2008.	34
17. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel okozott és a megtérült kár (Ft), 2002-2008.	35
18. ábra: Az összes ismertté vált elkövető és a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények elkövetőinek száma, 2002-2009.....	36
19. ábra: Az elkövetők száma bűncselekmények szerint, 2002-2009.	37
20. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények és az elkövetők száma, 2002-2009.....	38
21. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményeket megvalósító elkövetők száma, nemek szerint 2002-2008.....	39
22. ábra: Az elkövetők korcsoport szerinti megoszlása, 2002-2008.	40
23. ábra: Az eljárás kezdeményezőinek száma, 2002-2008.	43
24. ábra: Az áru hamis megjelölésével kapcsolatos nyomozások száma a VPOP-nél	44
25. ábra: Az ügyészi intézkedések, 2002-2008.	45
26. ábra: Az elítélt terheltek %-os megoszlása a főbüntetés neme szerint (a Btk. alapján), 2002-2009.....	47
27. ábra: Az elkövetők felderítése	48
28. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő valamint az összes bűncselekményre vonatkozó felderítési mutató átlagos megoszlása (%) 2002 és 2008 között	49

A VIZSGÁLAT ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ BŰNCSELEKMÉNYEK

Áru hamis megjelölése

296. § Aki árut - a versenytárs hozzájárulása nélkül - olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, illetőleg annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetőleg forgalomba hoz, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Bitorlás

329. § (1) Aki

a) más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz,

b) gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörével, tisztségével, tagságával visszaélve más szellemi alkotásának hasznosítását vagy az alkotáshoz fűződő jogok érvényesítését attól teszi függővé, hogy annak díjából, illetve az abból származó haszonból vagy nyereségből részesítsék, illetve jogosultként tüntessék fel,

büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) E § alkalmazásában szellemi alkotás: az irodalmi, tudományos és művészeti alkotás, a találmány, a növényfajta, a használati minta, a formatervezési minta és a mikroelektronikai félvezető termék topográfiája.

Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése

329/A. § (1) Aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznoszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a szerzői jogi törvény szerint a magáncélú másolásra tekintettel a szerzőt, illetve a kapcsolódó jogi jogosultat megillető üreshordozó díj, illetve reprográfiai díj megfizetését elmulasztja.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését

a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,

b) üzletszerűen

követik el.

(4) A büntetés

a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,

b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt okozva követik el.

Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása

329/B. § (1) Aki a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatásos műszaki intézkedést hasznoszerzés végett megkerüli, vagy e célból ehhez szükséges eszközt, terméket, berendezést vagy felszerelést

a) készít, előállít,

b) átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik,

vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel

büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatásos műszaki intézkedés megkerülése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő gazdasági, műszaki, szervezési ismeretet másnak a rendelkezésére bocsátja.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatásos műszaki intézkedés kijátszását üzletszerűen követik el.

(4) Nem büntethető az (1) bekezdés *a*) pontja esetén, aki - mielőtt a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott hatásos műszaki intézkedés megkerüléséhez szükséges eszköz, termék, berendezés, felszerelés készítése, illetőleg előállítása a hatóság tudomására jutott volna - tevékenységét a hatóság előtt felfedi, és az elkészített, illetőleg az előállított dolgot a hatóságnak átadja, valamint lehetővé teszi a készítésben, illetőleg előállításban részt vevő más személy kilétének megállapítását.

Jogkezelési adat meghamisítása

329/C. § Aki más szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelme alá tartozó művének, illetőleg teljesítményének a felhasználásával összefüggésben megjelenített, és a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott jogkezelési adatot haszonszerzés végett jogosulatlanul eltávolítja vagy megváltoztatja, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

Iparjogvédelmi jogok megsértése

329/D. § (1) Aki a jogosultnak törvény, kihirdetett nemzetközi szerződés vagy európai közösségi rendelet alapján fennálló szabadalmi oltalomból, növényfajta-oltalomból, kiegészítő oltalmi tanúsítványból, védjegyoltalomból, földrajzi árujelző-oltalomból, formatervezési mintaoltalomból, használati mintaoltalomból, illetve topográfiaoltalomból eredő jogát az oltalom tárgyának utánzásával vagy átvételével megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését

a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,

b) üzletszerűen

követik el.

(3) A büntetés

a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,

b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt okozva követik el.

1. SZAKIRODALMI KITEKINTÉS

1.1. *A bűnözés mint társadalmi tömegjelenség mérésének módszerei, a kriminálstatisztika jellemzői*

A bűnözés dinamikájának, jellemzőinek bemutatásához a legkézenfekvőbb adatbázis a kriminálstatisztika. Azonban hangsúlyozni kell, amit Vavró István ír: „a bűnözés mint társadalmi tömegjelenség a vizsgálhatóság szempontjából minden látszólagos egyszerűsége ellenére bonyolultabb más jelenségeknél. Ez a tömegjelenség ugyanis soha nem vezethető vissza csupán egy elemre, mert két, egymást kölcsönösen feltételező, egymástól el nem választható, mégis különböző sokaság egysége. Az egyik elem a büntetőjogi normaszegés mint emberi magatartás, a másik a büntetőjogi normát megszegő személy. A két sokaság mennyiségi szempontból is különbözik. Ennek okai a jogrendszerben, a jogalkalmazó szervek tevékenységében keresendők. A büntetőjogi normaszegés mint cselekmény megvalósítója bármely természetes személy lehet, függetlenül attól, hogy a cselekményt később felderítik vagy sem, valamint, hogy a felderített személy büntetőjogi felelősségre vonására lehetőség van, vagy nincs. A két, egymást kölcsönösen feltételező sokaság tehát már e megismerhetőség szempontjából is különbözik egymástól.”¹

„A kriminálstatisztika két nagy részterület elemzését végzi. Az egyik a bűnözés mint társadalmi jelenség, a másik a jogalkalmazás, a jogalkalmazó tevékenység mint a bűnözésre adott társadalmi válasz.”²

A kriminálstatisztikában található adatokat hívjuk az ismertté vált, vagy regisztrált adatoknak. Azonban, ahogy Vavró István írja „az ismertté vált bűnözés belső arányai a tényleges bűnözésétől eltérhetnek. A bűncselekmények ismertté válása a lakosság feljelentési készségétől, illetőleg a hatóságok aktivitásától függ. A hatóságok aktivitása, tevékenységének eredményessége lényegesen befolyásolja a felderített esetek, ezen belül a személyi és a cselekményi oldal egymáshoz viszonyított arányát. Az ismertté vált bűncselekmények elkövetőinek felderítését mutató arány az eredményes hatósági tevékenység egyik – sokak által legfontosabbnak tartott – jelzőszáma.”³ A jogalkalmazási tevékenység a bűnözésre adott társadalmi válasz, éppen ezért a statisztikából felrajzolható jelenség nem mutat egyenletes képet az egyes eljárási szakaszokban. „A bűnözés vizsgálatakor ezért mindenkor egyértelműen meg kell határozni, hogy a vizsgált adatok mely eljárási szakaszra vonatkoznak, és hogy a személyi vagy a tárgyi oldal adatait tartalmazzák. A különböző eljárási szakaszok csak trendjükben, tendenciájukban, szerkezetükben

¹ VAVRÓ István: *A bűnözés mérésének módszerei; a magyarországi kriminalitás általános jellemzői*, IN: GÖNCZÖL K. – KEREZSI K. – KORINEK L. – LÉVAY M.: *Kriminológia- Szakkriminológia*, Budapest, Complex, 2006., pp. 219-246., p. 221.

² VAVRÓ i.m. p. 222.

³ VAVRÓ i.m. p. 222.

hasonlíthatók össze, soha nem tekinthetők azonosnak.”⁴

A kriminálstatisztika három jól elkülönülő adatbázisból épül fel:

1. egységes rendőrségi-ügyészségi statisztikai rendszer (ERÜBS⁵),
2. a bírósági statisztikai rendszer
3. a büntetés-végrehajtási statisztika.⁶

Az ERÜBS-öt 1963-ban hozták létre, 1964. január elseje óta működik. Ez az adatbázis alapvetően két részre osztható: egyrészt, mint már korábban említettük a bűnözést mint jelenséget, másrészt a rendőri-ügyészi tevékenységet mint jogalkalmazói munkát rögzíti. A bűnözésre vonatkozó adatokban szintén két külön adatbázisban gyűjtik a személyi (elkövetői) valamint a tárgyi (bűncselekményi) oldalra vonatkozó adatokat.⁷

A rendőrségi és az ügyészségi szakasszal összefüggésben az „ügy”-ről is említést kell tenni. „Az ügy olyan eljárási irategység, amelyben az egy vagy több személy ellen indult eljárásban az e személyre vagy személyekre és cselekményre, vagy cselekményekre vagy cselekményeikre vonatkozó adatokat, bizonyítékokat, iratokat együttesen kezelik. Az ügy nem kriminológiai, hanem eljárásjogi egység. Az ügyek száma önmagában soha nem ad felvilágosítást a bűnözés alakulásáról, csupán a jogalkalmazó szervek munkaterhének jelzésére alkalmas. Ez a jelzés bizonyos mértékig formális azonban és kiegészítésre szorul, éppen az ügyben szereplő személyek és cselekmények számának különbözősége, illetőleg változása következtében.”⁸

Mit mutatnak az ERÜBS adatai?

Kó József foglalta össze tanulmányában, hogy milyen adatokat tartalmaz az ERÜBS: az itt „szereplő ismertté vált bűncselekmények száma egyenlő azoknak a cselekményeknek az összegével, amelyek miatt indított eljárásban a nyomozó hatóságoknál a következő intézkedések történtek: vádemelés; elkobzási indítvány; megrovás melletti elkobzási indítvány; vádemelés mellőzése; büntetőeljárás felajánlása; nyomozás mellőzése; vádemelés elhalasztása; nyomozásmegtagadás; nyomozásmegszüntetés; a cselekmény társadalomra veszélyességének megszüntetése; megrovásban részesítés; megállapodás; a legfőbb ügyész feljelentése külföldi hatóságoknál; fedett nyomozó; a bűncselekményt nem a gyanúsított követte el; nem állapítható meg az elkövető kiléte; nem állapítható meg, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el.”⁹ Az ERÜBS „nyilvántartáshoz tartozó adatlapok kitöltésére a nyomozati szak végén kerül sor, a kitöltés, adatrögzítés után nincs mód az adatok módosítására. Például a vádemeléssel

⁴ VAVRÓ i.m. pp 222-223.

⁵ Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika

⁶ VAVRÓ i.m. p. 225.

⁷ VAVRÓ i.m. p. 226.

⁸ VAVRÓ i.m. p. 226.

⁹ Kó József: *A kutatás módszertani eredményei*, IN: IRK Ferenc (szerk.): *Áldozatok és vélemények I.*, OKRI, Budapest, 2004., pp. 25-84., p. 35.

zárult ügyek esetében akkor sem módosítják a már rögzített adatokat, ha a bíróság bűncselekmény hiányában menti fel a vádlottat. Ez azt jelenti, hogy az ERÜBS, ha csak kis részben is, de tartalmaz olyan esetek, amelyeknél bírósági ítélet mondja ki, hogy nem történt bűncselekmény. Ha pedig nem történt bűncselekmény, nincs sértett sem az ügyben.”¹⁰ (A nyomozó hatóságok statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségéről l. még az 1. Mellékletet.)

1.2. *A látencia kérdése, mérése*

Mint korábban említettük a kriminálstatisztika adatai csupán az ismertté vált bűnözést mérik, a teljekörű bűnözés rögzítése lehetetlen. A teljes és az ismertté vált bűnözés közötti eltérést hívja a szakirodalom látenciának: ennek nagyságát azonban nem ismerjük, azt becsléssel szokták meghatározni. Ezen becslési módszerek egyike *a látens bűnözés vizsgálati módszere*.¹¹

Kertész Imre 1997-es tanulmányában¹² kifejti: „a bűnözés statisztikájának értékeléséhez, a tendenciák tárgyilagos megítéléséhez és a nemzetközi összehasonlításához megbízható adatokkal kellene rendelkezni, nemcsak a hatóságok tudomására jutott, hanem a rejtett bűnözés mennyiségéről, szerkezetéről, összetételéről és különösen dinamikájáról. A rendőri-ügyészi statisztika igazságügyi rendszerszemléletet tükröz, az elkövetett cselekményeket és az elkövetőket veszi számba és kevés tekintettel van az áldozatokra.”¹³ Éppen ezért hangsúlyozza Kertész a viktimológiai vizsgálatokat, amelyek az áldozatok oldaláról mérik a bűncselekmények számát. Ugyanakkor kiemeli: „a rejtett bűnözés terjedelmére és összetételére vonatkozó felmérésekből levont következtetések nem tekinthetők ugyan egyenértékűnek az ismert jelenségre vonatkozó adatgyűjtések eredményeivel, de elősegíthetik azok helyes értelmezését és új összefüggések feltárását is lehetővé teszik. Az ismertté vált bűnözés nem reprezentatív mintája a látenciának. Nem elegendő becsléseket végezni a látencia teljes mértékére, a gyakorlati intézkedésekhez az egyes bűncselekmények vagy bűncselekmény csoportok rejtetten maradó részét is meg kell ismerni. A rejtett bűnözés megoszlása ugyanis nem egyenletes, átlagos arányából csak a bűnözés terjedelmére lehet következtetni, a látencia ’bűncselekmény csoportonként jelentősen változik, de egyes büntettségcsoporton belül is változatok vannak, tekintettel a modus operandi tényekre, az okozott kár mennyiségére, ... vonatkozóan. Ehhez még hozzá kell tenni, hogy az egyes bűncselekmények látenciájának és ismertté vált részének aránya nem állandó, ez teszi szükségessé és hasznossá a vizsgálatok rendszeres időközönként

¹⁰ KÓ i.m. p. 36.

¹¹ KORINEK László: *A bűnözés visszatükröződése. Látens bűnözés, bűnözésábrázolás, félelem a bűnözéstől*, IN: GÖNCZÖL K. – KEREZSI K. – KORINEK L. – LÉVAY M.: *Kriminológia- Szakkriminológia*, Budapest, Complex, 2006., pp. 247-272., p. 249. Itt említi Korinek: „a rejtett bűnözést hozzávetőleges pontossággal három eljárással ismerhetjük meg: kísérlet; részt vevő megfigyelés valamint a megkérdezés.” Ezen megkérdezés során a tettest, az áldozatot valamint az ún. informátort kérdezik.

¹² KERTÉSZ Imre: *Szociológiai módszerek a bűnözés megismerésében I. rész*, Belügyi Szemle, 1997/3. szám, pp. 39-50.

¹³ KERTÉSZ i.m. p. 39.

történő megismétlését.⁷ Az áldozattá válási felmérések szükséges eszközei a valóságos helyzet megismerésének. Nemcsak a látencia megismerésének lehetőségéhez adnak kulcsot, hanem a statisztikában kimutatott változások értelmezéséhez is. A hatóságok tudomására jutott bűncselekmények száma emelkedésének oka lehet ugyanis a bűnözés növekedése, de ugyanúgy a lakosság feljelentési készségének fokozódása is, és ez természetesen fordítva is igaz.”¹⁴

Korinek László azonban hangsúlyozza: „a látens bűnözés kutatására kidolgozott módszerek – hasonlóan a társadalomtudomány valamennyi eljárásához – csak korlátozottan hatékonyak, és ennél fogva eredményeik is csak korlátozottan pontosak.”¹⁵

Az alábbiakban vizsgált hat bűncselekmény esetében egyértelműen **jelentős a látencia**, az adatok csupán a hatóságok által felderített, az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztikában (továbbiakban: ERÜBS¹⁶), *nyomozati* valamint *ügyészségi* szakban rögzített jelenséget mutatja. A látencia nagyságára vonatkozóan még becslésekbe sem szívesen bocsátkoznánk, annak ellenére, hogy rendelkezésre állnak kutatások, amelyek tartalmaznak rész adatokat erre vonatkozóan. (l. erről részletesen A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények látenciája c. fejezetben)

2. A BŰNCSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ ADATOK

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények statisztikai elemzése során hat tényállás adatait elemeztük 2002 és 2009 között.¹⁷ A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények elég nagy eltéréseket mutatnak volumenük tekintetében. Kiemelkedik közülük a Btk. 329/A. §, a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése*: ezen bűncselekmények interneten történő megvalósítása a nemzetközi és a hazai szakirodalom figyelmét felkeltette, sok szó esik a fájlcserelésről, a kalózkodásról, az általa okozott vagyoni hátrányról pro és kontra, azonban Magyarországon kevés kriminológus foglalkozik ezzel a kriminalitás határára mozgó cselekmény csoporttal.

Az adatokat az ENYÜBS rendszeréből válogattuk le¹⁸. Az ENYÜBS adatbázisa a feljelentéstől az ügyészségi szakasz befejezéséig gyűjti az adatokat két külön adatbázisban: egyrészt a bűncselekményi, másrészt az elkövetői oldalról.

¹⁴ KERTÉSZ i.m. pp. 40-41.

¹⁵ KORINEK i.m. p. 250.

¹⁶ Az Egységes Rendőrségi-Ügyészségi Bűnügyi Statisztika Rendszerét (ERÜBS) 2008. január elsejétől az Egységes Nyomozó hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) váltotta fel az 59/2007. (XII. 23.) IRM rendeletnek megfelelően.

¹⁷ Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumból 2009-re vonatkozóan eddig hat adatot kaptunk, így a legtöbb esetben a 2002 és 2008 közötti adatokat mutatjuk be.

¹⁸ Ezúton köszönjük Rózsa Katalin segítségét.

A teljes büntetőeljárásból az alábbiakban csupán a *rendőrségi* és az *ügyészségi* szak adatait elemezzük, hiszen a VPOP által rendelkezésünkre bocsátott aggregált adatok elemzésre alkalmatlannak bizonyultak. Az OITH által gyűjtött, bírósági szakra vonatkozó adatokból a jelen vizsgálat tárgyát képező hat bűncselekmény nem volt leválogatható, mivel azokat az „*egyéb*” kategórián belül rögzítik.

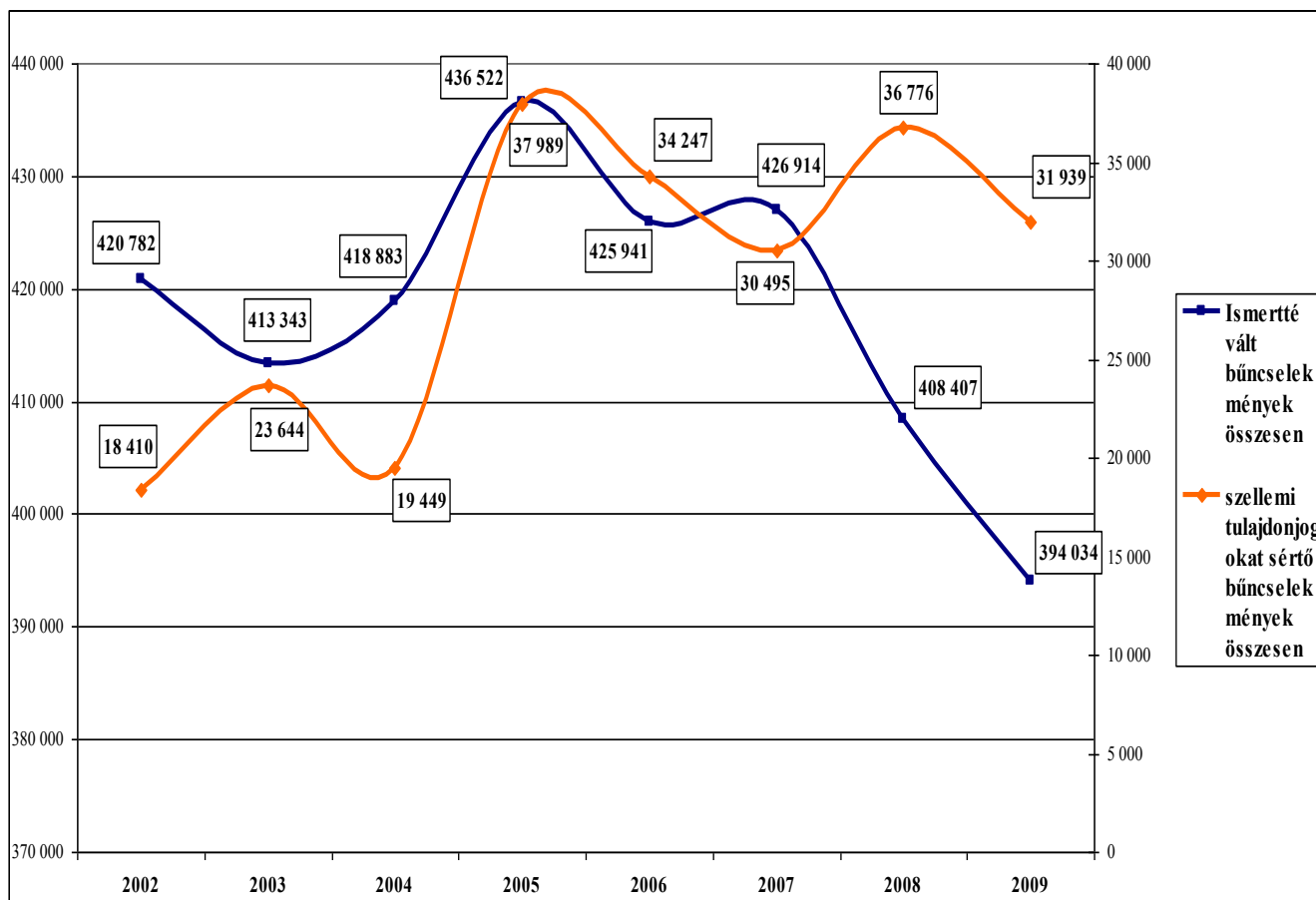
2.1. A bűncselekmények számának változása (2002-2009)

Az összes ismertté vált bűncselekmény száma jelentősen változott 2002 és 2009 között: a vizsgált időszak végére számottevően csökkent. Ezzel szemben a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények alakulása ellentétes tendenciát mutat, ez leginkább 2005-től tapasztalható: míg az összes regisztrált deliktum száma csökkent, a vizsgálatunk tárgyát képező cselekményekből is kevesebbet követtek el, a csökkenés korántsem ugyanakkora, sőt 2007-2008 között jelentősen nőtt, míg az utolsó évben ismét apadt a számuk.

A bűncselekmények számának alakulása összefüggésben lehet a nyomozó hatóság aktivitásával is: egyes vélemények szerint ezek az ügyek, mesterséges, kreált esetek, - a későbbiekben bemutatott kiváló - felderítési mutató, a rendőrség munkájának sikerességét hivatott bizonyítani. Erre enged következtetni az is, hogy év végére csökken a nyomozó hatóságok aktivitása¹⁹, a pénzügyi források elapadása miatt.

¹⁹ Vélhetőleg a VPOP aktivitását csökkenti majd az a belső utasítás is, amely szerint szakértő kirendelésére, illetve eseti szaktanácsadó igénybe vételére a piacokon nem lesz mód, amely ahhoz vezethet, hogy a pénzügyőrök nem indítanak ügyet egyáltalán. Erről I. KINCSEI Éva: *Megkönnyíti a hamisítók dolgát a VPOP*, http://index.hu/gazdasag/magyar/2010/04/29/abszurd_belso_rendelettel_segiti_a_bunozoket_a_vpop/ (2010. április 29.): „Az ellenőrzések során – a jogsértés gyanújának megerősítése végett – a jogtulajdonos kapcsolattartójának szaktanácsadóként, szakértőként történő bevonására még eseti jelleggel sem kerülhet sor. Szakértő, szaktanácsadó kirendelésére csak folyamatban lévő szabálysértési, illetőleg büntetőeljárás során van lehetőség, az eljárást lefolytató hatóság ez irányú döntése alapján” – áll az intézkedés 10. pontjában.

1. ábra: Az összes ismertté vált, valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények számának változása, 2002-2009.

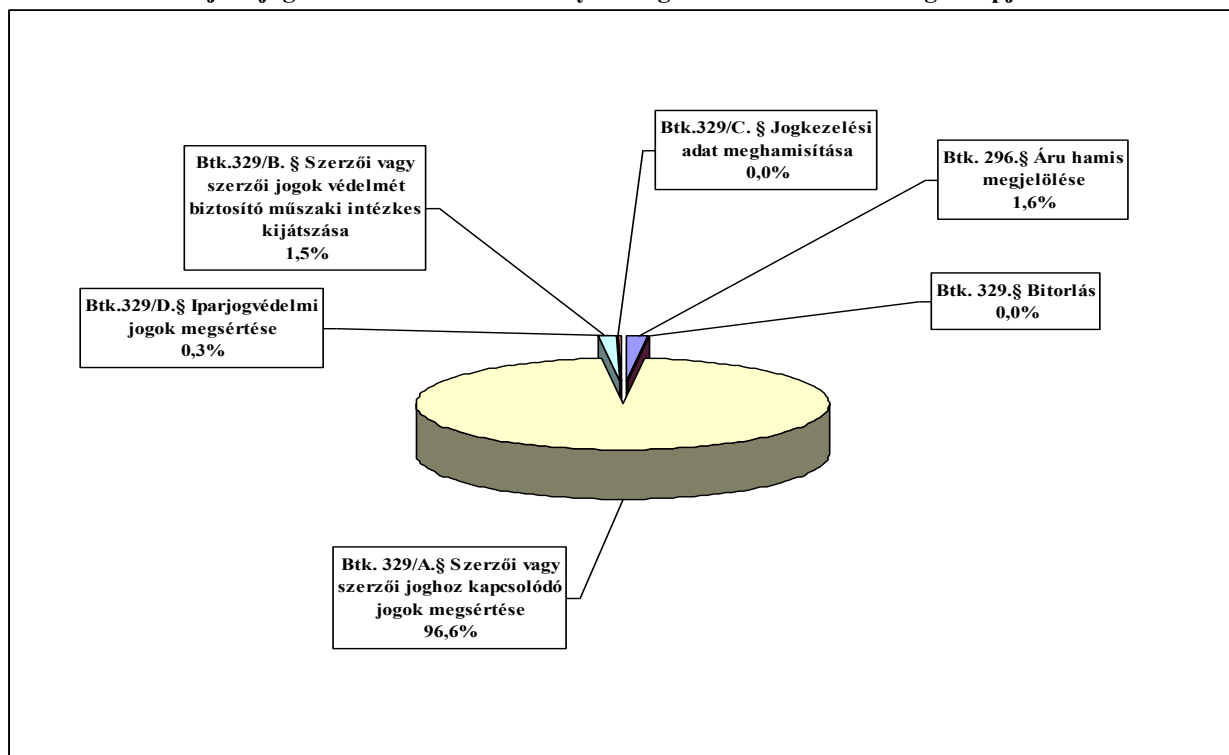

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő ismertté vált deliktumok a vizsgált időszakban az összes bűncselekmény kb. 7%-át tették ki átlagosan: a 7 év alatt jelentős emelkedés mutatkozik a számokban. Míg az összes bűncselekmény száma a vizsgált időszakban 3%-kal csökkent, a szellemi tulajdonjogokat sértő deliktumoké megduplázódott. E cselekmények a bázisévben az összes bűncselekmény 4%-át, 2008-ban már 9%-át tették ki, ez 2009-re 8%-ra csökkent.

A 2004 és 2005 közötti jelentős, közel kétszeres emelkedés, elsősorban a Btk. 329/A. §-ba ütköző cselekmények számának növekedésével van összefüggésben. A területi megoszlás elemzését megelőzendő itt kell két dologra utalnunk: a legnagyobb ugrás Hajdú-Bihar, Heves, BAZ és Szabolcs-Szatmár-Bereg - jellemzően *egyetemi városokkal* rendelkező - megyékben történt. Ez összefügg azzal, amiről később lesz szó: az egyetemi internet sávszélesség gyors letöltést biztosított. (l. erről bővebben: Az elkövetés helyszíne című alfejezetben.)

2. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megoszlása 2002-2009 átlaga alapján

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A vizsgált hat bűncselekmény közül a legtöbb: a Btk. 329/A. §-a, a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése*, illetve 2008-ban a Btk. 329/B. §, a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása* volt.

A Btk. 329/A. §-ba ütköző cselekmények száma 2002 és 2009 között megduplázódott. A Btk. 329. §-ba ütköző *bitorlások* száma azonban egyik évben sem érte el a *tíz*et. A *jogkezelési adat meghamisítása* (Btk. 329/C. §) vétségét 2005 óta rögzíti a statisztika²⁰, számuk nagyon alacsony, 2006-2007-ben egy bűncselekmény sem vált ismertté, 2005-ben és 2008-ban is csak 1-1.

A Btk. 296. §-ba ütköző *áru hamis megjelölése* 2008-ra 20%-kal nőtt 2002-höz képest, ám 2009-ben ismét csökkent. (2004-ben ez a cselekmény a 300-at is alig haladta meg.)

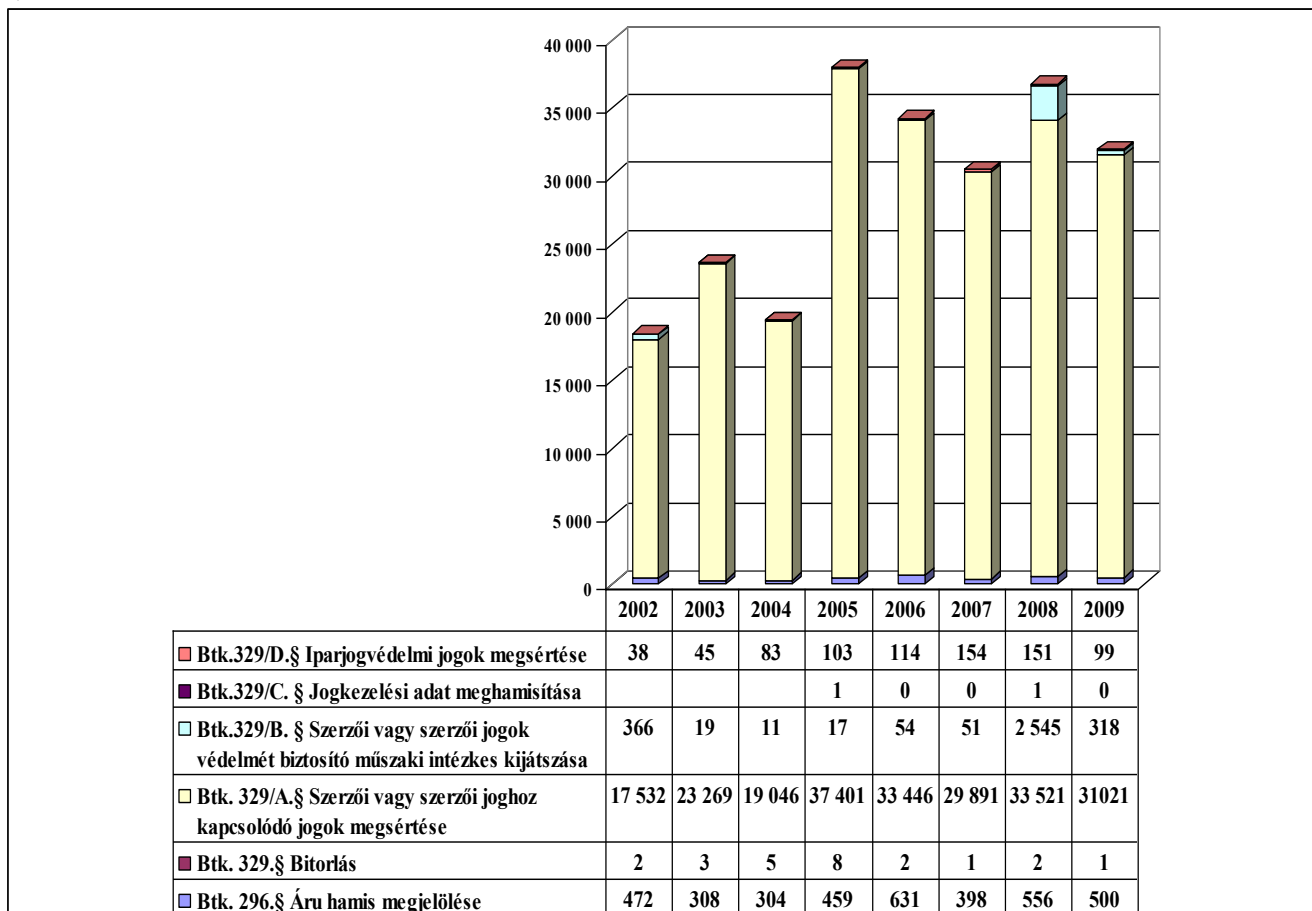
A Btk. 329/B. §-ban meghatározott tényállás alá eső cselekmények száma 2002-ben 366 volt, majd 2004-2007 között száz alatt volt, 2008-ban 2 500-at is meghaladta²¹, ugyanakkor 2009-ben 318-ra csökkent. Ennek számos oka lehet: a cselekmények jelentős része (2 499) Budapesten valósult meg: ebben az évben a nyomozó hatóság *egy vagy több nagyobb ügyet tudott felgöngyölíteni*, lezárni, így a 2008. évi adatokban mutatkozik meg. A nagyfokú ingadozást az iratelemzés tudja talán kétséget kizáró módon

²⁰ A jogkezelési adat meghamisítása 2002. IV. 1-jétől hatályos. Azóta nem volt jogszabályi módosítás a tényállás vonatkozásában.

²¹ 2007. VI. elsejétől már nem csupán a megkerülés előkészítő cselekményeket szankcionálta a jogalkotó, hanem magát a megkerülési cselekményt is megtiltotta. A jogalkotó kibővítette a magatartási kört, az emelkedésre majd a csökkenésre azonban az adatok önmagukban nem adnak választ, a változás hátterét talán az iratelemzés tudja megvilágítani.

megmagyarázni.

3. ábra: A szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő ismertté vált bűncselekmények számának alakulása (2002-2009)

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

Dr. Ligeti Miklós az Országos Kriminológiai Intézetben, 2010. március 29-én tartott kerekasztal-beszélgetésén kifejtette: „Foglalkozni kell azzal az adattal is, miszerint magas az egy bűnügyre jutó regisztrált bűncselekmények száma, jellemzően a Btk. 329/A. §-nál, ez megint azt jelzi, hogy egy ügyben nagy láncolatokat képeznek a hatóságok. Ez történt 2009-ben, amikor az V. kerületben egy ügyben közel 5000 rendbeli szerzői jogok megsértése miatt indult eljárás (Btk. 329/A. §). Emiatt terjedt el, hogy az V. kerület bűnügyi fertőzöttsége jelentősen megnőtt: a 100 ezer lakosra jutó bűncselekmények száma 16 ezerről 33 ezerre változott, miközben a kerületben 26 000 ember él. Nemcsak a látencia magas tehát, hanem mesterségesen kreált ügyek vannak.”²²

Ehhez fűzte hozzá Bérczes László is: „A nyomozó hatóság aktivitásától is függ a bűncselekmények száma. Az ideai mennyiséget csökkenteni fogja a Vám- és Pénzügyőrség Bűnügyi Igazgatóságának egy olyan belső utasítása, mely szerint a belterületen működő egységek nem vehetnek igénybe eseti

²² KÁRMÁN Gabriella: *Emlékeztető „A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények vizsgálata” című szakmai kerekasztal-beszélgetésről*, Országos Kriminológiai Intézet, 2010. március 29. Kézirat.

szaktanácsadót annak megállapítására, hogy egy termék sért-e szellemi alkotást. Ennek az indokait nem ismerjük. Mindenesetre kevesebb lesz az eljárás. A szaktanácsadó egyébként ingyenesen igénybe vehető lenne.”²³

2.2. *A bűncselekmények megyék szerinti megoszlása*

A szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő ismertté vált bűncselekmények számának alakulása megyei megoszlás alapján a *fővárosi* elkövetés elterjedtségét mutatja.²⁴ A vizsgált időszakban *Budapest* mellett (20%), *Pest* (10%), *BAZ* (7%), *Baranya* (6%), *Hajdú-Bihar* (5,8%) valamint *Csongrád* (5,3%) megyékben követik el főként ezeket a cselekményeket.

A vizsgált időszakban a legjelentősebben *Hajdú-Bihar* (301-ről 2 335-re), *Békés* (241-ről 1 671-re) és *Nógrád* (103-ról 506-ra) megyékben, valamint *Budapest*en (4 386-ről 15 204-re) emelkedett a vizsgált szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő deliktumok száma (1. 2. Melléklet). Figyelemre méltó azonban, hogy *Komárom-Esztergom* megyében, 2002-ben 997 szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményt valósítottak meg, 2008-ban már csupán 276-ot, kevesebb, mint egyharmadát.²⁵

Nádudvari Zoltán szerint „az összes cselekményből összesített térszerkezet nagyon heterogén struktúrájú ismertté vált jogsértésekre vonatkozik. A megyei összetételre az is hatással van, hogy a „fertőzött” térségek hol helyezkednek el a külföldről származó kalóztermékek szokásos érkezési útvonalán. Ukrajna és Románia feltehetően a keleti és déli határforgalomban kockázatosabb, mint pl. a veszprémi vagy a kis lélekszámú tolnai hamisítási intenzitás.”²⁶

Az adatokból kitűnik: a regionális központok, amelyek sok esetben egyetemi városok²⁷ is, valamint a határmenti települések a legfertőzöttebbek.

A Btk. 329/A. §-ba ütköző cselekmények jellemzően az egyetemi városként is működő régióközpontokban a legelterjedtebbek, míg a Btk. 296. §-ba ütköző áru hamis megjelölése a vizsgált időszak végére a schengeni határövezeti térségekbe tolódott.

²³ Vö. KINCSEI i.m.

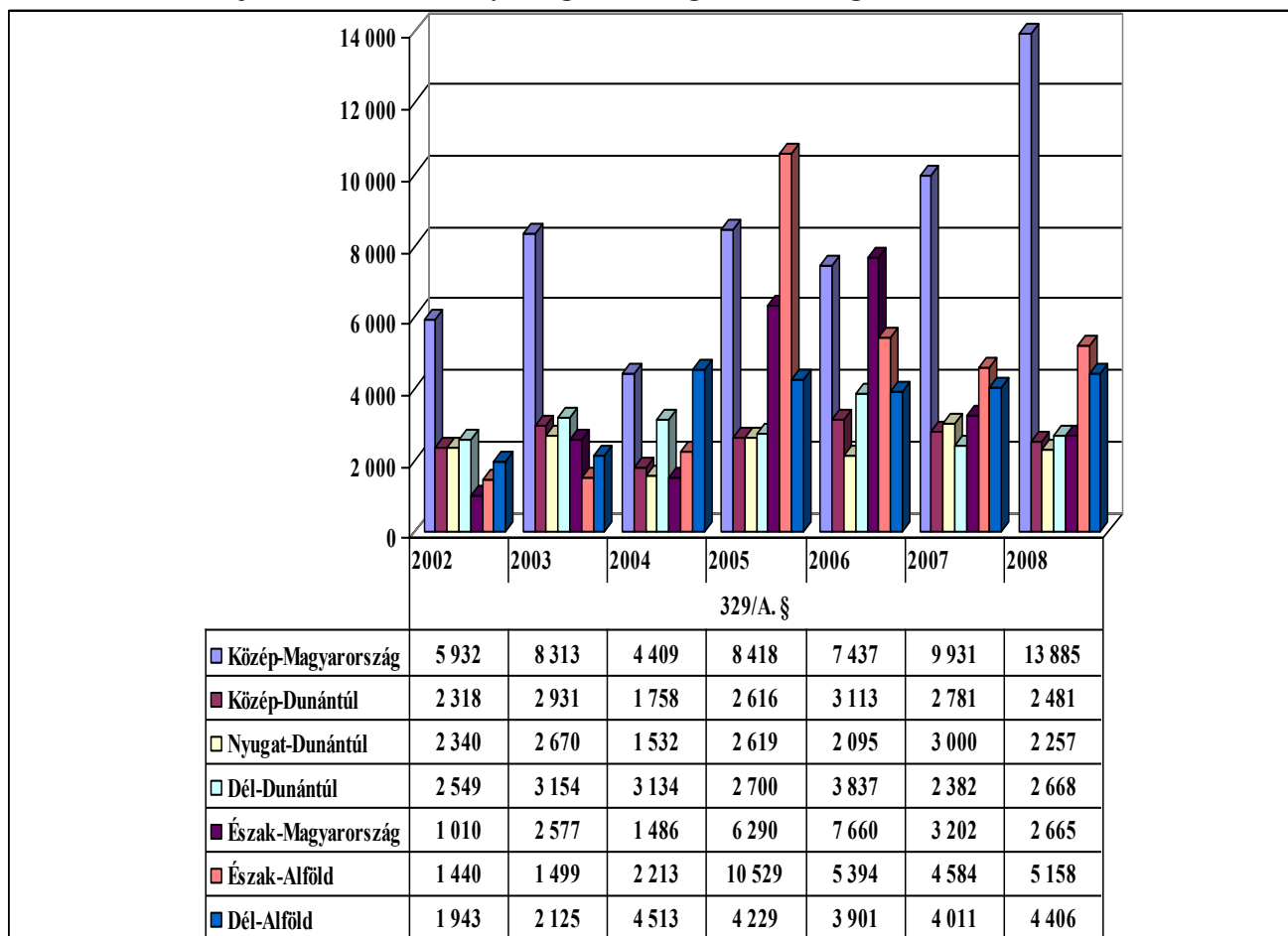
²⁴ A hét év alatt a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények egyötöde a Fővárosban történt.

²⁵ Fele annyi cselekményt követtek el 2002-höz képest 2008-ban Zala és Baranya megyékben.

²⁶ NÁDUDVARI Zoltán: *Szakértői vélemény az Országos Kriminológiai Intézet elemzéséről*, Kézirat. 2010. március 29.

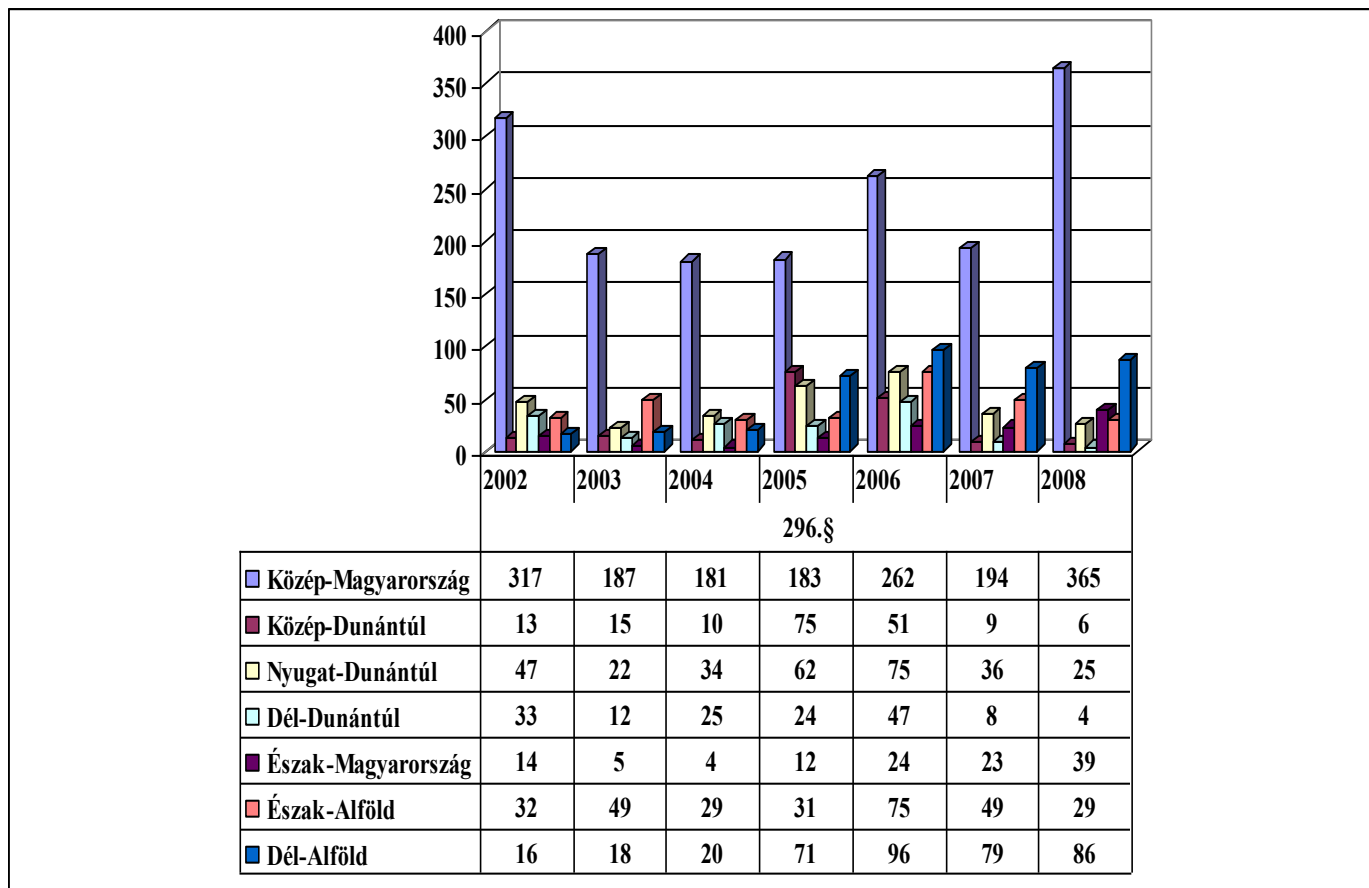
²⁷ Erről l. később Az elkövetés helyszíne c. alfejezetben.

4. ábra: A Btk. 329/A. §-ba ütköző cselekmények regionális megoszlása a vizsgált időszakban.

Az áru hamis megjelölését 2002-ben főként a közép-magyarországi és a nyugat-dunántúli régiókban követték el, 2008-ra ez a közép-magyarországi mellett a dél-alföldi, valamint az észak-magyarországi régiókba terelődött át (ezzel egy időben a nyugat-dunántúli a - 2002-es adat - felére csökkent).

5. ábra: A Btk. 296. §-ba ütköző cselekmények regionális megoszlása 2002 és 2008 között.

2.3. Az elkövetés jellemzői

2.3.1. Az elkövetés tárgya

A vizsgált deliktumokat a leginkább *szoftverre* nézve valósítják meg az elkövetők (2002 és 2003 között az összes cselekmény 60%-ában, ám az utolsó hat évben ez jelentősen lecsökkent, 2008-ban már csak 30%-os arányban fordult elő), az utóbbi években a *kalózkazetták másolása* egyre gyakoribb elkövetési tárgy. A vizsgált hat bűncselekményi csoport közül a statisztika csupán a Btk. 329/A. §-ban meghatározott tényállásnak megfelelő cselekmények elkövetési tárgyait rögzítette, amely az összes ügy 90-95%-át tette ki 2002-2009 között (a többi során nem, vagy alig volt adat). A Btk. 296. §-ba ütköző *áru hamis megjelölésénél* viszont nagyon fontos lenne tudni, hogy milyen termékekre vonatkozóan valósították meg ezeket a cselekményeket, azonban semmilyen adat nem állt rendelkezésre, ezeket az ENYÜBS-ben nem rögzítik.

6. ábra: Az elkövetés tárgya (%-os megoszlás), 2002-2008.

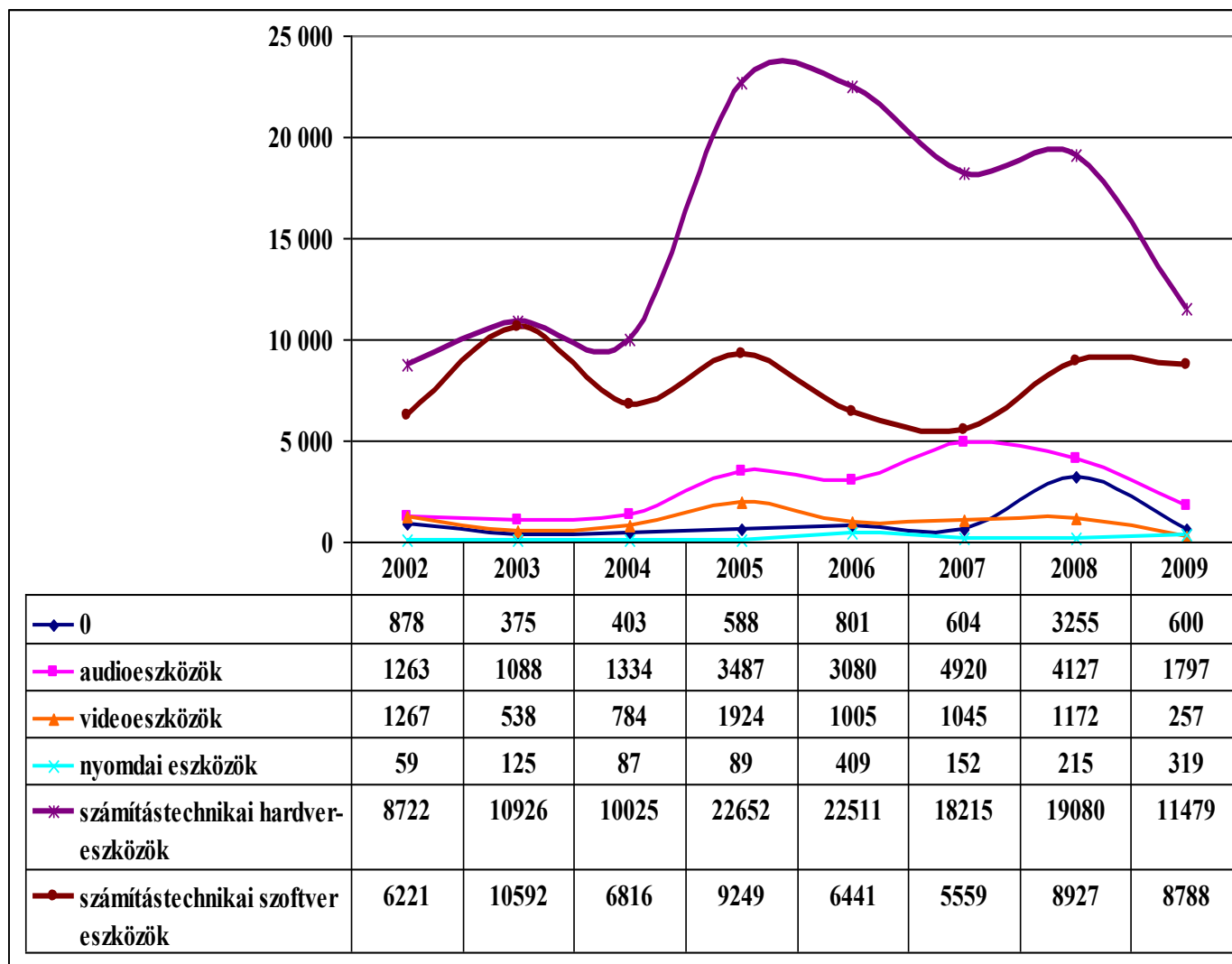
2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008	
szoftver	59,4	szoftver	66,7	szoftver	39,8	szoftver	35,5	szoftver	39,4	szoftver	38,8	szoftver	30,3
egyéb szórakoztató elektronikai termék	7,8	egyéb szórakoztató elektronika	9,5	egyéb szórakoztató elektronika	16,4	egyéb szellemi termék	13,4	egyéb szórakoztató elektronika	12,0	kalózkazetta	18,0	kalózkazetta	29,9
nincs adat	4,8	kalózkazetta	4,4	számítógép, számológép	8,0	kalózkazetta	11,8	kalózkazetta	11,9	egyéb szellemi termék	8,8	nincs adat	8,8
kalózkazetta	4,1	egyéb szellemi termék	2,5	egyéb szellemi termék	7,9	egyéb szórakoztató elektronika	9,6	egyéb szellemi alkotás	6,9	egyéb hamisítvány	7,4	egyéb szellemi termék	8,3
számítógép, számológép	3,8	egyéb szellemi alkotás	2,4	kalózkazetta	6,0	egyéb szellemi alkotás	5,5	egyéb szellemi termék	5,8	egyéb szellemi alkotás	6,0	801	5,3
elektronikus játékok	3,4	zeneművészeti alkotás	2,4	zeneművészeti alkotás	4,0	zeneművészeti alkotás	4,4	egyéb művészeti alkotás	4,7	egyéb szórakoztató elektronika	4,4	egyéb szellemi alkotás	3,7
magnó, videokazetta	2,5	magnókazetta, videokazetta	2,3	egyéb tárgy	2,5	egyéb könnyűipari termék	2,9	zeneművészeti alkotás	4,5	801	3,7	egyéb hamisítvány	3,3

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

2.3.2. Az elkövetés eszköze

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményeket jellemzően *számítástechnikai hardver*, illetve *szoftver* eszközök segítségével valósítják meg. 2004-2006 között emelkedett a *hardver* eszközök alkalmazása, 2007 és 2008 között az ENYÜBS-ben jelentősen megnőtt azon cselekmények száma, amelyek során nem rögzítették, hogy milyen eszközzel valósították meg azokat. A legjellemzőbb eszköz a *számítástechnikai hardver* (55%), a *számítástechnikai szoftver* (28,5%), valamint az egyes, nem részletezett *audioeszközök* (9%).

7. ábra: Az elkövetés eszköze, 2002-2009.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

Az eszközök bűncselekmények szerinti megoszlása, hasonlóan az elkövetés tárgyához, csupán a Btk. 329/A. § cselekményeinél tartalmaz adatokat, de mivel a vizsgált bűncselekmények 90-95%-át éppen a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése teszi ki, ezért a fent említett eszközökkel csupán ezt a deliktumot valósították meg.

2.3.3. Az elkövetés módszere

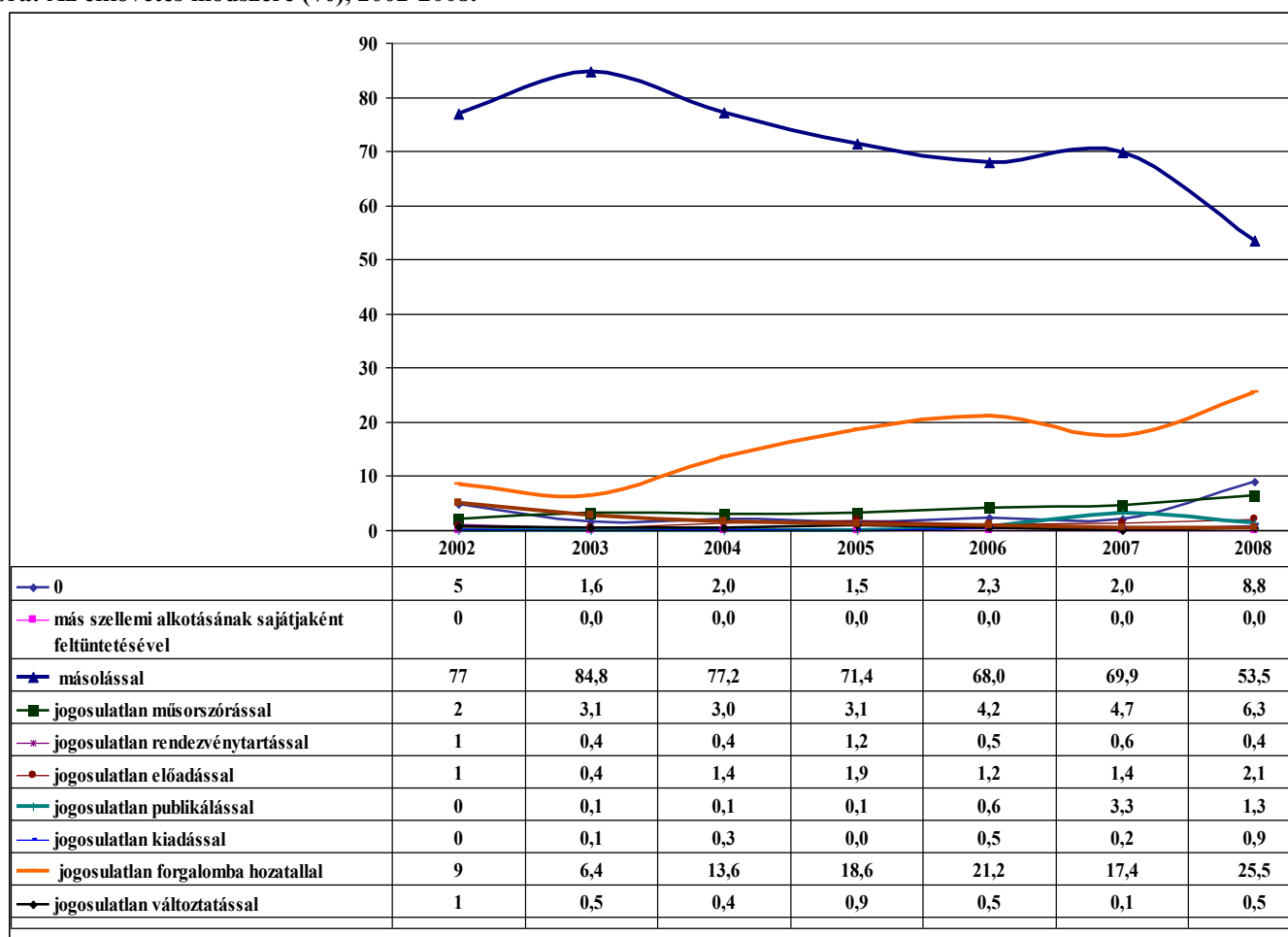
A nyolc év adatainak vizsgálata alapján elmondható: ezeket a cselekményeket leginkább *másolással* (72%), illetve *jogosulatlan forgalomba hozatallal* valósítják meg (16%). A másolással történő elkövetés a bázisévhez képest jelentősen háttérbe szorult, míg az összes elkövetési módszer 77%-a másolás volt 2002-ben, 2008-ban már csupán 53%-a. Ezzel egy időben a *jogosulatlan forgalomba hozatallal* történő megvalósítás 9%-ról nyolc év alatt közel *háromszorosára* emelkedett. Ez arra enged következtetni, hogy

a nyomozó hatóságok inkább a kereskedői magatartások felderítésére fókuszálnak.

A módszerek bűncselekmények szerinti megoszlása alapján elmondható, hogy a *bitorlást* (Btk. 329. §), valamint a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését* (Btk. 329/A. §) jellemzően *másolással, jogosulatlan forgalomba hozatallal, illetve jogosulatlan műsorszórással* valósítják meg. (A többi cselekmény megvalósítási módszereire az ENYÜBS a nyolc év viszonylatában nem tartalmaz adatot.)

Amit azonban érdemes kiemelni: noha igen alacsony számban fordult elő, de tendenciáját tekintve komoly emelkedést mutat a Btk. 329/A. §-ába ütköző cselekmény *jogosulatlan publikálással* (száma 2002-ben 4, 2008-ban már 484 volt), *jogosulatlan kiadással* (23-ről 324-re nőtt), *jogosulatlan műsorszórással, jogosulatlan forgalomba hozatallal, jogosulatlan előadással* történő megvalósítása. Megemlítendő, hogy a módszer hiányos rögzítése (azaz a 0 - semmi) is jelentős mértékben, háromszorosára nőtt a bázisévhez képest.

8. ábra: Az elkövetés módszere (%), 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

Nádudvari Zoltán szerint „az elkövetési módszer megvizsgált kategóriái mögött a változás tartós

tendenciái húzódnak meg, hiszen az információs-kommunikációs technika (IKT) példátlanul gyors térhódítás világszerte gondot okoz a szerzői jogok tulajdonosainak.”²⁸

A bemutatott kriminálstatisztikai adatok alapján megállapítható: *az ENYÜBS jelenlegi adattartalma nem ad lehetőséget az elkövetés módszerének megbízható elemzésére.*

2.3.4. Az elkövetés helyszíne

A nyolc év adatainak vizsgálata alapján elmondható, hogy a szellemi tulajdonjogok megsértésével kapcsolatos cselekmények jelentős részét az elkövetők otthonukban, lakásukban, lakóházban, illetve kereskedelmi/vendéglátó helyiségekben valósítják meg. Ez tipikusan a *műsorszórást jelenti*, vagyis szól a rádió a szórakozóhelyen, amelyért nem fizetnek díjat, illetve lehet internetcafé is.

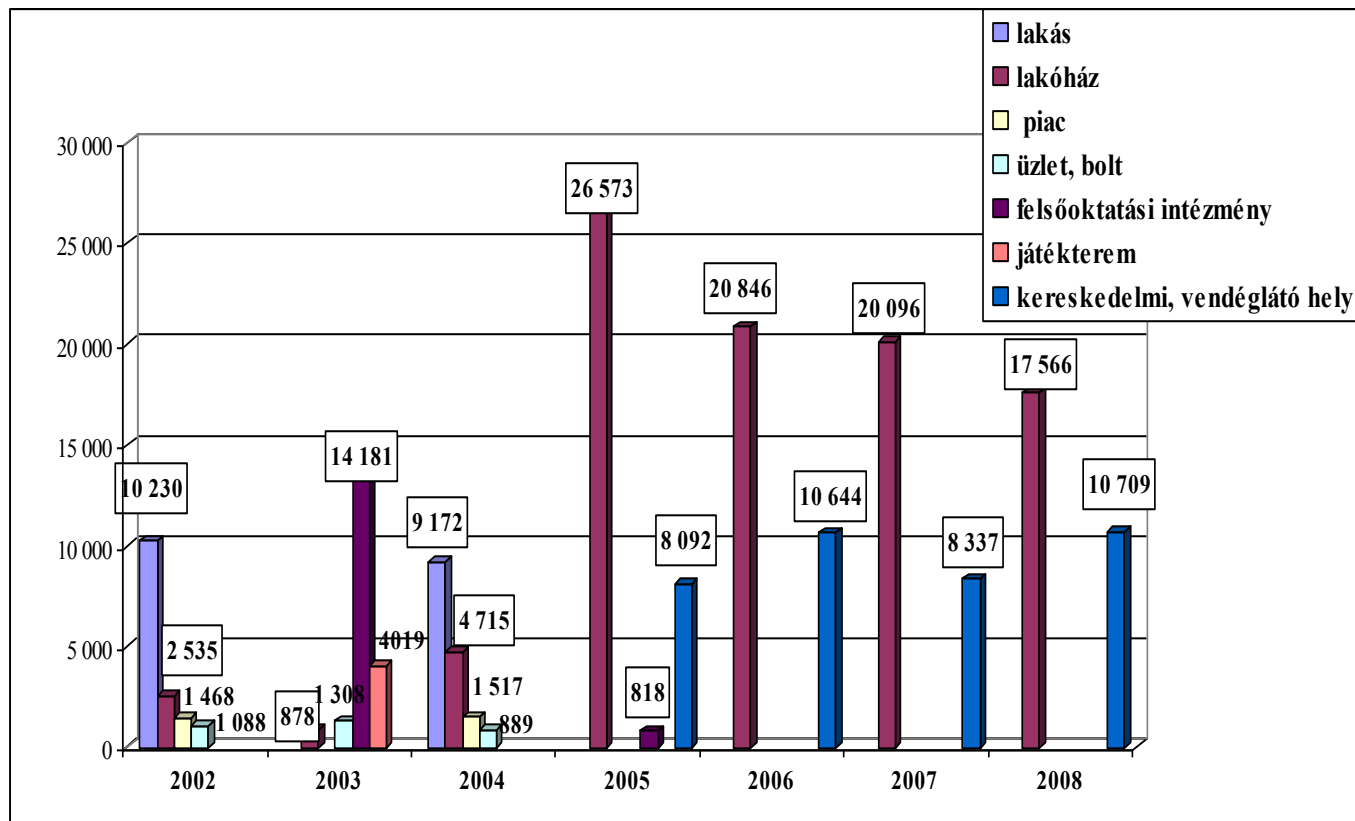
E körben a 2003-as év kiemelkedik, mivel ebben az évben a cselekmények 60%-át *felsőoktatási* intézményekben valósították meg. Ennek oka az, hogy „a fájlcsere jelenlegi hazai központjai évekkel ezelőtt a legnagyobb sávszélességet biztosítani képes egyetemi hálózatokon kezdték meg működésüket. Az első DC (Direct Connect) hub 2001-ben indult, egy évvel később pedig már hat szerver üzemelt – mindegyik valamilyen egyetemi hálózaton. A szélessávú internet terjedése Magyarországon 2003/2004 körül kapott lendületet, erre az időre tehető az egyetemi környezetben működő szerverek átköltözése kereskedelmi szolgáltatókhoz, és 2004-ben jelent meg az első magyar torrent tracker, a bitHUMen is.”²⁹

Az internet penetráció növekedésével már 2004-től egyértelműen a lakhelyen, az elkövető lakásán történtek a szellemi tulajdonjogok megsértésével kapcsolatos cselekmények. A bűncselekmények kétharmadát az elkövető lakhelyén, kb. 20-30%-át kereskedelmi/vendéglátó helyiségekben valósítják meg. 2008-ra csökkent a lakóhelyek elkövetési helyszíne, mivel a cselekményeknek már csupán 52%-át követték el otthon, ezzel egy időben nőtt azon cselekmények száma, amelyeket kereskedelmi/vendéglátó helyiségekben valósítottak meg (32%).

²⁸NÁDUDVARI i.m.

²⁹BODÓ Balázs - LAKATOS Zoltán: *A filmek online feketepiacja és a moziforgalmazás, Kulturális alkotások magyarországi online kalózközönségének empirikus vizsgálata*, 2009. november, Kézirat.
http://www.warsystems.hu/p2p_study/bodo_lakatos_mozi_es_fajlcsere_20091203.pdf, pp. 24-25.

9. ábra: Az elkövetés helyszíne (a cselekmények száma szerint), 2002-2008.

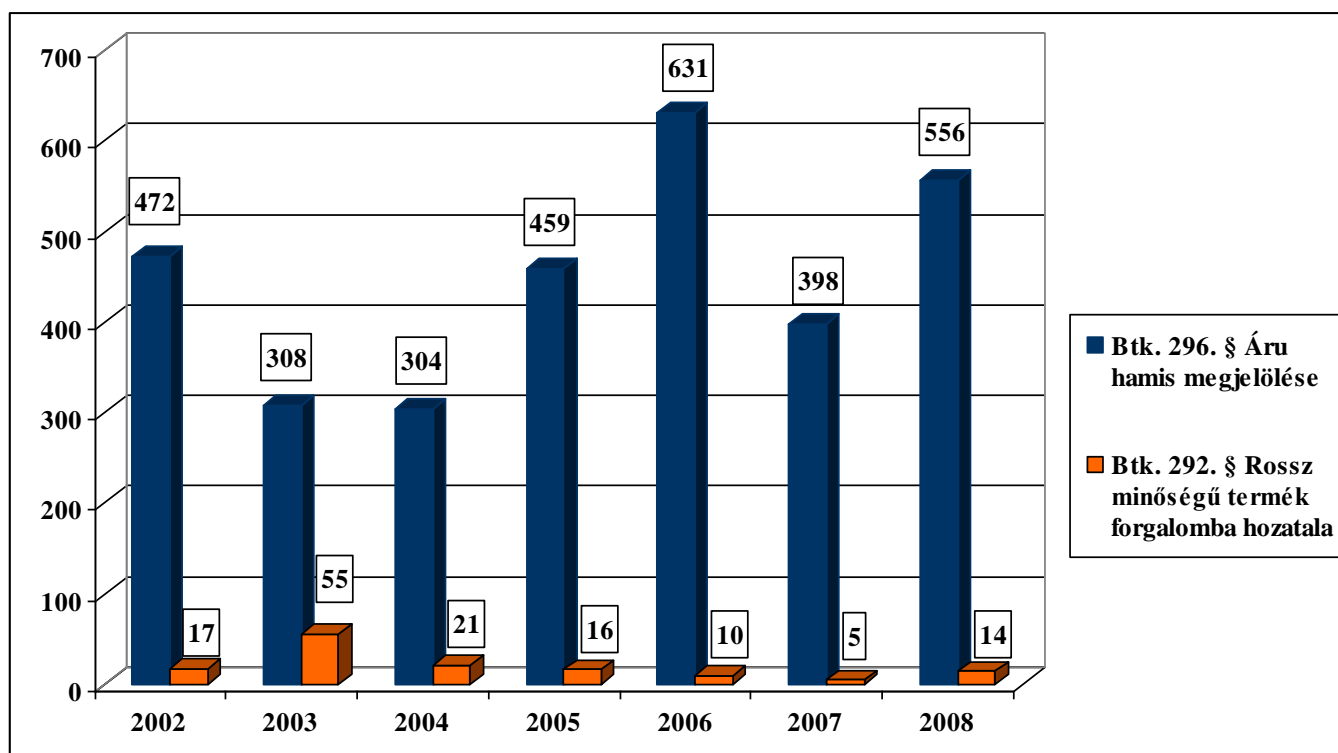
Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

Az elkövetési hellyel kapcsolatban megemlítendő: a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények jelentős része a Btk. 329/A. §-ba ütköző szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésében nyilvánul meg, amelyet egyre inkább az interneten valósítanak meg. Ez, különösen a mobilinternet korában, egyre lényegtelenebbé teszi a valós, fizikai hely meghatározását.

2.4. Az áru hamis megjelölése – rossz minőségű termék forgalomba hozatala

A 2010. március 29-i, az Országos Kriminológiai Intézetben rendezett kerekasztal-beszélgetésen elhangzott, hogy a Btk. 296. §-ban meghatározott áru hamis megjelölése valamint a Btk. 292. §-ban meghatározott rossz minőségű termék forgalomba hozatala deliktumok között a gyakorlatban visszatérően elhatárolási kérdések merülnek fel. A statisztikai adatok alapján a rossz minőségű termék forgalomba hozatala igen kevés esetben fordul elő (a vizsgált időszakban átlagosan évente a 20-at sem éri el a számuk). Ez alól csak a 2003-as évben mutatkozott kiemelkedő adat, ekkor 55 esetben regisztrálták ezt a bűncselekményt.

10. ábra: Az áru hamis megjelölése és a rossz minőségű termék forgalomba hozatala cselekmények számának változása 2002 és 2008 között.

Az alábbiakban a rossz minőségű termék forgalomba hozatala, az áru hamis megjelölése és az iparjogvédelmi jogok megsértése bűncselekmények egymástól történő elhatárolásának a főbb szempontjait gyűjtöttük össze. Elsősorban azokat a kritikus pontokat mutatjuk be az egyes bűncselekmények elemzésekor, amelyek az elhatárolások alapját képezik, majd röviden ismertetjük a bírói gyakorlat által kimunkált határvonalakat.

Rossz minőségű termék forgalomba hozatala

292. § (1) Aki rossz minőségű terméket jó minőségű terméként értékesít, használatba ad, illetve forgalomba hoz, vagy ezek iránt intézkedik, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott rossz minőségű termék forgalomba hozatalára irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

293. § Aki a termék minőségének megállapítására vonatkozó szabályokat megszegi, és ezzel lehetővé teszi, hogy a terméket a valóságosnál jobb minőségűként értékesítsenek, adjanak használatba, illetőleg hozzanak forgalomba, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

294. § (1) A kötelezően alkalmazandó nemzeti szabvány hatálya alá tartozó termék akkor rossz minőségű, ha a szabványban meghatározott legalacsonyabb minőségi követelményeknek sem felel meg.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eseten kívül rossz minőségű az olyan termék, amely rendeltetésszerűen nem használható, vagy használhatósága jelentős mértékben csökkent.

A bűncselekmény a termékek minőségének védelmén keresztül biztosítja a fogyasztók érdekeit. A bűncselekmény védett jogi tárgya a termékek megfelelő minőségéhez fűződő társadalmi érdek. Egyaránt szolgálja a *termelés*, a *forgalom* és a *fogyasztás* biztonságát is.

A cselekmény *elkövetési tárgya*: a rossz minőségű termék.

A *termék* fogalmát a Btk. 137. § 11. pontja határozza meg, amely szerint: termék az ipari és mezőgazdasági termék (termény) akár nyersanyag, akár félgyártmány vagy készáru; a termékkel egy tekintet alá esik az élő állat, valamint a termelőeszköz akkor is, ha ingatlan. Minden terméknek, legyen az emberi munka produktuma, vagy a természetben megtalálható és feldolgozást nem igénylő tárgy vagy élőlény, meg kell felelnie bizonyos minőségi követelményeknek. A termék akkor rossz minőségű, ha az nem felel meg a minőségvizsgálati szabályoknak (Btk. 293. §), vagy a kötelezően alkalmazandó nemzeti szabványban meghatározott legalacsonyabb minőségi követelménynek (Btk. 294. §), illetve amely rendeltetésszerű használatra nem, vagy csak jelentősen csökkent formában alkalmas [Btk. 294. § (2) bek.]. A *rossz minőségű termék* fogalmát a Btk. 294. §-a határozza meg.

Szabvány hiányában rossz minőségű az olyan termék, amely rendeltetésszerűen nem használható, vagy használhatósága jelentős mértékben csökkent. Az 1995. évi XXVIII. törvény rendelkezik a nemzeti szabványosításról. Ebben a jogszabályban foglaltak szerinti szabványokhoz kapcsolódó követelmények be nem tartása által valósul meg a bűncselekmény elkövetési magatartása.

A bűncselekménynek *két alapesete* van: a rossz minőségű termék forgalomba hozatala (Btk.292. §), illetve a rossz minőségű termék forgalomba hozatalának lehetővé tétele (Btk. 293. §)

Áru hamis megjelölése

296. § Aki árut - a versenytárs hozzájárulása nélkül - olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, illetőleg annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetőleg forgalomba hoz, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

315. § (1) Ennek a fejezetnek az alkalmazásában árun ipari vagy egyéb gazdasági jellegű szolgáltatást, áron pedig az áru (szolgáltatás) ellenében járó bármilyen vagyoni értékű ellenszolgáltatást is érteni kell.

Az áru hamis megjelölése büntettének tényállása mind a többi gazdasági fél piaci, mind a fogyasztók érdekeit védi, ezért bármely érdek sérelme esetén megvalósul a szóban levő bűncselekmény akkor is, ha az egyébként kifogástalan minőségű áru olyan - megtévesztésre alkalmas - címkével kerül forgalomba, amely a versenytárs hasonló árujával összetéveszthető (BH1998. 522.).

A bűncselekmény *elkövetési tárgya*: az áru. Az áru szóhasználatát a védelem igazgatási alapját képező, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) szóhasználatára indokolja. Az áru - általános meghatározása szerint - kereskedelmi forgalomba került, vagy arra szánt ingó, vagy ingatlan dolog. A Btk. 315. § (1) bekezdésében található jogalkotói jogértelmezés az áru fogalmát kiterjesztette az ipari, vagy egyéb gazdasági jellegű szolgáltatásra, amely körébe minden olyan gazdasági tartalmat megjelenítő munkateljesítmény beletartozik, amely közvetlen kapcsolatban van gazdasági munkateljesítménnyel. Ide tartozik ez alapján többek között a fuvarozás, a javítószolgálat, bizonyos kulturális szolgáltatás és a gazdasági tartalmat

hordozó szellemi munkateljesítmény (pl. tervezés, programozás) is. Ebből következik, hogy az áru magában foglalja a terméket és a szolgáltatások körét is.

A védelem igazgatási jogi alapját a Tpv. képezi, amely tartalmazza a tisztességtelen verseny tilalmára vonatkozó rendelkezéseket.

6. § Tilos az árut, szolgáltatást (a továbbiakban együtt: áru) a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel - ideértve az eredetmegjelölést is - vagy elnevezéssel előállítani vagy forgalomba hozni, reklámozni, továbbá olyan nevet, megjelölést vagy árujelzőt használni, amelyről a versenytársat, illetőleg annak áruját szokták felismerni.³⁰

A Tpv. 6. §-a tiltja az árunak, szolgáltatásnak (a továbbiakban együtt: áru) a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással való ellátását, reklámozását, illetőleg forgalomba hozatalát, továbbá olyan név, árujelző, eredet-megjelölés vagy származásjelzés használatát, amelyről a versenytársat, illetőleg annak áruját szokták felismerni. Az áru utánzása történhet az áru külső formájának vagy az áru elnevezésének utánzásával egyaránt. A kétfajta jogsértés - ún. külső forma másolása, illetőleg az elnevezés utánzása - együttesen is megvalósulhat. A Btk. 296. §-ában meghatározott áru hamis megjelölésének büntette e hivatkozott igazgatási normában foglalt tilalom büntetőjogi eszközökkel történő kikényszerítése érdekében született.

A büntetőjogi védelem azonban akkor is érvényesül, ha a jellegzetes külsejű, csomagolású, megjelölésű, elnevezésű áru iparjogvédelem alatt, de a fogyasztók számára az adott áru valamilyen jellegzetességgel vált ismertté. A formális iparjogvédelem tehát közömbös a bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából.

Iparjogvédelmi jogok megsértése

329/D. § (1) Aki a jogosultnak törvény, kihirdetett nemzetközi szerződés vagy európai közösségi rendelet alapján fennálló szabadalmi oltalomból, növényfajta-oltalomból, kiegészítő oltalmi tanúsítványból, védjegyoltalomból, földrajzi árujelző-oltalomból, formatervezési mintaoltalomból, használati mintaoltalomból, illetve topográfiaoltalomból eredő jogát az oltalom tárgyának utánzásával vagy átvételével megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését

a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,

b) üzletszerűen

követik el.

(3) A büntetés

a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,

b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az iparjogvédelmi jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt

okozva követik el.

³⁰ A tényállás védelemben részesíti a származásjelzéseket, az eredetmegjelöléseket. A hozzájárulás nélküli utánzás tilalma akkor is érvényesül, ha a jellegzetes külsejű, csomagolású, megjelölésű, elnevezésű áru nem áll iparjogvédelem alatt, de a fogyasztók számára az adott áru valamilyen jellegzetességgel vált ismertté. Egy adott áru jelző, vagy egy árunak különleges ismertetője - ún. goodwillje - akkor részesül jogi védelemben, ha jellegzetességénél fogva alkalmas az árunak a versenytárs árujától való megkülönböztetésére. Az áru utánzása történhet az áru külső formájának, az áru elnevezésének utánzásával, a kétfajta jogsértés, a külső forma másolása, illetőleg az elnevezés utánzása együttesen is megvalósulhat.

A tényállás védi az alkotó személyéhez fűződő vagyoni jogait. A szerzői jogokkal szemben a szabadalmi jogok hatósági aktussal keletkeznek, és akár ugyanilyen aktussal megváltoztathatóak, sőt visszaható hatállyal megszüntethetőek.

A bűncselekmény *elkövetési tárgyai*: a jogosult szabadalmi oltalma, használati vagy ipari mintaoltalma, topográfiaoltalom, védjegy vagy földrajzi árujelző oltalma alapján fennálló jog. Az iparjogvédelmi jogok megsértése olyan kerettényállás, amelynek tartalmát a Magyarország által is aláírt nemzetközi szerződéseknek is megfelelő ágazati törvények és közösségi rendeletek határozzák meg.

Az iparjogvédelmi jogok megsértése bűncselekményének *elkövetési magatartása* az oltalom tárgyának az utánzása és az átvétele. Az utánzás eredménye az oltalom tárgyához - tehát az áru (vagy szolgáltatás) megkülönböztetésére alkalmas megjelöléshez - hasonló megjelenítés (megjelölés), amely az eredeti oltalom tárgyának a látszatát kelti. Az utánzás ennek megfelelően olyan tevékenység, amelynek eredményeként az oltalom tárgyához hasonló, azzal összetéveszthető megjelenítés, megjelölés jön létre. Ezzel szemben az oltalom tárgyának átvétele esetén az oltalom eredeti tárgyát - tehát az áru vagy a szolgáltatás megkülönböztetésére szolgáló megjelölés eredeti példányát - olyan tárgyon (dolgon) tüntetik fel, amely egyébként nem tárgya az oltalomnak.

2.4.1. *Bűncselekmények elhatárolása*

A három bűncselekmény elhatárolása során figyelembe kell venni az adott bűncselekmény védett jogi tárgyát, elkövetési tárgyát, valamint azokat a jogszabályokat, amelyek szorosan kapcsolódnak a büntetőjogi felelősség megállapíthatóságához.

A védett jogi tárgyak vonatkozásában fontos leszögezni, hogy az iparjogvédelmi jogok megsértése vagyon elleni bűncselekmény, míg a másik két bűncselekmény a gazdasági bűncselekmények körében kerül elhelyezésre. Ebből adódik, hogy míg az első elsősorban a vagyoni jogi jogviszonyok védelmét látja el, addig a másik kettőnél fontos szempont a gazdaság rendszerének védelme. Míg a gazdasági bűncselekményeknél a gazdaság szereplőinek a védelme az elsődleges, addig a vagyon elleni bűncselekménynél a vagyoni jog jogosultjának a védelme. Ennek egyik lényeges következménye, hogy – a védett jogtárgy különbözőségére figyelemmel – az iparjogvédelmi jogok megsértése az áru hamis megjelölésével és a rossz minőségű termék forgalomba hozatalával is valóságos alaki halmazatot alkothat, feltéve persze, hogy mindegyik bűncselekmény tényállásában megkívánt további speciális ismérvek is megvalósulnak. Ezek a speciális ismérvek segítenek a bűncselekmények elhatárolásában.

Lényeges különbség található az egyes bűncselekmények elkövetési tárgyaiban. A rossz minőségű termék forgalomba hozatalánál az elkövetési tárgy a rossz minőségű termék, az áru hamis megjelölésénél pedig az áru, ami a fent részletezettek szerint magában foglalja a termékeket és a szolgáltatásokat is. Ehhez képest az iparjogvédelmi jogok megsértésének az elkövetési tárgya valamely hatósági aktus nyomán keletkezett, az adott termékhez, szolgáltatáshoz kapcsolódó oltalom. Elképzelhető tehát egy olyan termék, mely vonatkozásában mindhárom bűncselekmény megvalósulhat.

Ahhoz, hogy a rossz minőségű termék forgalomba hozatala megvalósuljon, a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvényben foglalt követelmények megszegése szükséges. Ha valamely termék vonatkozásában nincs hatályban valamely szabvány, a bűncselekmény ettől függetlenül is megvalósulhat az olyan termék vonatkozásában, amely rendeltetésszerűen nem használható, vagy használhatósága jelentős mértékben csökkent.

Ehhez képest áru hamis megjelölése bűncselekmény megvalósítható jó minőségű és rossz minőségű termék vonatkozásában is. Ennek a bűncselekmények a megállapíthatósága ugyanis már más jogszabálytól, nevezetesen a Tpv. 6. §-ában foglalt szabály megszegésétől függ. „Egységesnek tűnik a gyakorlat abban a kérdésben, hogy a rossz minőségű termék forgalomba hozatalával (292-293. §) a tárgyalt bűncselekmény valóságos alaki halmazatban állhat. Az áru hamis megjelölésének elkövetése azonban nem jelenti automatikusan azt, hogy a termék egyben rossz minőségű is, tehát, hogy az alaki halmazat mindig valóságos.”³¹

Az iparjogvédelmi jogok megsértése bűncselekmény megállapíthatóságához az 5. Mellékletben szereplő jogszabályok alapján fennálló oltalom megléte szükséges. Mindkét jogtárgy megsértése akkor fordul elő, ha olyan árura vonatkozóan valósítja meg az elkövető az iparjogvédelmi jogokhoz kapcsolódóan az utánzás vagy az átvétel, az áru hamis megjelöléséhez vonatkozóan pedig az előállítás elkövetési magatartását, amely áru vonatkozásában jogszabályon alapuló oltalom is fennáll. Ilyenkor valóságos alaki halmazat jön létre. A szoros tartalmi összefüggés folytán a hamis márkajelzésű áru forgalomba hozatala nem más, mint az előállítás, a megszerzés vagy a tartás céljának a realizálása. Ezért alkot természetes egységet annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a kívánt joghatás elérése érdekében a Btk. 296. §-ában tilalmazott több önálló elkövetési magatartást is megvalósítja. A minősítést az egyes részselekmények között eltelt idő tartama sem érinti, és nem eredményezheti folytatólágosság vagy bűnhalmazat megállapítását. Így ezen részselekmények megvalósítása esetén a halmazat továbbra is fennáll.

A Legfelsőbb Bíróság BH 2007. 398. számon közzétett eseti döntésében szereplő tényállás lényege

³¹ Dr. BERKES György: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára.* HvgOrac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2006., 296.§.

szerint a terhelt a kereskedelmi forgalom keretében, tovább eladás céljából más eladótól beszerzett hamis márkajelzéssel ellátott ruházati termékeket tartott és forgalmazott tovább az üzletében. Ebben az esetben nem iparjogvédelmi jogok megsértésének vétsége, hanem áru hamis megjelölésének büntette valósult meg. Ebben az esetben ugyanis a terhelt kereskedelmi forgalom keretében, tovább eladás céljából, más eladótól beszerzett, hamis márkajelzéssel ellátott termékeket tartott és forgalmazott az üzletében, a terhelt tehát sem az előállításban, sem az utánzásban, vagy átvételben nem működött közre.

Mind az áru hamis megjelölése, mind a rossz minőségű termék forgalomba hozatala esetén bűncselekmény csak akkor valósul meg, ha a cselekményeket 100 000 Ft-ot meghaladó értékre követik el. Iparjogvédelmi jogok megsértése esetén szabálysértésről akkor beszélhetünk, ha az utánzás, illetve átvétel következményeként nem keletkezik vagyoni hátrány (a hasonlóságokról és különbségekről l. a 5. Melléklet).

2.5. A kárértékre vonatkozó adatok³²

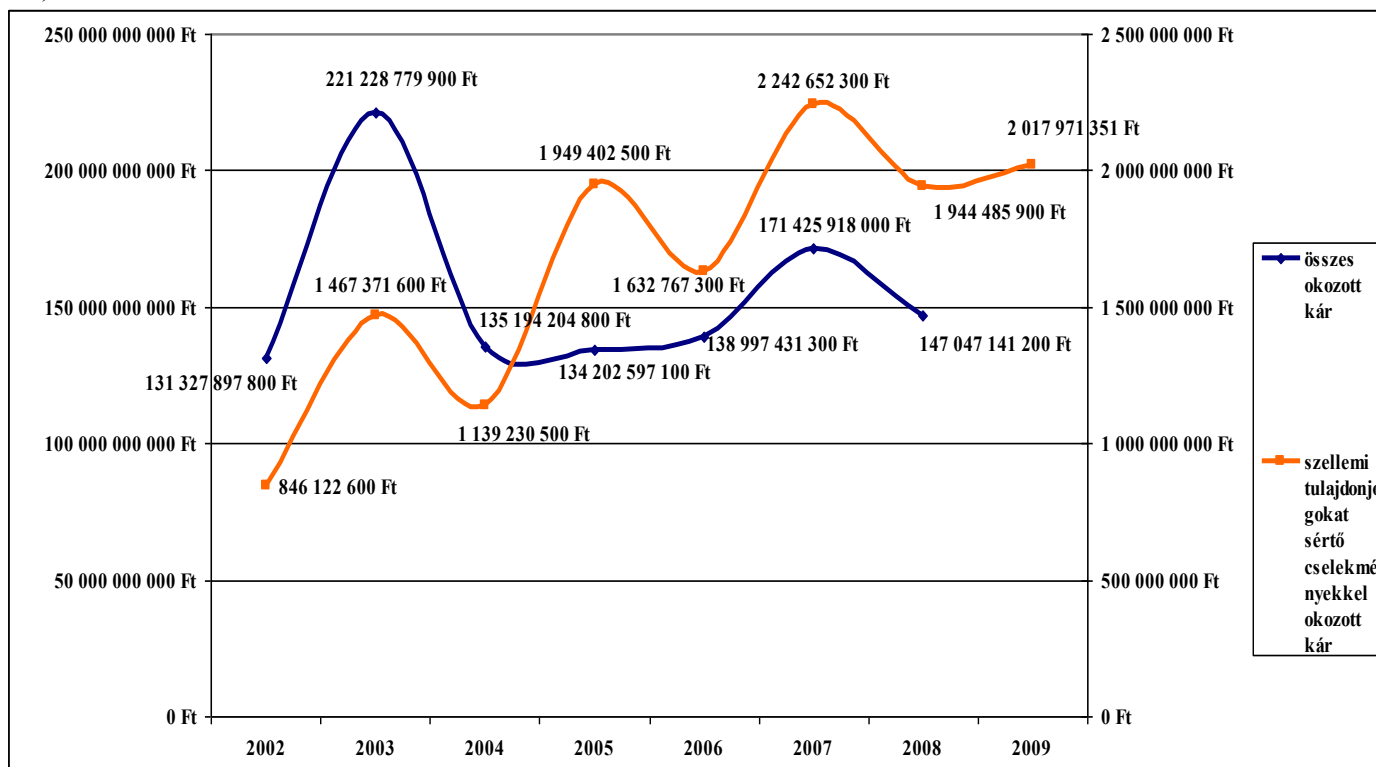
2.5.1. Az okozott kár

A bűncselekményekkel okozott kárt a vagyon elleni és a gazdasági cselekmények esetében rögzíti az ENYÜBS: emiatt nagyon fontos a vagyoni hátrány, illetve a cselekményekkel okozott kár bemutatása. A vizsgálatunk tárgyát képező bűncselekmények mindkét csoportba tartoznak. Az összes ismertté vált bűncselekménnyel okozott kár 2002 és 2009 között csak 2003-ban haladta meg a 200 milliárd Ft-ot, 2004-2006 között a 150 milliárd Ft-ot sem érte el, míg 2007-ben meghaladta azt, 2008-ban ismét ennél kevesebb volt.

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények által a vizsgált időszakban **1,6 milliárd Ft** kárt okoztak átlagosan a rendelkezésre álló adatok alapján.

³² A kár – vagyoni hátrány kérdés elméleti és gyakorlati aspektusairól l. Dr. VIDA József: *A szerzői jog büntetőjogi védelmének néhány gyakorlati kérdése, különös tekintettel a zeneművekre*. *Ügyészek Lapja*, 2005/5. szám, pp. 13-28.

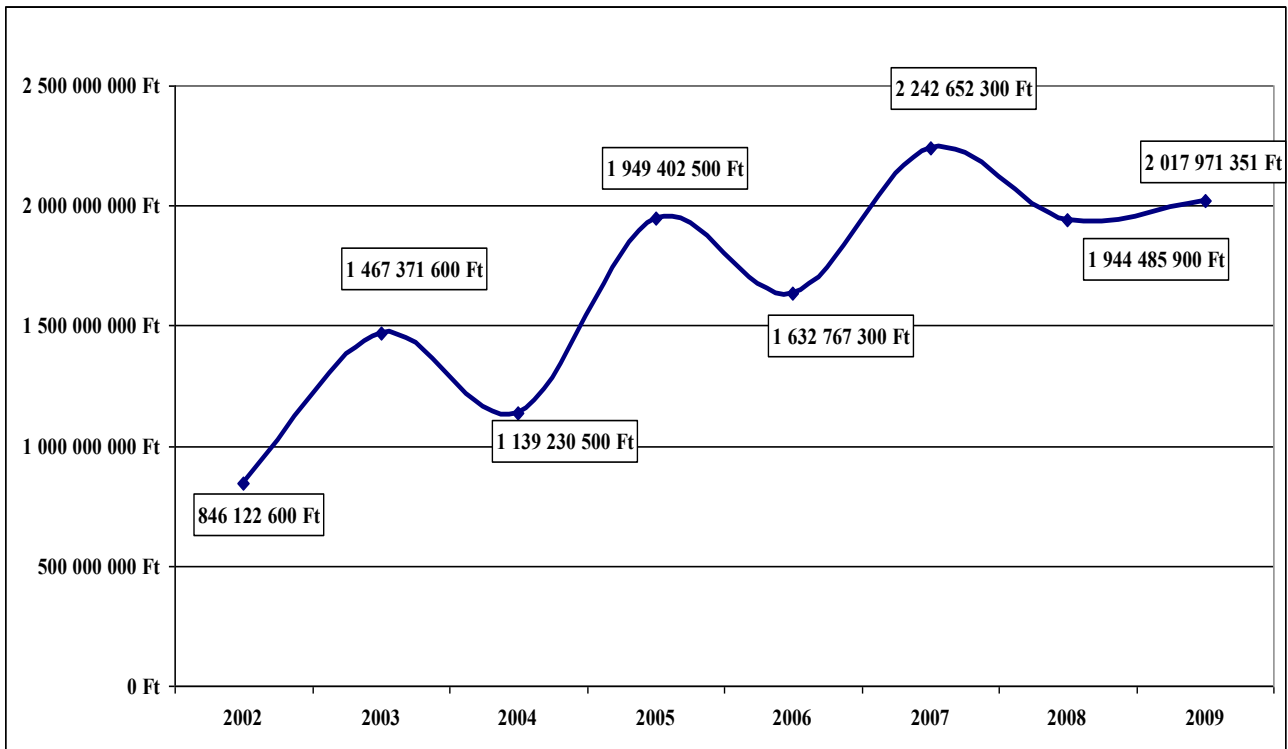
11. ábra: Az összes ismertté vált bűncselekménnyel valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel okozott kár, 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

2002-ben a vizsgált hat bűncselekmény által okozott kár meg sem közelítette az egy milliárdot, 2007-ben már meghaladta a 2,2 milliárd Ft-ot, majd 2008-ban ismét kétmilliárd Ft alá esökkent, míg 2009-ben ismét meghaladta azt, 2009-re a 2002-es kár értéke két és félszeresére emelkedett.

12. ábra: Az okozott kár mértékének változása (Ft), 2002-2009.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A vagyoni hátrány értékét a statisztikai adatok csupán a Btk. 329/A. §-ba ütköző deliktum esetében rögzítik, így ezen adatok mindegyike e cselekmények következményeit jelentik.

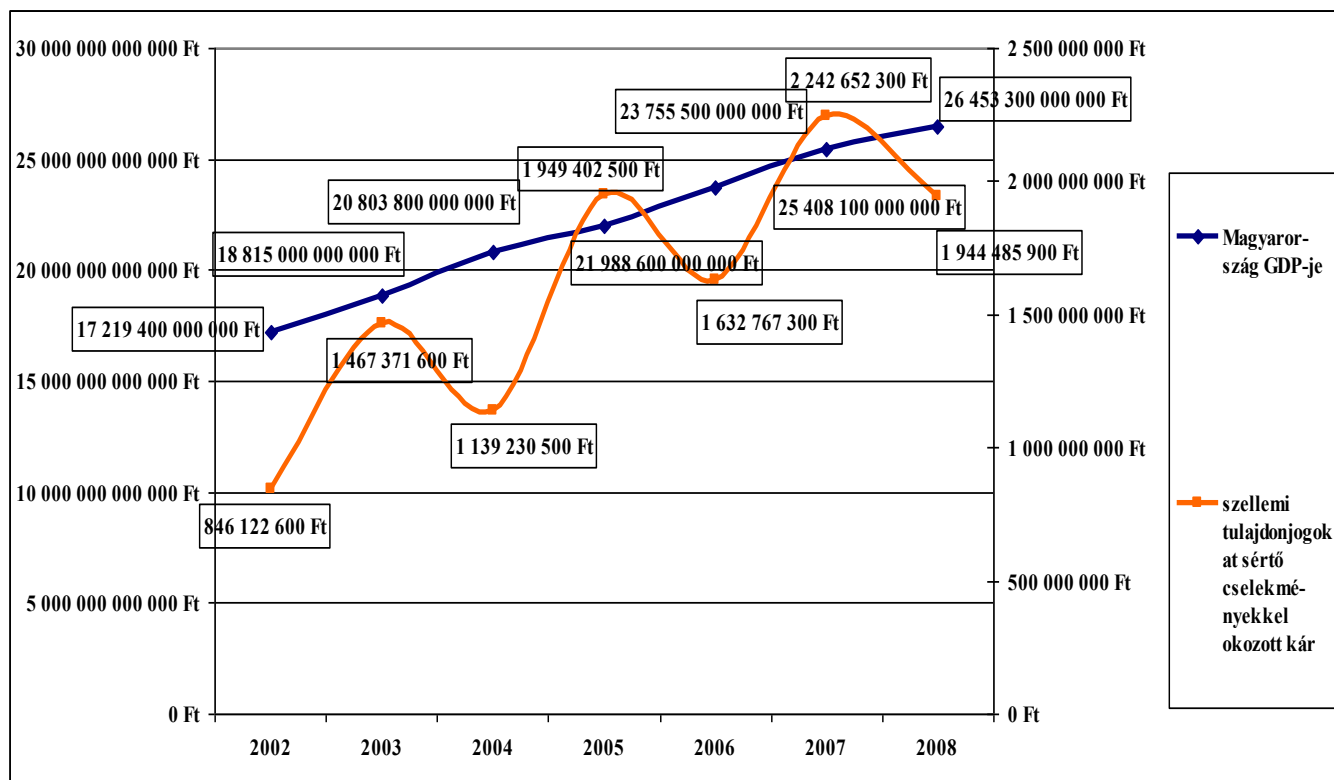
Az összes bűncselekménnyel okozott kár – a regisztrált adatok alapján - 2002-2008 között a hazai GDP kb. **0,007%**-át tette ki; a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésével* a nemzeti össztermék kevesebb, mint **0,0001%**-át. Ez azonban, miként az ábra mutatja, nem egyenletesen oszlik meg a vizsgált időszakban: míg 2002-ben a hazai össztermék 0,00005%-át, 2005-ben és 2007-ben már 0,00009%-át, 2008-ban 0,00007%-át érte el az ezen deliktumokkal okozott kár mértéke. Ez az adat mindenképpen csak jelzésértékű.

Az ENYÜBS-ben rögzített kárt hozzávetőlegesen állapítják meg. Számos kérdést vet fel az, hogy ki és mi alapján dönti el, hogy mekkora a vagyoni hátrány. A Legfőbb Ügyészség Nyomozásfelügyeleti Osztályának iránymutatása alapján a vagyoni hátrányt hozzávetőlegesen kell megadni. Az 1996-os iránymutatás lényege: az ügy felderítettségéhez a vagyoni hátrányt csak a minősítést illetően, illetve a felelősségre vonás módjának és mértékének megállapításához szükséges mértékben kell megállapítani. (A korábbi büntetőeljárás törvényben teljes körű felderítési kötelezettség szerepelt még.)

A Legfőbb Ügyészség is megerősíti: a szakértő szükségtelen igénybevételét kerülni kell. „A vagyoni

hátrány mértékét rendszerint olyan ténykérdésnek kell tekinteni, amelyre a sértett közléséből, a vonatkozó szerződések tartalmából, illetve jogsértés folytán előállt más igazolt adatokból kell következtetni. A vagyoni hátrány mértéke megállapításához ezért szakértő igénybevétele általában nem indokolt.”³³

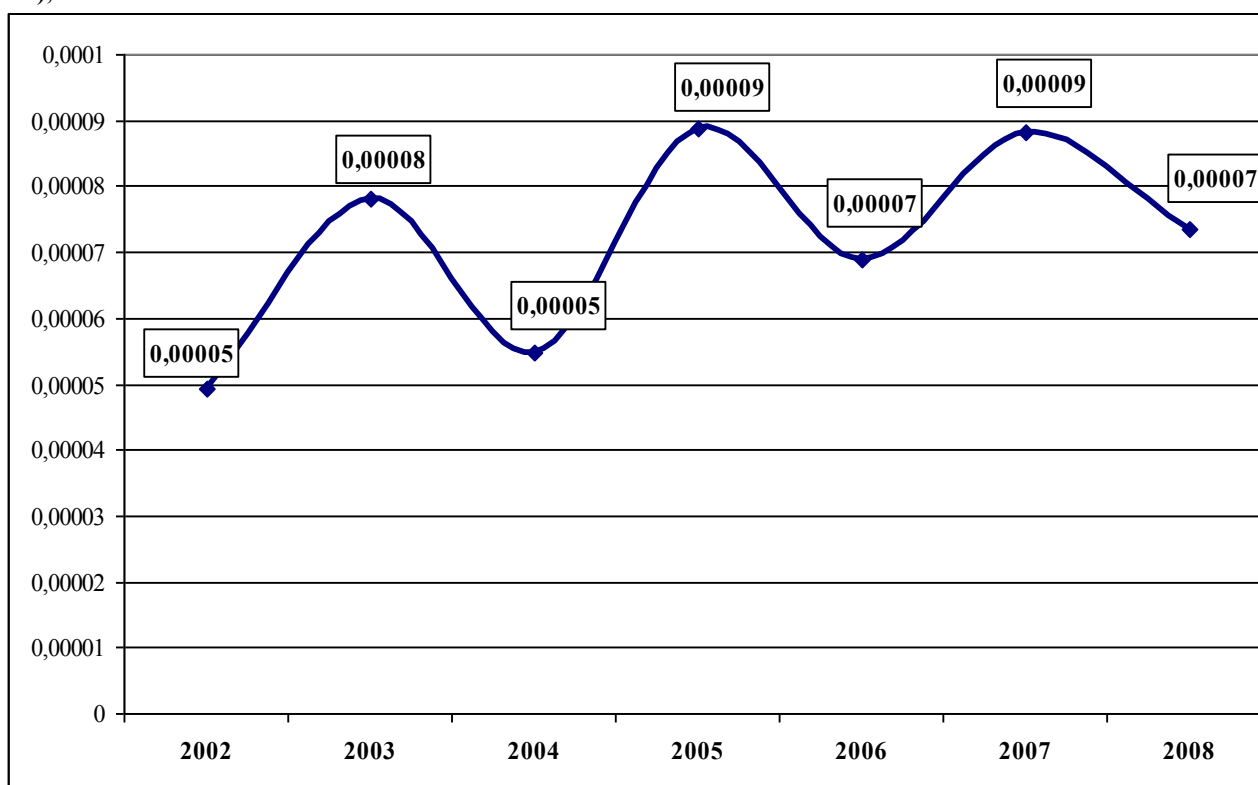
13. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményekkel okozott kár és a hazai össztermék (GDP) változása (Ft), 2002-2008.

Forrás: KSH - ENYÜBS, saját szerkesztés

³³ Dr. Gáspár Katalin ismertette ezt az iránymutatást, 2010. március 29-én, az Országos Kriminológiai Intézetben.

14. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményekkel okozott kár a hazai össztermékhez viszonyítva (%-os megoszlás), 2002-2008.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Nádudvari Zoltán szerint „a HENT statisztikai munkacsoportjának lényeges megállapítása volt, hogy világszerte kialakulatlan a kalózkodás „kárértékének” áttekinthető becslése. Nem tisztázott, hogy milyen kalkulációk vonatkoznak az éves kárértékekre, feltehetően az ENYÜBS a cselekmények „bemondott” közvetlen értékadatait tartalmazza az egyes felderített elkövetők terhére rótt esetekben. A VPOP esetében nem volt megállapítható, pl. az elkobzásos jogérvényesítés „forgalmi érték” adata, mert a jogtulajdonosok a kiesett értékesítéssel, a szakirodalom az ún. „utcai értékkel”, a hatóság az ettől eltérő, de egyszerűen becsülhető „újra beszerzési napi anyagértéken” tartja nyilván a kalóztermék értékét. Egy márkás cipő egységára lehet 20 000 Ft a márkaboltban, 8 000 Ft a kínai kereskedőnél és 2 500 Ft, ha csak az anyagait értékelik.”

Kálmán András szerint „a kreatív iparnak minden segítségre szüksége van a szerzői jogok megsértésének leküzdése területén, mert a filmes szakma évente 20, a nemzetgazdaság 40 milliárd Ft-ot veszít el a szerzői jogok és a kapcsolódó jogok megsértése miatt. Ehhez képest az ügyészségi, rendőrségi statisztikák szerint 2 milliárd Ft az éves veszteség, amiből 5-10% térül meg. Ez is azt mutatja, hogy e bűncselekmény területén nagyfokú látencia uralkodik.”³⁴

³⁴ JÁVORSZKI Tamás- RONGÁNÉ dr. SRAKTA Ibolya: *A szerzői vagy szerző joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekményének jogalkalmazási kérdései*, *Ügyészek Lapja*, 2008/5. szám, pp. 35-56., p. 54.

A kár megítélésével kapcsolatban számos kérdés merül fel, hazai és nemzetközi szinten is: a látencia nagyban befolyásolja azt, hogy mekkora a „valódi” kár. Egyes becslések szerint az ezekkel a cselekményekkel okozott kár elérheti akár a *200 milliárd Ft-ot* is. Az mindenképpen kijelenthető, hogy a zene- és filmipar jelentős visszaesést könyvelhet el az interneten történő letöltés következtében.³⁵ Az ASVA becslései szerint a hazai filmiparnak 9 millió dollár a vesztesége.³⁶ Egy 2005-ös cikk alapján elmondható: „Közép-Kelet-Európában, az Európai Unió új tagországaiiban (Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Magyarország) az illegális filmpiac helyzete nagyon hasonló. A csatlakozással a szerzői jogok védelmének törvényi rendezése megvalósult, de a kalózkodás társadalmi veszélyességének megítélése elmarad a nyugat-európai országokban tapasztalhatótól. Magyarországon a filmiparnak okozott kár becsült értéke (bár többféle számításról is tudunk), a Motion Picture Assotiation (MPA) számításai szerint hozzávetőlegesen húszmillió dollár, azaz 3,6 milliárd forint. Csehországban a filmes kalózkodás által okozott kár becsült értéke húszmillió dollár, Lengyelországban ez a szám harmincmillió, míg Szlovákiában kétmillió dollár.”³⁷

A holland kormány véleménye szerint ezzel szemben nemzetgazdasági szempontból fontos a fájlcsere. A kiesett bevételeket inkább elfogadható veszteségként értékelik. Noha ezzel egyáltalán nem értünk egyet, az mindenképpen igaznak tűnik, hogy „a valós kár nem számítható ki egyszerű szorzással és a letöltések nem hasonlíthatók össze egy bolti vásárlással.”³⁸ A kár értékénél további kérdésként merült fel, hogy bruttó vagy nettó kárértékről van-e szó.

A vagyoni hátrány meghatározásának a polgári jogi igény szempontjából van jelentősége, amely ismét rámutat arra, hogy a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények esetében nem biztos, hogy a büntetőjog a legmegfelelőbb eszköz.

A sajtóban megjelent adatok alapján a Vám- és Pénzügyőrség hamis áruval kapcsolatban az alábbi kárértékeket tartja nyilván (15. ábra), amely jelentősen meghaladja az ENYÜBS-ben megtalálható adatokat, bár hangsúlyozandó, hogy ez is csak a jéghegy csúcsa.

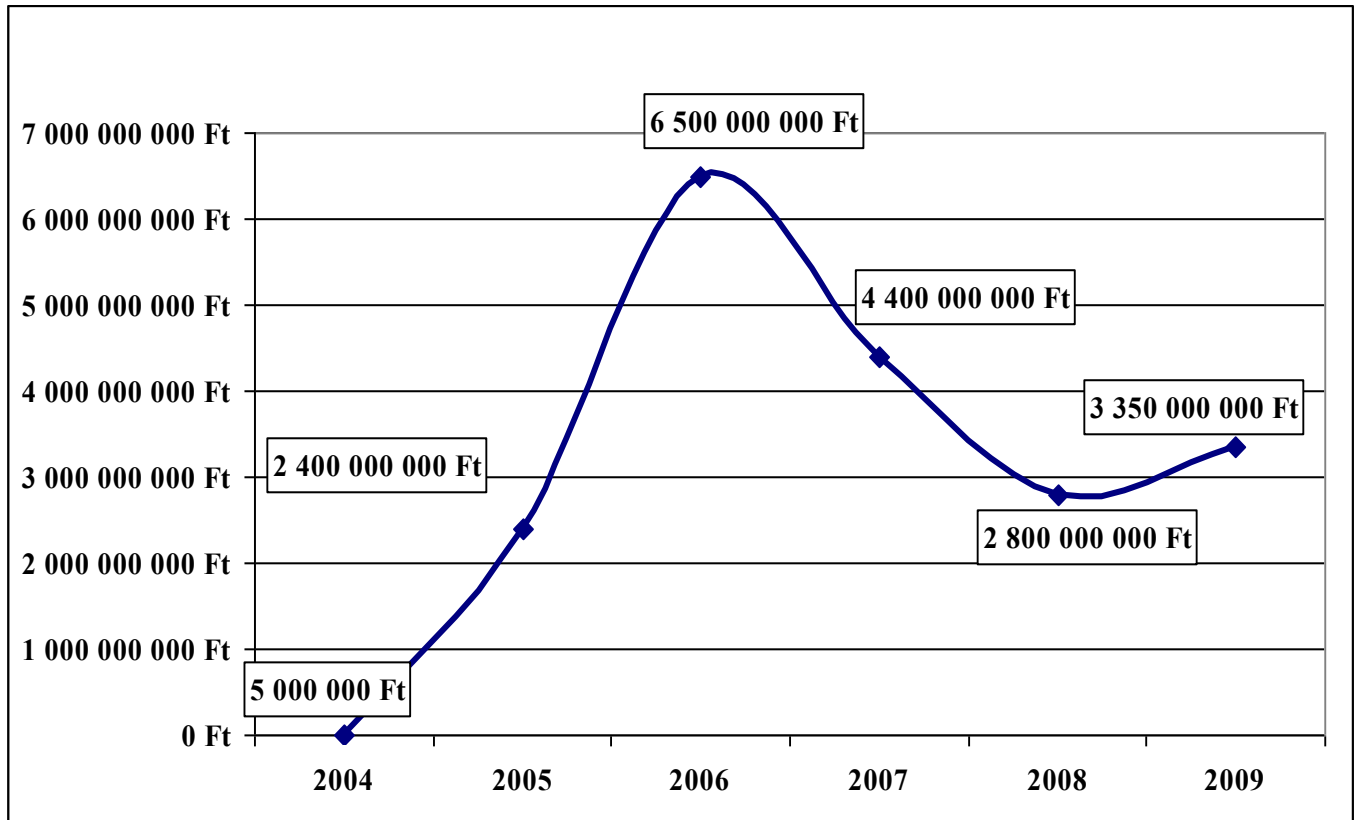
³⁵ Vö. BODÓ - LAKATOS i.m. p. 32.; *Milliárdos kárt okoznak az illegális filmmásolók*, <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20050812szegenyfilmesek2.html> (A cikk 2005. 08.12-én készült, letöltve: 2010. április 26.)

³⁶ Az MPA megrendelésére egy nemzetközi kutató és tanácsadó cég 2005-ben 22 országban vizsgálódott a filmes feketepiac nagyságáról és értékéről (LEK Consulting www.lek.com). www.asva.hu

³⁷ *Milliárdos kárt okoznak az illegális filmmásolók*, <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20050812szegenyfilmesek2.html> (A cikk 2005. 08.12-én készült, letöltve: 2010. április 26.)

³⁸ DOJCSÁK Dániel: *Nemzetgazdasági szempontból hasznos a fájlcsere*, [//www.hwsz.hu/hirek/37880/hollandia_fajlcsere_kutatas_felmeres_kerdoiv_letoltes_fizetett_fizetos_mp3_itunes_amazon.html](http://www.hwsz.hu/hirek/37880/hollandia_fajlcsere_kutatas_felmeres_kerdoiv_letoltes_fizetett_fizetos_mp3_itunes_amazon.html) (a cikk 2009. január 21-én készült, letöltve: 2010. április 26.)

15. ábra: Az áru hamis megjelölésével kapcsolatos cselekményekkel okozott kár értéke

Forrás: KINCSEI i.m., saját szerkesztés

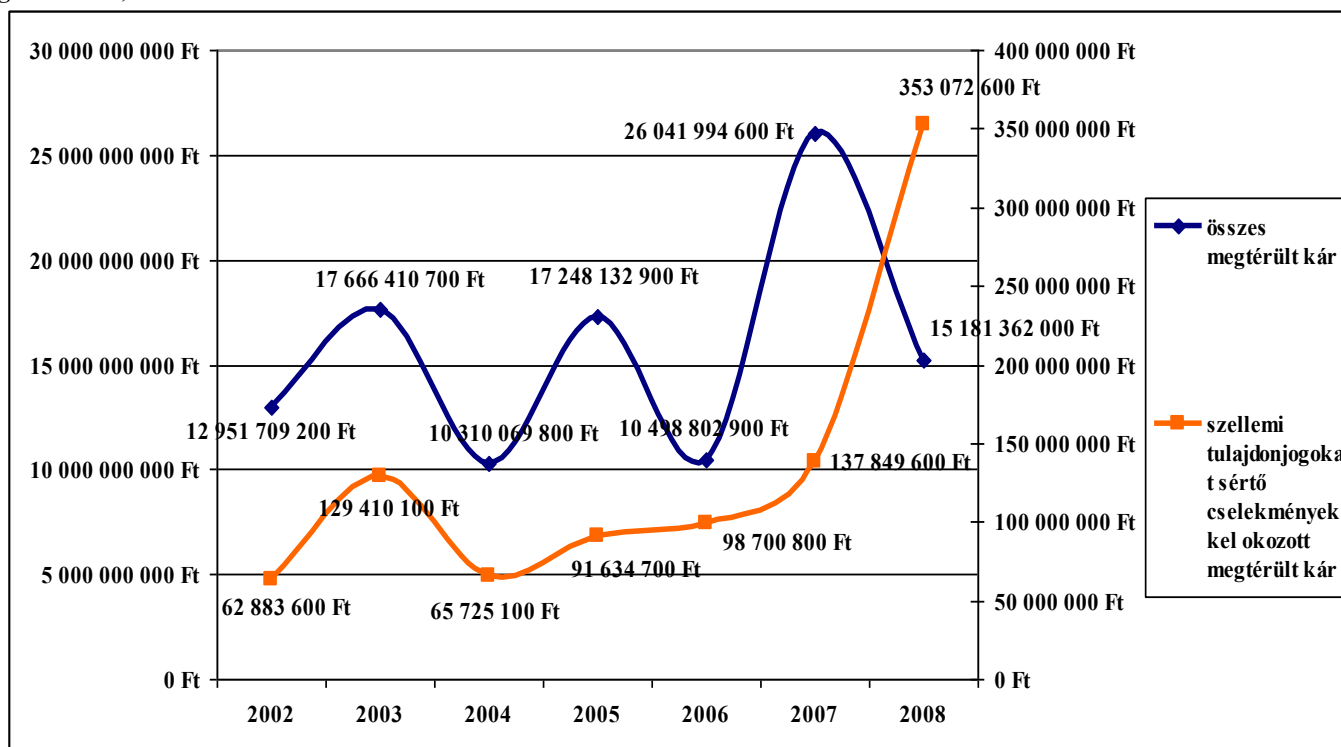
A VPOP, illetve az ENYÜBS adatai alapján évente minimum *10 és 50 milliárd* közé tehető a szellemi tulajdonjogokkal okozott vagyoni hátrány nagysága, bár pontos adatok nem állnak a rendelkezésünkre.

2.5.2. A megtérült kár

Az összes ismertté vált cselekménnyel okozott kár kb. 10%-a térül meg átlagosan. 2007-ben ennél jóval magasabb mértékben, 15%-os arányban térültek meg az okozott károk.

Az összes megtérült kár kb. 1%-a volt a jelen vizsgálat tárgyát képező bűncselekményekkel okozott kár, ez 2008-ben jelentős mértékben nőtt, ebben az évben az összes megtérült kár 2,3%-a már a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményekkel okozott kár volt.

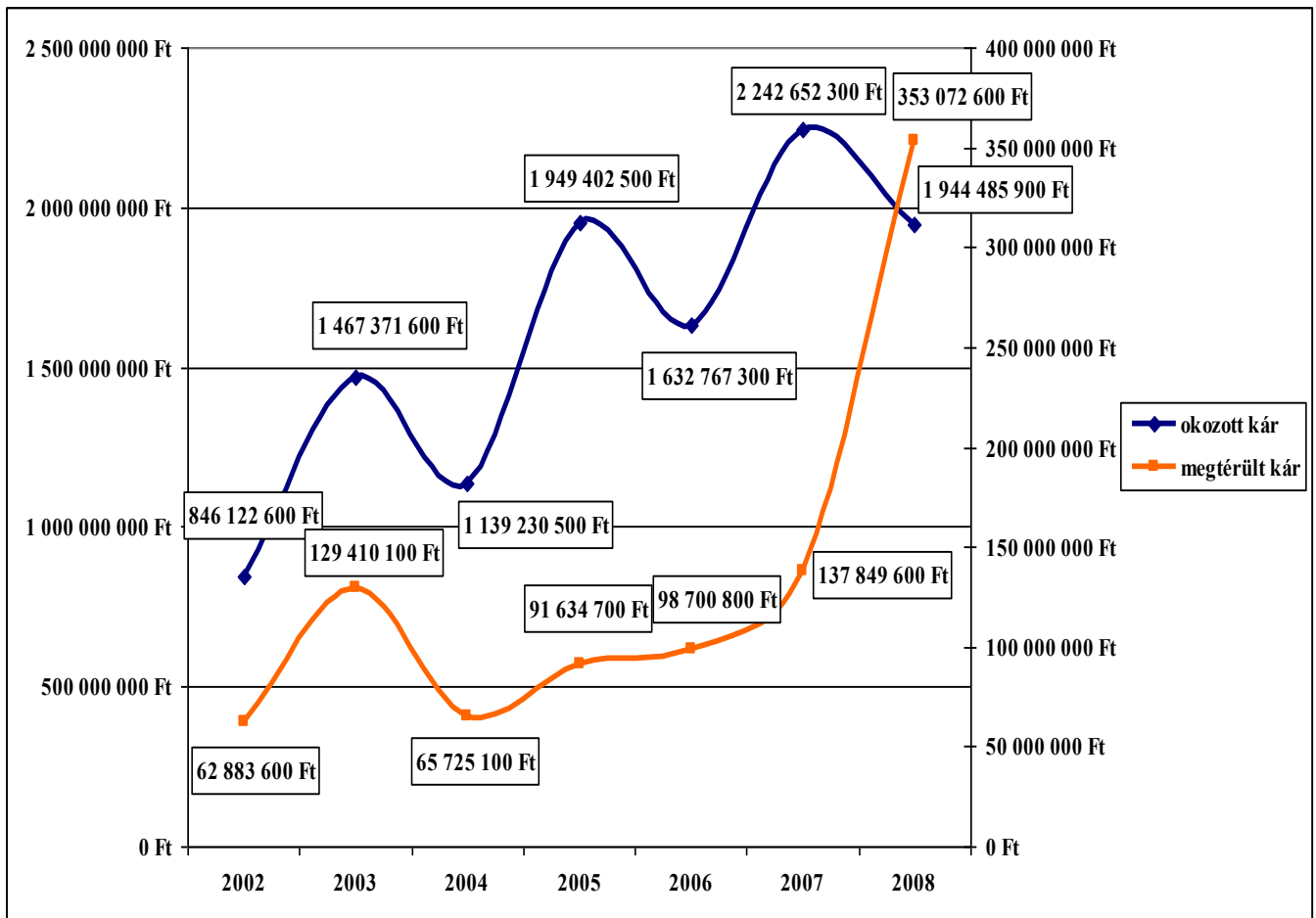
16. ábra: Az összes ismertté vált bűncselekménnyel, valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel okozott megtérült kár, 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A vizsgált években ezen cselekményekkel okozott kár átlagosan 93%-a nem térült meg. Amennyiben megtérült, azt jellemzően az elkövetőnél történő *lefoglalással* tudták elérni a nyomozó hatóságok. 2008-ban az okozott kár 18%-a térült meg, amely igen jelentős emelkedést jelent. (2008-ban a 2002-ben megtérült kár értékéhez képest több mint *ötszöröse* térült meg.)

17. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel okozott és a megtérült kár (Ft), 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

Sajnos ezen adatokból nem kapunk képet arról, hogy azok, akiknek a sérelmére a szellemi tulajdon elleni bűncselekményeket elkövetik, milyen kárenyhítést értek el Magyarországon, pl. az audiovizuális szolgáltatások értékesítésében kimutatható veszteségeik alapján. Nádudvari Zoltán szerint „nagyon nehéz ezt vizsgálni, úgy, hogy a jogtulajdonosok multinacionális vállalatok, és a hazai ENYÜBS adatokban rejlő „megtérülés” eltér attól, amit a saját szakmai szövetségeik (pl. a BSA) mutatóiban publikáltak.”³⁹

Dr. Szikszay Tibor az említett szakmai beszélgetésen kiemelte: „a Vám- és Pénzügyőrségnél a kármegtérülési mutató az egyik legjellemzőbb adat. A kármegtérülés dogmatikailag nem releváns hamis termékek esetén. Ezek a termékek a lefoglalással csak kikerülnek a forgalomból, de ettől még nem térül meg a kár. Közvetítői eljárásra utalás esetén a kármegtérülést tudjuk mérni.”

³⁹ NÁDUDVARI i.m.

3. AZ ELKÖVETŐKRE VONATKOZÓ ADATOK

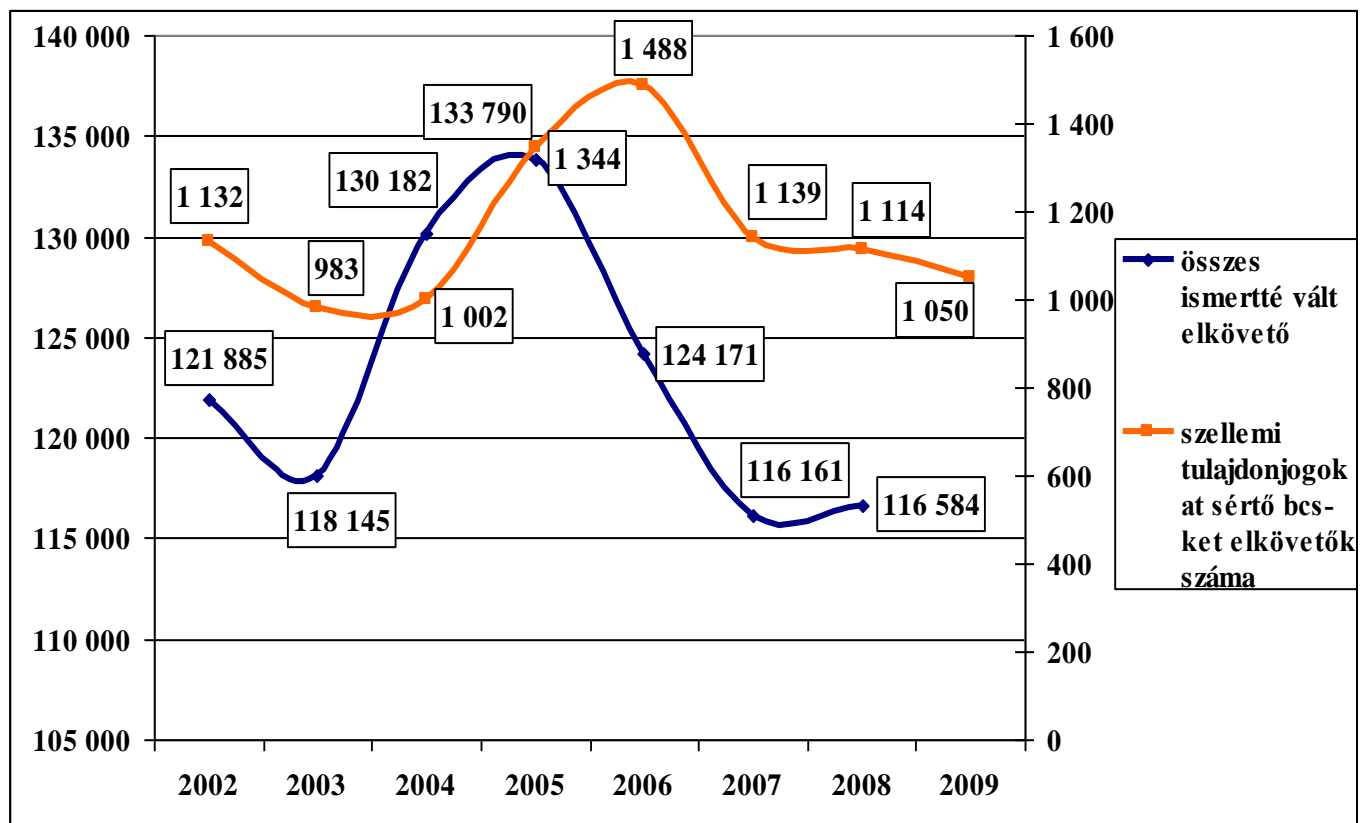
3.1. Az elkövetők jellemzői

A szellemi tulajdonjogokat sértő deliktumokat a vizsgált időszakban az összes ismertté vált bűnelkövető kb. 1%-a valósította meg.

2002 és 2008 között átlagosan évente 1 200 fő valósított meg szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményt. 2002 és 2004 között jelentősen csökkent az elkövetők száma, majd 2006-ig nőtt, míg az utolsó évben újra kevesebben követték el ezeket a deliktumokat. (2009-ben a bázisév adataihoz képest 7%-kal kevesebb elkövető volt, 1 132-ről 1 050-re csökkent.)

Az elkövetők kb. négyötöde sértette meg a vizsgált időszakban a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogokat.

18. ábra: Az összes ismertté vált elkövető és a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények elkövetőinek száma, 2002-2009.

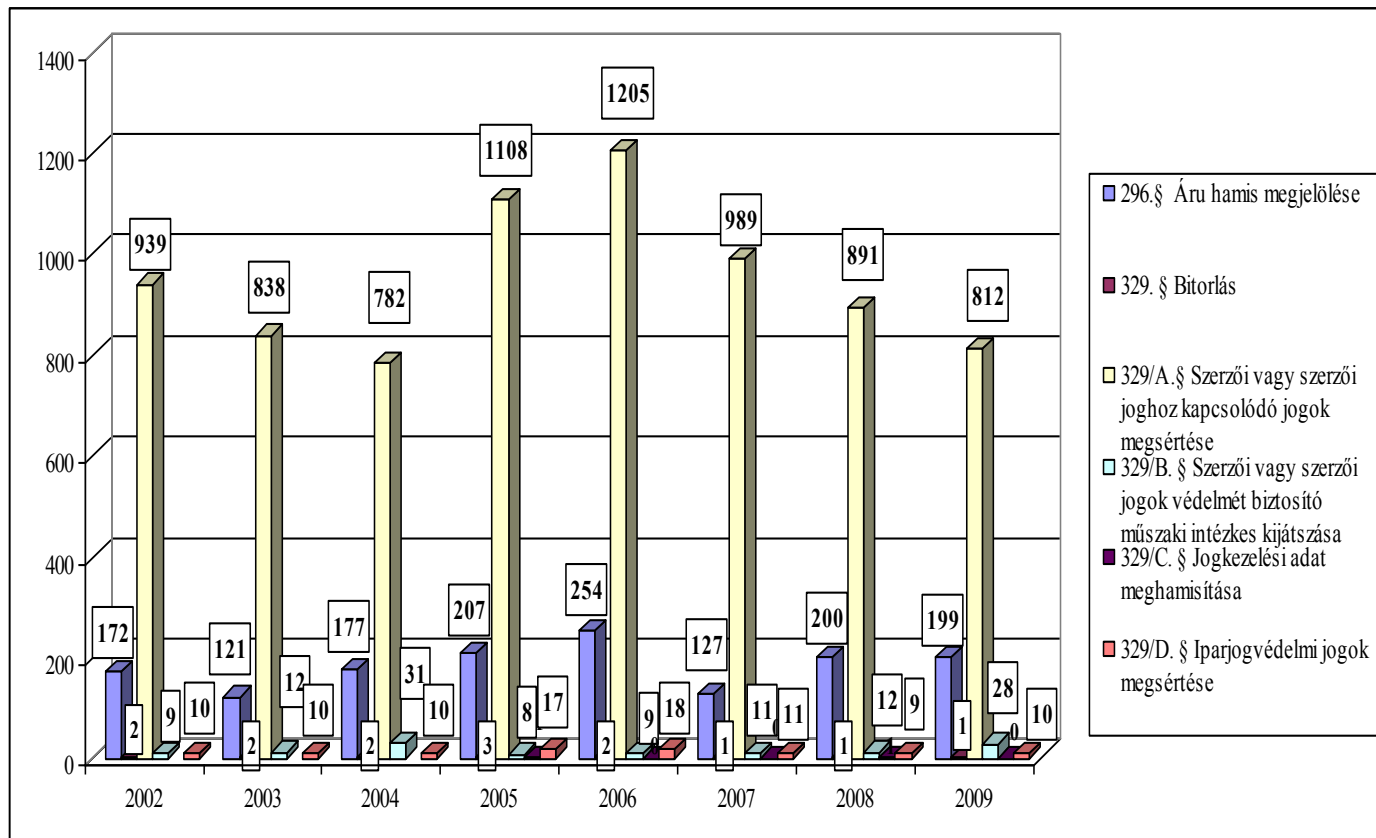
Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények elkövetőinek 16%-a az áru hamis megjelölését, míg 1-1%-uk szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszását, iparjogvédelmi jogok megsértését követte el 2002-2009 között átlagosan.

Míg az összes szellemi tulajdonjogot sértő bűncselekményt megvalósítók száma 7%-kal csökkent a

vizsgált időszakban: a Btk. 329/A. §-t megvalósítóké 14%-kal csökkent. Ezzel egy időben az *áru hamis megjelölését* elkövetőké 16%-kal nőtt 2009-re a bázisévhez képest, a *szertői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszását* megvalósítóké viszont *megháromszorozódott* (9-ről 28-ra). (A nyers számok alapján a Btk. 329/B. § -ba ütköző deliktumot elkövetők száma nem jelentős, azonban a trend mindenképpen jelzésértékű.)

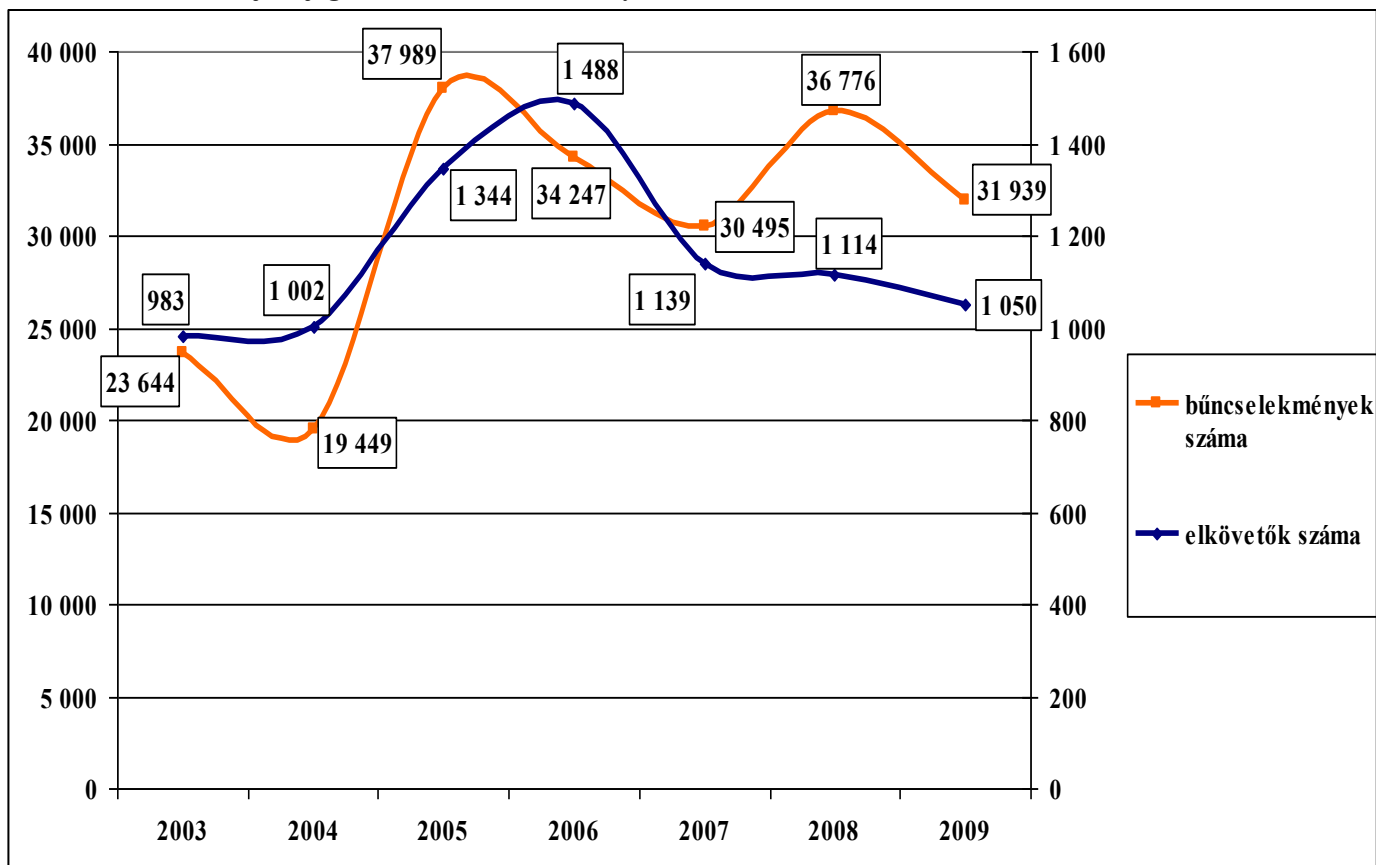
19. ábra: Az elkövetők száma bűncselekmények szerint, 2002-2009.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A bűncselekmények számával összevetve teljesen eltérő trendet mutat az elkövetők számának változása: bár az elkövetők száma 2006 óta csökken, az általuk megvalósított cselekményeké emelkedést mutat. Míg 2002-ben egy elkövetőre 16 szellemi tulajdonjogokat sértő deliktum jutott átlagosan, 2009-re ez közel duplájára, 30-ra növekedett.

20. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények és az elkövetők száma, 2002-2009.

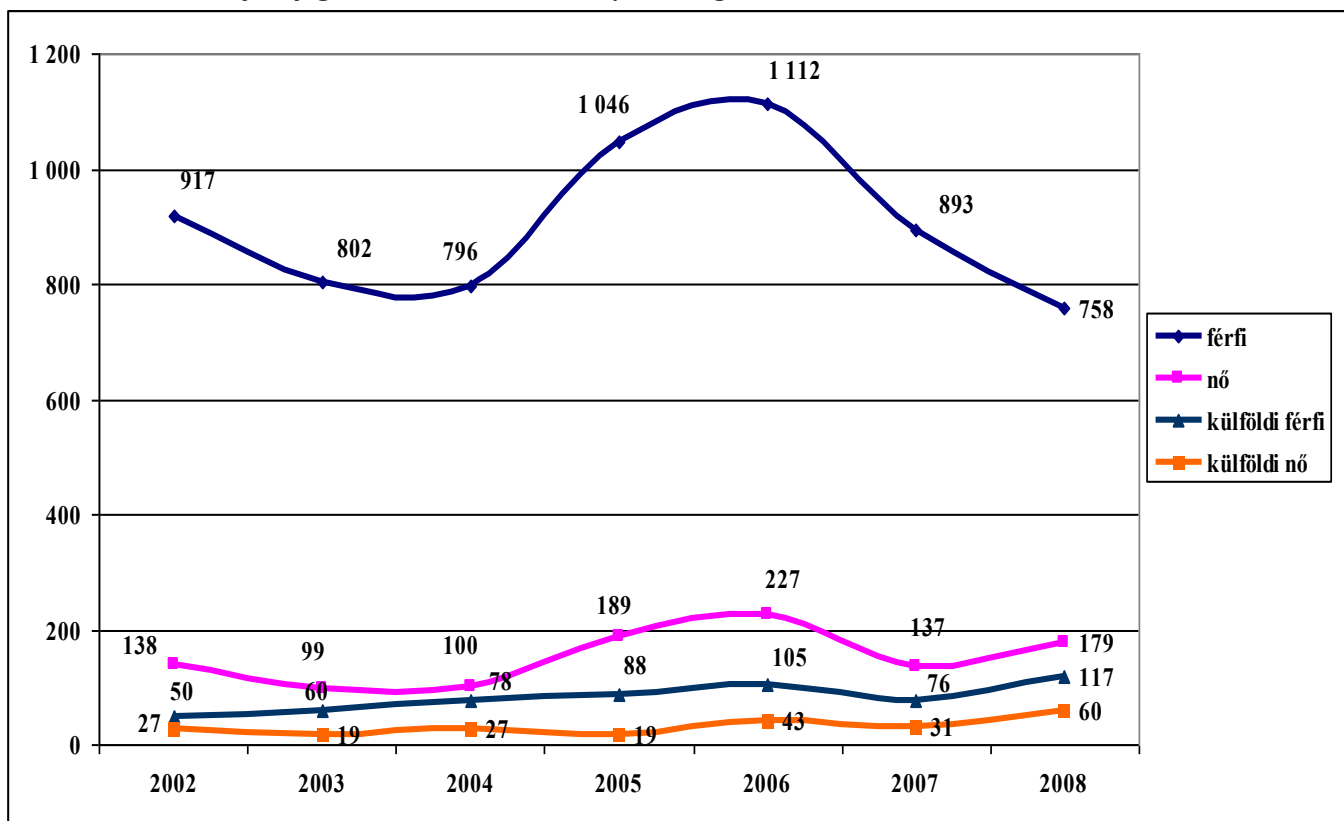

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A nemek megoszlása alapján elmondható: ezeket a cselekményeket jellemzően férfiak valósítják meg. Ezen nem változtat az sem, hogy a férfi elkövetők száma csökkent, a nőké emelkedett.

2008-ra 2002-höz képest a külföldi férfiak és nők száma duplájára nőtt: ők jellemzően a Btk. 296. §-ban meghatározott *áru hamis megjelölésének* büntettét valósították meg. A külföldiek között a legtöbb 2002-ben *30 vietnámi*, és *17 kínai* állampolgárságú elkövető volt. 2008-ra a *vietnámiak* száma *115-re* emelkedett, a *kínaiaké 14-re* csökkent.

21. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményeket megvalósító elkövetők száma, nemek szerint 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

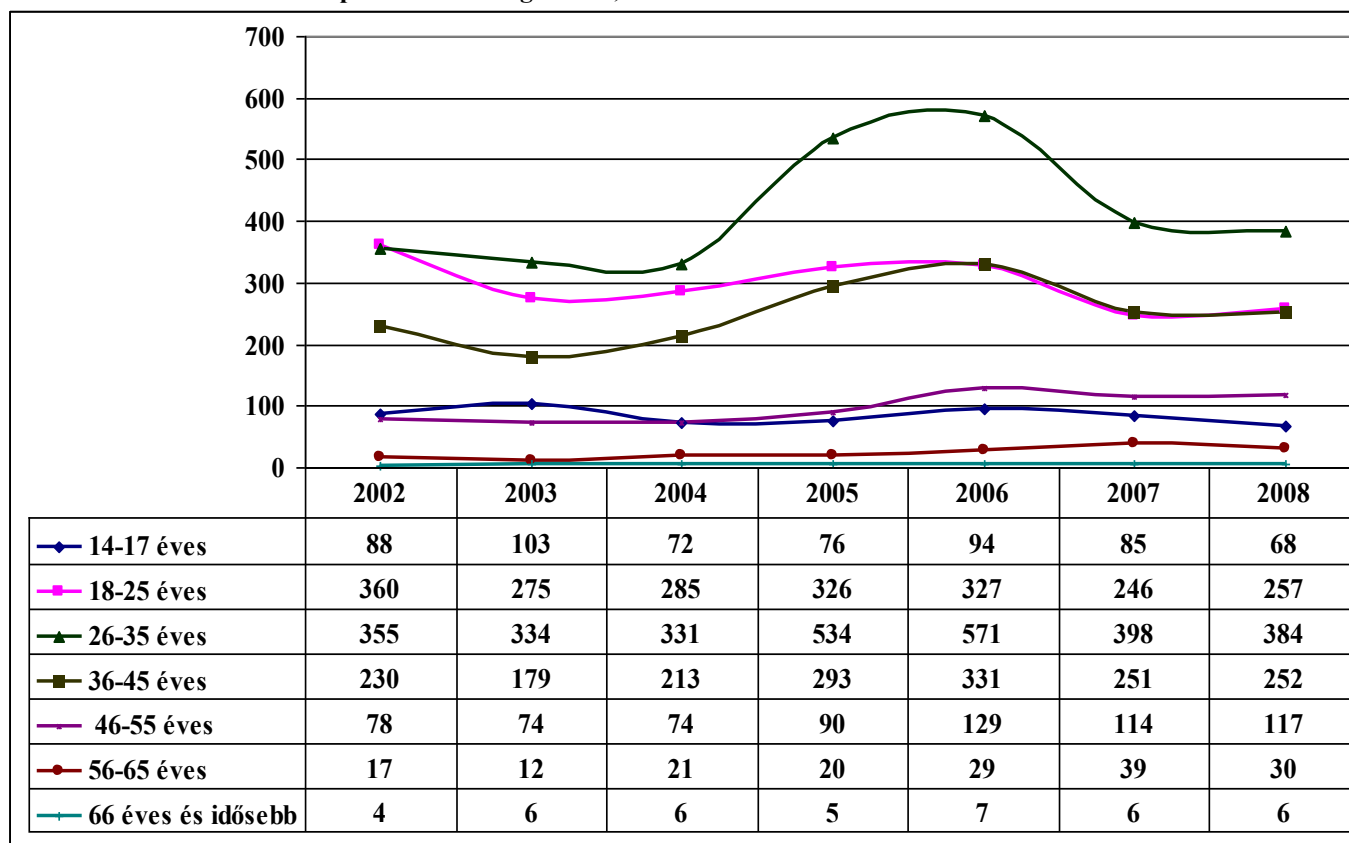
Az elkövetők többsége *fővárosi, Pest, Baranya* illetve *Bács-Kiskun* megyei lakhelyekkel rendelkezik. 2002-höz képest 2008-ra 60%-kal nőtt a *budapesti* elkövetők száma. A *fővárosi* elkövetők valósítják meg a *szertői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése*, de az *áru hamis megjelölése*, valamint az *iparjogvédelmi jogok megsértése bűncselekmények* többségét is.

Az elkövetők ezeket a cselekményeket jellemzően egyedül valósítják meg, a bűnszervezetben való elkövetés egyáltalán nem érhető tetten a rendelkezésre álló adatokból. Az elkövetők 89%-a egyedül követte el a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményeket a vizsgált időszakban (2006-ban csupán 85%-uk). A társtettesek aránya átlagosan 9%, az elkövetők 2%-a felbújtó, 1%-uk bűnszegéd volt 2002-2008 között. A 2006-os évben az elkövetők 11%-a volt társtettes, míg 4%-uk felbújtó. (l. 8. Melléklet) Ezekről részletesebb képet valószínűleg az iratelemzésből kapunk majd.

3.2. Az elkövetők korcsoport szerinti megoszlása

Az elkövetők koráról elmondható: a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményeket leggyakrabban a 26 és 35 év közöttiek követik el. Ugyanakkor hangsúlyozni kell: az internet penetráció növekedése miatt szinte minden korosztályból találunk elkövetőket. A fiatalok elkövetők száma egyik évben sem érte el a 100-at, kb. 7%-uk 14 és 18 év közötti.

22. ábra: Az elkövetők korcsoport szerinti megoszlása, 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

3.3. Az elkövetők családi állapota

Az elkövetők családi állapotát tekintve jellemzően egyedülállóról van szó: az elkövetők fele a vizsgált időszakban nőtlen/hajadon, egyharmaduk házas volt. Az elkövetők 9%-a elvált, míg csupán 1%-uk volt özvegy a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények megvalósításakor. Megemlítenéd, hogy a *nincs adat* egyre gyakrabban fordul elő: 2004-ben még csupán 3, 2008-ban már 126 elkövető családi állapota volt ismeretlen, amely negyvenszeres növekedést jelent, továbbá a statisztikai adatszolgáltatás hiányosságait mutatja. (1.9. Melléklet) A bűncselekmények szerinti megoszlás alapján szinte minden családi állapotú elkövető előfordul mind a hat vizsgált tényállás esetében, ugyanakkor kiemelendő, hogy a Btk. 296.§-ba ütköző *áru hamis megjelölését* megvalósítók többsége házas.

3.4. Az elkövetők iskolai végzettsége

A szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények elkövetői tipikusan középiskolai végzettséggel rendelkeznek (az elkövetők 40%-a), az egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkezők száma csökkent

(172-ről 94-re), míg az általános iskolát befejezetteké nőtt a vizsgált időszakban⁴⁰. (1.10. Melléklet)

3.5. Az elkövetők előélete

Az összes ismertté vált bűnelkövető kb. 30%-a büntetett előéletű, kb. 9%-uk visszaeső.

A szellemi tulajdonjogokat megsértők között ennél jóval alacsonyabb a büntetett előéletűek aránya, a 2002 és 2008 közötti időszakban kb. 15%-uk volt már korábban büntetve. A nem visszaesők száma jelentős, ugyanakkor bár a különös visszaesők és a visszaesők előfordulása alacsony, számuk 2008-ra megháromszorozódott. (1. 11. Melléklet) A cselekmény megvalósításakor nem jellemző, hogy az elkövetők büntetőeljárás alatt álltak, 2005-ben ezen terheltek száma magas volt (67), de sem előtte, sem azóta ez nem jelentős (2008-ban 1 114 elkövetőből 39 állt a cselekmény megvalósításakor eljárás alatt.) (1. 12. Melléklet)

4. A SZELLEMI TULAJDONJOGOKAT SÉRTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK LÁTENCIÁJA

A látencia nagysága – mint azt a bevezetőben idéztük – bűncselekményenként más és más. A vizsgált hat bűncselekmény közül a legnagyobb rejtettség a Btk. 329/A. §-ba ütköző deliktumok esetében van/lehet. A látencia mértékét ezen cselekmények esetében még senki nem határozta meg pontosan: rész területekre vonatkozóan készültek rész adatok, a teljesség feltérképezése a kriminálstatisztikai elemzés határain túlmutat. A szakirodalom feldolgozása, illetve a kerekasztal-beszélgetés során azt tapasztaltuk, hogy a témában jártas szakértők sem értenek egyet abban, hogy valójában mekkora lehet a bűncselekmények valós száma, továbbá a bűncselekmény megítélésében, illetve a vagyoni hátrány mértékében sincs egyetértés. Sőt abban is különböző véleményeket találtunk, hogy egyáltalán hogyan lehetne ezen bűncselekmények esetében a látenciát mérni. Még az online jogsértéseken belül is érdemes talán különbséget tenni: a zene-, illetve filmletöltés, valamint a jogosulatlan szoftver használata között.

Az említett kerekasztal-beszélgetésen *Szabó István* kiemelte: „Az eredmények értékelésénél mindig szem előtt kell tartani, hogy ez csak a jéghegy csúcsa. Ezeknél a cselekményeknél jellemző a magas látencia. A bűncselekmények tényleges száma nehezen megítélhető. Az általunk folytatott viktimológiai vizsgálat során hasonlóak voltak a problémák.” *Horváth Péter* szerint „a látencia főleg az online jogsértések esetén nagy.”

Dr. Ott István hozzátette: „a látencia megsaccolására használható módszer, hogy az interneten

⁴⁰ 2002-ben 202 elkövető rendelkezett általános iskolai végzettséggel, amely az elkövetők kb. 18%-át tette ki. 2005-re számuk 328-ra nőtt, míg 2008-ra ismét csökkent, 204-re. Az 1-7 osztályt végzetek száma alacsony volt a vizsgált időszakban, a bázisévhez képest megduplázódott: 13-ról 26-ra.

megnézzük, hogy egy „torrent-listának” hány tagja van. Több százezer tagról beszélhetünk. Ha a több százezer személy egy hónapban fejenként csak tíz filmet vagy szoftvert tölt le – ami irreálisan alacsony szám - és a torrent sajátossága az, hogy egyidejűleg hozzáférhetővé tétel is történik - tehát ez nem lehet magáncélú másolatkészítés - ez hihetetlen terheket ró a nyomozó hatóságokra. Amellett, hogy ezek az adatok nem megbízhatóak, a jogsértésnek nem ez a része fontos. Az igazi cél az oldalak működtetőinek az elérése lenne. Ezen a szinten történnek a szellemi tulajdonjogokat eszmei és vagyoni értelemben egyaránt nagymértékben megsértő bűncselekmények.”

A látenciával kapcsolatban *Horváth Csaba* felhívta a figyelmet arra, hogy „a felhasználók számából történő következtetéssel az a probléma, hogy gyakori a fiktív adatközlés. A kérdés az, hogy kié a tartalomszolgáltató szerver? Ha fiktív IP címet találnak a tartalomszolgáltató szerveren belül, a legjobb, ha a szerver üzemeltetője felel érte.”

A hivatalos, regisztrált statisztikai adatokon túl egyes kutatások tartalmaznak becsléseket a letöltők számára vonatkozóan: itt azonban felmerül az, hogy ők valóban bűnelkövetők is? „Az egyes trackerek felhasználói különálló közösségek, amelyek annak ellenére élesen rivalizálnak egymással, hogy egy felhasználó jellemzően több oldalra is regisztrál. A jelentős átfedésnek köszönhetően ezekből az adatokból nagyon nehéz megbecsülni a magyarországi torrent-felhasználók számát, hiszen az egyes szolgáltatók felhasználóinak egyszerű összeadása minden bizonnyal jelentősen felülbecsüli a felhasználók tényleges populációját. Turcsán (2008)⁴¹ szerint Magyarországon 300 ezer aktív fájlcserélő van, ez a szám azonban a hasonló lakosságszámú országokkal való összevetés, valamint korábbi magyarországi kutatások alapján inkább csak alsó becslésnek fogadható el.”⁴²

Ezt némileg árnyalja az a friss kutatási eredmény, amelyet az Ithaka Research and Consulting cég készített.⁴³ Az 1 500 fő online megkérdezéséből azt az eredményt szűrték le, hogy a „különböző tartalmakat (zenék, filmek) napi szinten megosztó-letöltő felhasználók aránya 17-18%, míg további 25-33% heti, illetve havi rendszerességgel él ezzel a lehetőséggel. Összességében többen töltenek le zenét, mint filmet.... A felhasználók közel 13%-a tartozik abba a csoportba, akik napi rendszerességgel töltenek le zenét és filmet, míg csupán 28,4% azok aránya, akik saját bevallásuk szerint soha nem tesznek ilyet.”⁴⁴

⁴¹ TURCSÁN Tamás: *Cserecsatározás, Letöltők versus hatóságok*, FigyelőNet, <http://www.fn.hu/hetilap/20080205/cserecsatarozas/> (letöltve: 2010. április 29.) Ebben a cikkben olvasható: „felmérések szerint minden egyes fizetős letöltésre 19 illegális jut”.

⁴² BODÓ – LAKATOS kutató páros csak a hazai filmcserére vonatkozóan végzett kutatásaik alapján (három tracker adatait elemezve) *187 ezer különböző felhasználó 48 ezer egyedi fájlt* cserélt a vizsgálati idő alatt. (BODÓ - LAKATOS i.m. p. 27.)

⁴³ *Digitális Média Riport, Összefoglaló tanulmány*, Ithaka Research and Consulting, 2010. március 4. http://www.upc.hu/pdf/ITHAKA_UPC_kutatas.pdf letöltés ideje: 2010. április 6.

⁴⁴ *Digitális Média Riport* i.m. p. 16.

5. AZ ELJÁRÁSOK JELLEMZŐI

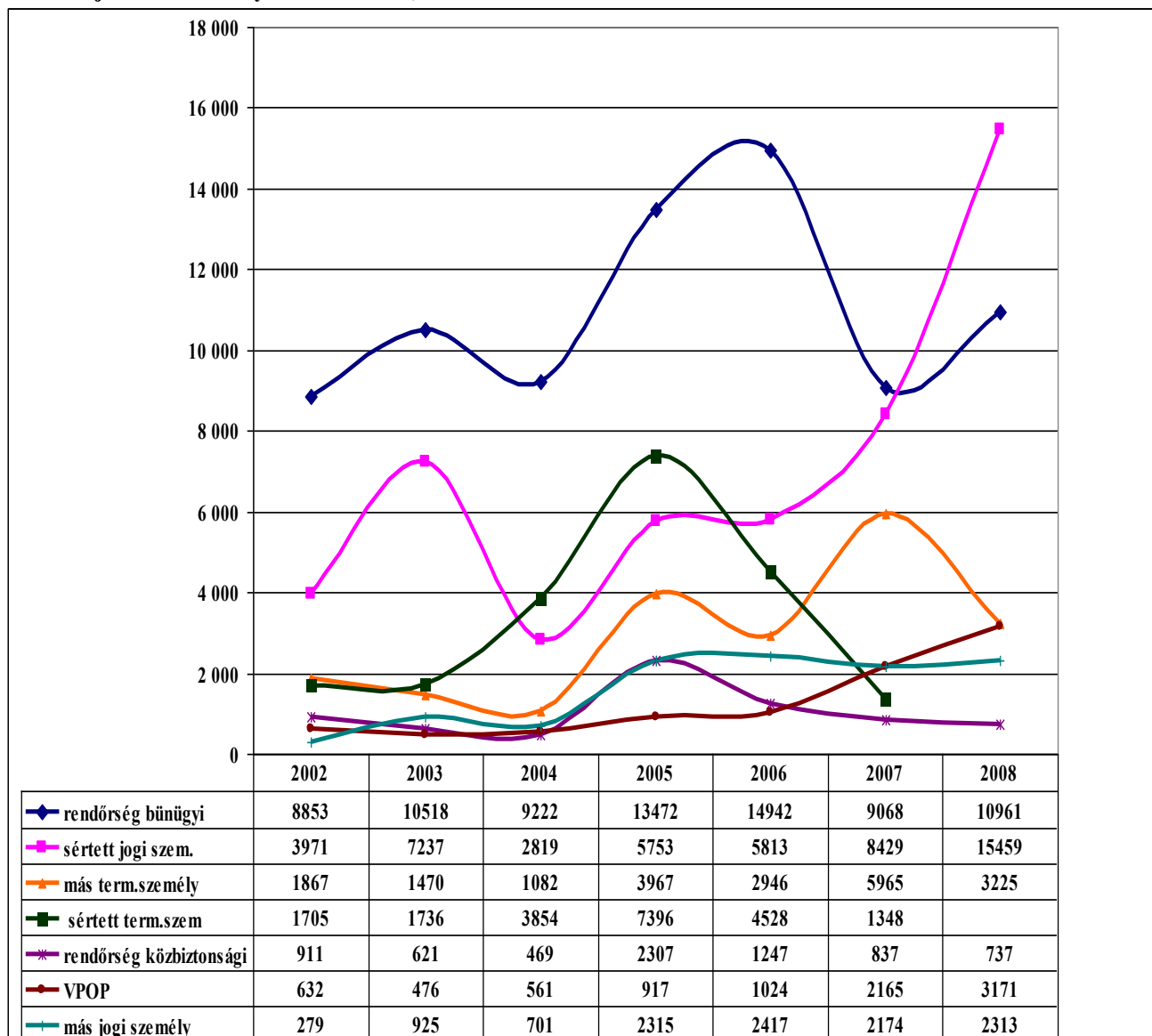
5.1. Szellemi tulajdonjogok megsértése miatt kezdeményezett nyomozások jellemzői

5.1.1. Az eljárás kezdeményezői

Az eljárást a vizsgált időszakban leggyakrabban a rendőrség büntügyi alosztályai (40%), a sértett jogi személy (24%), a sértett természetes személy (12%), más természetes személy (10%), más jogi személy, illetve a VPOP kezdeményezte.

2002 és 2008 között jelentősen nőtt azon eljárások száma, amelyeket más jogi személy, a VPOP, a sértett jogi személy, illetve más természetes személy kezdeményezett.

23. ábra: Az eljárás kezdeményezőinek száma, 2002-2008.

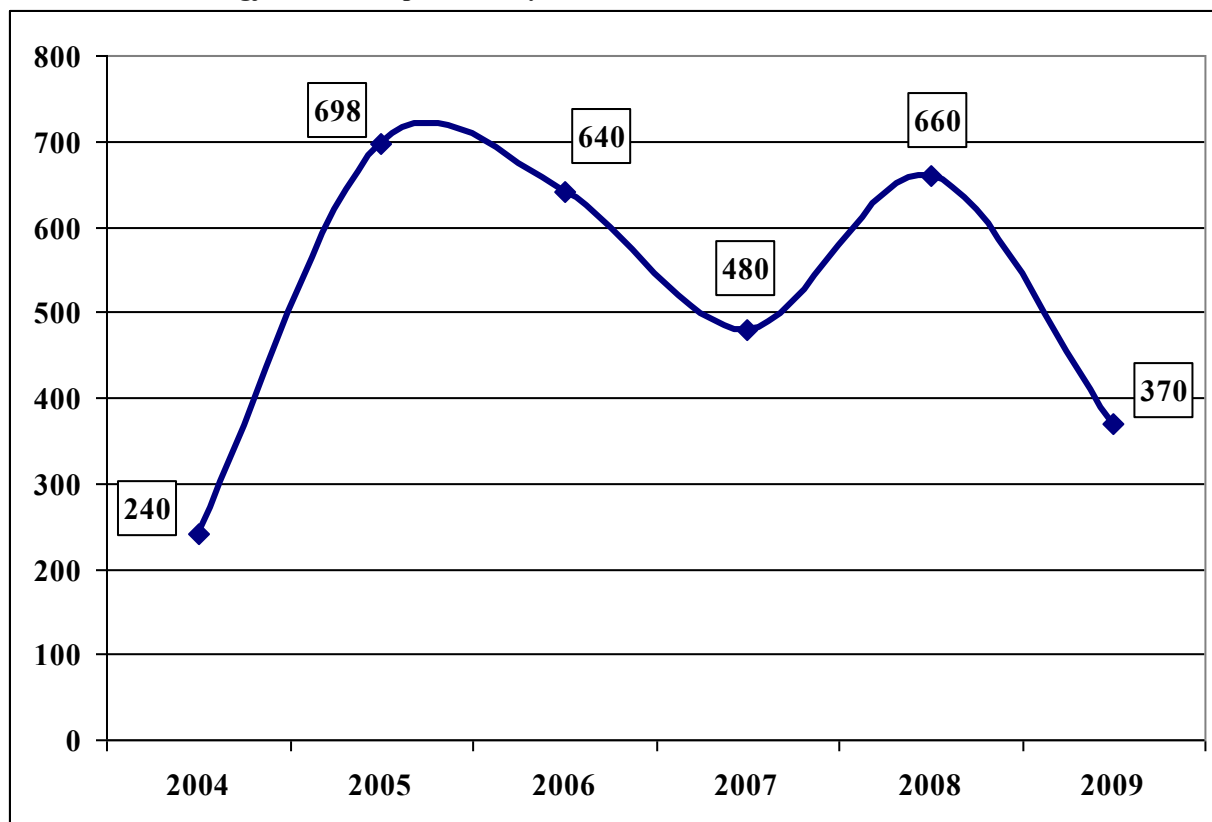

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A bűncselekmények szerinti megoszlás alapján elmondható: az áru hamis megjelölésével (Btk. 296. §), az

iparjogvédelmi jogok megsértésével (Btk. 329/D. §) jellemzően a VPOP, valamint a sértett (mind jogi, mind természetes személy), míg a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszásával* (Btk. 329/B. §) kapcsolatos eljárásokat a sértett jogi, illetve természetes személyek kezdeményezései alapján indították el.

24. ábra: Az áru hamis megjelölésével kapcsolatos nyomozások száma a VPOP-nél

Forrás: KINCSEI i.m., saját szerkesztés

5.1.2. A nyomozás elrendelése előtti feljelentés kiegészítés

A nyolc év vizsgálata alapján elmondható: az esetek kb. 90-95%-ában a nyomozás elrendelése előtt nem volt szükség feljelentés kiegészítésére.

A bűncselekmények szerinti megoszlás azt mutatja, hogy a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszásával* (Btk. 329/B. §) kapcsolatos deliktumok esetében 61%-os volt a feljelentések kiegészítésének száma. A statisztika ennek okaira nem ad választ, csak az iratelemzés során nyert információk tudják ezt megmagyarázni.

Az eljárás hosszúságával kapcsolatban elmondható: az esetek 60%-ában a feljelentés után azonnal elrendelik a hatóságok a nyomozást, 89%-ban három napon belül.

5.1.3. Halaszthatatlan nyomozati cselekmény

2007-től egyre kevesebb halaszthatatlan nyomozati cselekményre volt szüksége a nyomozó

hatóságoknak.

Az azonban érdekes, hogy az *áru hamis megjelölésével* (Btk. 296. §), az *iparjogvédelmi jogok megsértésével* (Btk. 329/D. §), valamint a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszásával* (Btk. 329/B. §) kapcsolatos deliktumok eseteiben minden évben szükség volt halaszthatatlan nyomozati cselekményre az ügy felderítése érdekében.

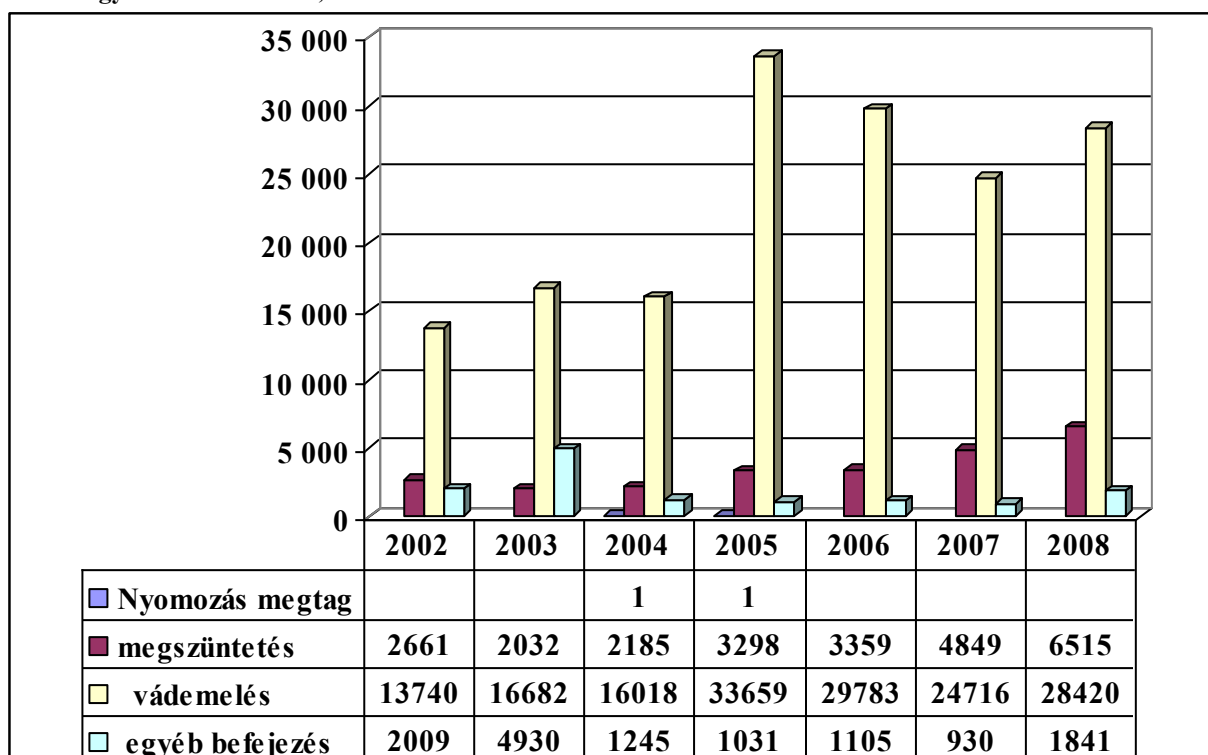
A nyomozás időtartama változó: átlagosan kb. *11 hónap* alatt sikerül a nyomozó hatóságoknak az ügyet valamilyen módon befejezniük.

5.2. A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység

5.2.1. Az eljárás befejezése az ügyészi szakasz végéig

A vizsgált időszakban az ügyek átlagosan *80%-a vádemeléssel, 12%-uk megszüntetéssel* zárult az ügyészségi szakban. A megszüntetések száma a bázisévhez képest megkétszereződött.

25. ábra: Az ügyészi intézkedések, 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

A bűncselekmények szerinti megoszlás alapján az *áru hamis megjelölésével* (Btk. 296. §) kapcsolatos cselekmények közel *felében* megszüntették az eljárást.

A nyomozások befejeződésének oka jellemzően a *vádirat* (illetve 2002-2003-ban a vádindítvány)

elkészülése. A Btk. 296. §-ban meghatározott deliktumok esetében a megszüntetések oka jellemzően az volt, hogy az *elkövető ismeretlen* maradt.

5.2.2. *A felügyelő ügyész tevékenysége*

A nyomozást felügyelő ügyész - a vizsgált nyolc év átlaga alapján - az esetek 92%-ában nem változtatta meg a bűncselekmény nyomozó hatóság szerinti minősítését. Amíg 2002-ben az esetek 12%-ában megtette ezt, 2008-ban már csak 4%-ban. Ez arra enged következtetni, hogy a nyomozó hatóságok a tényállásokat egyre pontosabban ismerték fel.

Leggyakrabban a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszásával* (Btk. 329/B. §) kapcsolatos deliktumok eseteiben változtatta meg a minősítést a nyomozást felügyelő ügyész, legkevesbé *az áru hamis megjelölése* (Btk. 296.§), illetve az *iparjogvédelmi jogok megsértése* (Btk. 329/D. §) során.

Ugyanakkor, míg 2003-ban a bűncselekmények csupán 1%-ában, 2008-ban már 7%-ában rendelte el a nyomozást felügyelő ügyész további nyomozati cselekmény elvégzését. (274-ről 2593-ra emelkedett ezen ügyek száma) A statisztikai adatokból csak ennyi látható, az okokra csupán az iratelemzés során kapunk majd választ.

Az eljárás hosszúsága az ügyészséghez érkezés és az ügyészségi befejezés között kedvező képet mutat: az ügyészek a hét év alatt – bár vannak nagy eltérések ügyenként – átlagosan *három hónap* alatt zárták le a rájuk szignált ügyeket. Sőt azt mondhatjuk, hogy az esetek 73%-ában az ügyészségi beérkezéstől az ügyészségi szak végéig átlagosan *harminc nap* telt el.

Bérczes László a kerekasztal-beszélgetésen elmondta: „Újdonság, hogy 2004 óta van egy új eljárási intézmény a vámigazgatási eljárásban, hamis termékeknek lehet egyszerűsített eljárás keretén belül a megsemmisítését kérni, ha az importőr nem ellenkezik. Ezek az ügyek vámhatósági szakban lezárulnak, nem jutnak el az ügyészségre sem az esetek 90 %-ában. Jogdogmatikai szempontból nincs még rögzítve, hogy ilyen esetekben lehetne-e büntetőeljárást indítani, hiszen a Btk. szerint kísérlet megvalósul. Erre speciális jogszabály, egy EU rendelet, illetve egy magyar kormányrendelet vonatkozik. A VPOP-nak arra pontos adatai vannak, hogy hány ilyen eljárás került lefolytatásra és ez milyen árumennyiséget érint.”

5.3. *A szellemi tulajdonjogokat sértő bűnelkövetők büntetései*

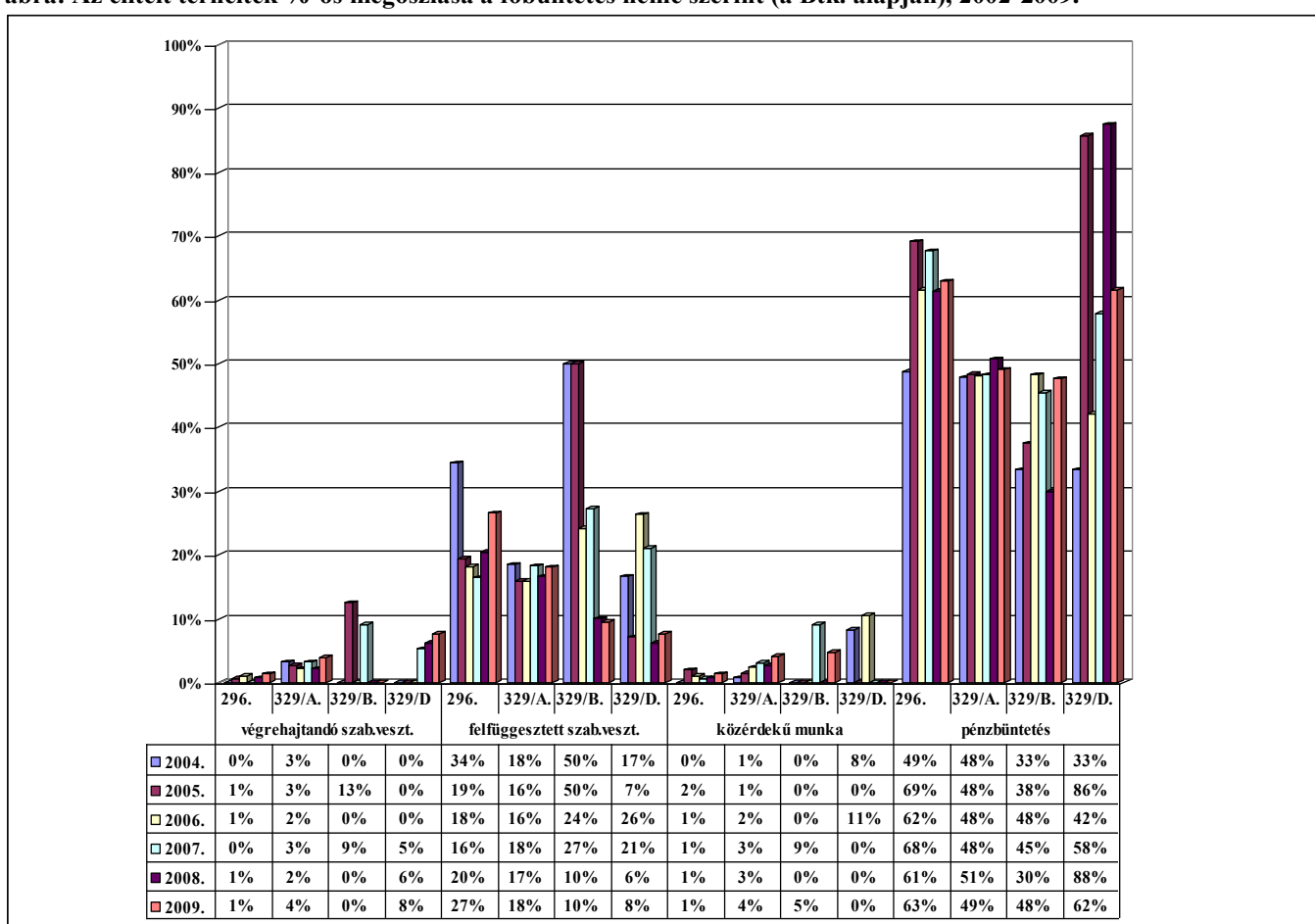
A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megvalósítóinak jogerős büntetéseiről 2004 óta áll rendelkezésre adat a Legfőbb Ügyészség Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztályán.

A Btk. 329/C. §-ába ütköző jogkezelési adat meghamisításának vétsége miatt – a vizsgálat időszakban – nem volt jogerős elítélés.

2004-2009 között a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszásával (Btk. 329/B. §) megvádoltak jelentős részét pénzbüntetésre, illetve felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték.

A szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények miatt elítéltek jelentős része pénzbüntetést, illetve felfüggesztett szabadságvesztést kapott, azok mértékéről azonban a Legfőbb Ügyészség által rendelkezésünkre bocsátott adatokból nem kapunk képet. (l. még a 13. Mellékletet, amelyben a nyers adatok olvashatók)

26. ábra: Az elítélt terheltek %-os megoszlása a főbüntetés neme szerint (a Btk. alapján), 2002-2009.

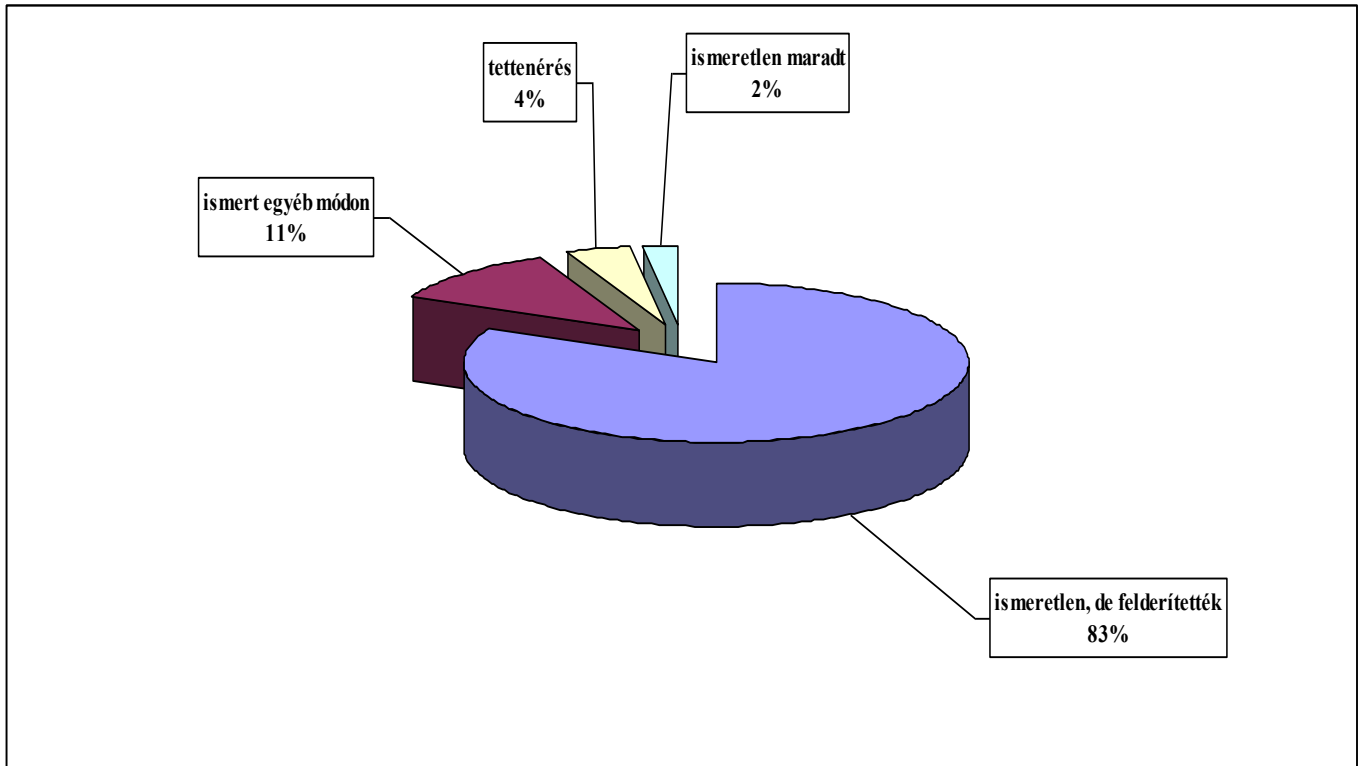

Forrás: Legfőbb Ügyészség, saját szerkesztés

5.4. Felderítési mutató

A nyomozó hatóság tevékenységének köszönhetően az elkövetők *négyötödét*, bár a nyomozás kezdetén ismertetlen volt, az eljárás során felderítették, csupán 2%-uk maradt ismeretlen. A tettenérés igen alacsony számban fordult elő (4%).

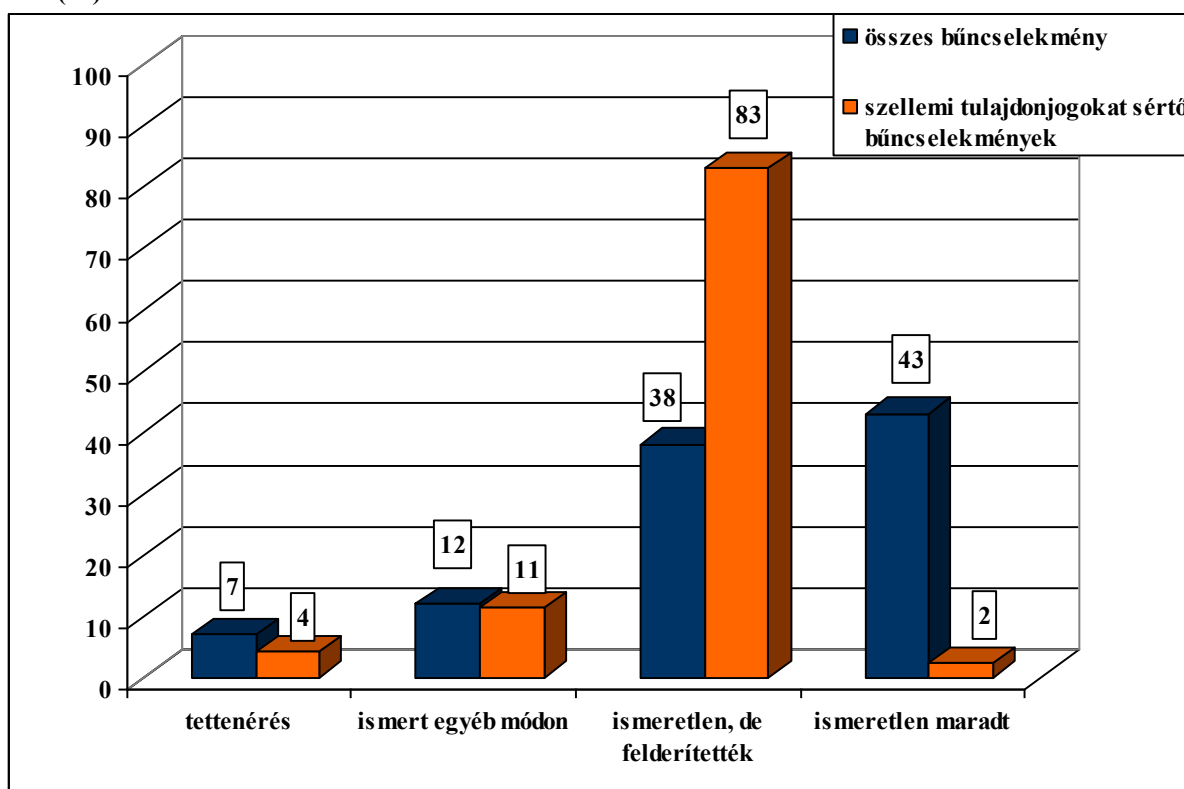
27. ábra: Az elkövetők felderítése

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

Az összes bűncselekménnyel összevetve jól látható, ezen bűncselekmények esetében kimagasló a felderített elkövetők aránya, csak a rendelkezésünkre álló adatok szolgálhatnak magyarázatként *Ligeti Miklós* felvetésére, miszerint: „a vizsgálat adatai szerint nagyon kevés az ismeretlen elkövető miatti megszüntetés – felfüggesztés, és ezzel szemben sok az eredménnyel befejezett ügy. Ez ellentétben áll azzal, ami a vagyon elleni bűncselekményeknél jellemző, vagy akár a teljes regisztrált bűnözésnél. Ebből arra lehet következtetni általában, hogy a hatóságok akkor 'indulnak be', amikor már megvan az elkövető, akkor csapnak le, amikor az ügy már-már befejezett. Ezen a tendencián a 2010-re, 2012-re befutó ügyek változtathatnak, ez 2007-2008. évi elkövetést jelent.”

28. ábra: A szellemi tulajdonjogokat sértő valamint az összes bűncselekményre vonatkozó felderítési mutató átlagos megoszlása (%) 2002 és 2008 között

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

6. A SÉRTETTEK JELLEMZŐI

A sértettre vonatkozóan igen kevés adat áll rendelkezésre a kriminálstatisztikában. Annyi bizonyos, hogy a Btk. 329/A. §-ba ütköző cselekményeket jellemzően szervezetek sérelmére valósítják meg. A szervezetek között magyar, külföldi és vegyes tulajdonú szervezetek is előfordulnak. A bűncselekmény sértettje lehet a szerző, az előadóművész, a hangfelvétel előállítója, a rádió vagy televízió, a film vagy adatbázis előállítója. Ha pl. a hangfelvétel előállító megveszi az előadóművésztől a zeneszámot, ő lesz a vagyoni jogok jogosultja, a sértett pl. BMG, Sony stb.. Ennél többet azonban az adatokból nem tudunk meg róluk.

A sértettek esetében megemlítenéd az is, hogy sok esetben a közös jogkezelő szervezetek egyedüli sértettként jelennek meg sok sértett képviseletében.

ÖSSZEGZÉS - JAVASLATOK

A kriminálstatisztikai adatok elemzése nehézségekbe ütközött, számos esetben semmilyen adat nem állt rendelkezésre, amelyek az egyes deliktumok jellemzőinek feltárásához viszont elengedhetetlenek lettek volna.

Annyi bizonyos: az elmúlt években jelentősen nőtt a szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmények száma. Szoftverre, hardver segítségével valósítanak meg másolással, jogosulatlan forgalomba hozattal bűncselekményeket, jellemzően otthon, illetve kereskedelmi/vendéglátó helyiségekben. Véleményünk szerint nagyon magas a látencia, amelynek mértékét megbecsülni sem lehet. A fő kérdés ezeknél a cselekményeknél: miért fizetnének olyan dologért, amely valahonnan letölthető, másolható stb.? Társadalmi megítélése ezeknek a cselekményeknek elnéző: bocsánatos bűnnek tekintik a letöltést, a drága zenei, illetve film cd-k, dvd-k másolását.

Az ismertté vált szellemi tulajdonjogokat sértő cselekményekkel is hatalmas vagyoni hátrányt okoznak az elkövetők, a valós érték azonban még ennél is tetemesebb lehet. Tipikusan az elmaradt haszon az, amit hiányolnak a lemezkiadók, mert azt mondják, ha nem töltötte volna le az elkövető, akkor megvette volna, és ez az elmaradt haszon, kárt ténylegesen nem szenvednek el, mert nem lesz a vagyonuk kevesebb, viszont nem nő olyan mértékben, amilyen mértékben szeretnék.

2002 és 2009 között az adatok alapján azt mondhatjuk: míg az elkövetők száma csökkent, az általuk megvalósított cselekményeké nőtt.

Az elkövetőkre vonatkozó (hiányos) adatokból, az internet elterjedtségéből következően nagyon nehéz egy adott csoportot meghatározni: ami bizonyos, a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértéséhez szükséges valamiféle képzettség, némi anyagi háttér, amely lehetővé teszi a számítógép, az audioeszközök beszerzését.

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményeket, illetve az ezen ügyekben történt eljárásokat a rendelkezésre álló statisztika csak felületesen mutatja meg, részletesebben az iratelemzés során nyert adatok adnak majd tájékoztatást. Többek között ebből a forrásból számítunk majd adatokra a szakértői kirendelésről is, hiszen arra nézve nem gyűjt adatokat jelenleg az ENYÜBS.

A legfontosabb minden bűncselekmény esetében az, hogy a problémát gyökerénél megragadva hogyan lehetne megelőzni azt. A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények esetében – mint láthattuk - nagy különbségek mutatkoznak: a Btk. 296. §-ba ütköző *áru hamis megjelölése* elkülönül a többi cselekménytől, az eljáró hatóságtól kezdve, a deliktum egyéb jellemzőiéig. De a Btk. 329. §-ban meghatározott cselekmények sem mutatnak egységes képet: a *bitorlás*, valamint a *jogkezelési adat meghamisítása* (Btk. 329/C. §) nagyon kis számban fordul elő. Az *iparjogvédelmi jogok megsértése* (Btk.

329/D. §), valamint a *szertői vagy szertői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása* (Btk. 329/B. §) a vizsgált időszakban hullámzó mértékben fordult elő. A legnagyobb eltérések a *szertői vagy szertői joghoz kapcsolódó jogok megsértése* (Btk. 329/A. §) deliktum esetében van: ide sorolhatók a nehezen körvonalazható és tetten érhető online jogsértések, letöltések is. Ezek megelőzésére mindenképpen egységes, a közös jogkezelő szervezetek *HENT által vezetett* fellépése lenne szükséges, hiszen, ahogy a BODÓ – LAKATOS szerzőpáros írja: „*az online kalózkodás hátterében a piaci kínálat elégtelensége, valamilyen diszfunkciója áll.*”⁴⁵

Javaslatok

I. A kriminálstatisztikai adatok gyűjtésével kapcsolatos javaslatok:

1. ENYÜBS:

- a. *Az elkövetés tárgya:* az áru hamis megjelölésénél rögzítsék az elkövetés tárgyát (mire valószínűsítették meg a hamisítást: pl. élelmiszerre, ruházati termékre, szoftverre stb.)
- b. *Az elkövetés eszköze:* a számítógép mint elkövetési eszköz differenciáltabb rögzítése (pl. egyedi vagy hálózaton keresztül)
- c. *Az elkövetés módszere* teljesebbé tétele a jelenleginél nagyobb lefedettséggel, szakszerűbben történjen (pl. az online környezetben megvalósuló cselekmények esetében).
- d. *A kár – vagyoni hátrány* rögzítése ne csak a Btk. 329/A. § esetében történjen, arra mind a hat vizsgált deliktum esetében szükség lenne. A kár értékének meghatározására egységes módszer kialakítására van szükség.

A kódszótár a bemutatott elemzésben valóban elavultnak tekinthető, azonban a rendszer 2009. január elsején megújult, ezzel egy időben új kódszótár bevezetésére is sor került, amelyben már az új technológiák, elkövetési tárgyak, eszközök nevei is szerepelnek.⁴⁶

2. Bírósági statisztika egyelőre ezeket a cselekményeket az *egyéb* kategóriában rögzíti, így részletes, valóban erre a hat deliktumra vonatkozó adatok leválogatása nehézségekbe ütközik. Ezen mindenképpen változtatni kellene.
3. A VPOP adatrögzítési módszerének, illetve adatszolgáltatásának módosítása mindenképpen szükségesnek mutatkozik az áru hamis megjelölése esetében.
4. A bírósági, illetve a VPOP-s statisztikai adatok anomáliáira (is) egy *egységes, közös*, a HENT tulajdonában álló *statisztikai adatbázis* létrehozása lehet megoldás. Ebben a büntetőeljárás egyes szakaszain (a rendőrségi, ügyészségi, bírósági, lefoglalási adatok) túlmutató adatok rögzítésére is sor kerülhetne, és a közös jogkezelő szervek által őrzött, gyűjtött adatok is fontos részei

⁴⁵ BODÓ – LAKATOS i.m. p. 15.

⁴⁶ Tudomásunk szerint ennek ellenére a fentiekben jelzett javaslatoknak létjogosultságuk van.

lehetnének. Ezt egyedül a HENT tudná az adatkezelési szabályok betartásával megfelelően gyűjteni, rendszerezni, a sok, homogén adatbázist mindenképpen célszerű lenne egy helyen tárolni. Ugyanakkor felmerül számos megoldandó probléma: az adatközlés, az adatgyűjtés egységes módszerének kidolgozása, a hatásköri kérdések, ellentétek feloldása stb. Egy ilyen adatbázis létezése mindenképpen elősegítené az egységes, komplex megelőzést, valamint fellépést ezen deliktumok ellen.

5. A közös statisztikai adatbázis létrehozása mellett a HENT feladata lehetne a vagyoni hátrány *meghatározásának*, illetve annak *megtérülése* egységes gyakorlatának, irányelvének kidolgozása is (pl. az elkövető önként vállalja az általa okozott kár megtérítését - közvetítői eljárás során; a büntetőeljárásban a bíróság a polgári igényről is dönt; a sértett polgári úton kéri kára megtérítését).

II. A kárértékre vonatkozó javaslat.

Csatlakozva Nádudvari Zoltánhoz, mi is fontosnak ítéljük, hogy a HENT a nemzetközi ajánlásoknak megfelelő értékelési metodikát kérjen a szakértőtől, amelyet azután minden nyomozó hatóság valóban alkalmaz. Amíg nincsen egységes gyakorlat a kárérték meghatározására, a jövőben is lehetetlen lesz a valós vagyoni hátrány meghatározása, továbbra is csak becslésekre hivatkozhatunk.

Ha a HENT irányításával készülne egy „katalógus” (jogtulajdonosokról, a lehetséges elkövetési tárgyokról stb.), amelyben egy viszonylag gyakran frissített kárértékre vonatkozó meghatározás is szerepelne, az a jogalkalmazó számára mindenképpen hasznos lenne, a büntetőeljárások felgyorsulásához is vezethetne, esetenként a szükségtelen – csupán a vagyoni hátrány meghatározására igénybe vett - szakértői kirendeléseket kiküszöbölné.

III. Az elemzés során végig hangsúlyoztuk a *látenciát*, és azt, hogy az összes szellemi tulajdonjogokat sértő cselekmény megismerése az ENYÜBS adatbázisából, de még az azt későbbiekben kiegészítő iratelemzésből sem lehetséges. Látencia vizsgálatok elkészítésére mindenképpen szükség lenne, ilyenek lehetnének többek között:

- közös jogkezelő szervek teljes körű megkérdezése;
- elkövetői oldal megkérdezése, mélyinterjúk készítése (mind a hat vizsgált bűncselekmény esetében);
- interneten látogatói, önkéntes kérdőíven történő látencia vizsgálat (önbevalláson alapulva)
- a korábbi ilyen jellegű kutatások más területre való kiterjesztése, pl. a Bodó-Lakatos kutatópáros vizsgálatainak támogatása.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BERKES György: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára.* HvgOrac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2006.
- BODÓ Balázs - LAKATOS Zoltán: *A filmek online feketepiacja és a moziforgalmazás, Kulturális alkotások magyarországi online kalózközönségének empirikus vizsgálata*, 2009. november, Kézirat. http://www.warsystems.hu/p2p_study/bodo_lakatos_mozis_es_fajlcsere_20091203.pdf (letöltve: 2010. április 21.)
- Digitális Média Riport, Összefoglaló tanulmány*, Ithaka Research and Consulting, 2010. március 4. http://www.upc.hu/pdf/ITHAKA_UPC_kutatas.pdf (letöltve: 2010. április 6.)
- DOJCSÁK Dániel: *Nemzetgazdasági szempontból hasznos a fájlcsere*, http://www.hsw.hu/hirek/37880/hollandia_fajlcsere_kutatas_felmeres_kerdoiv_letoltes_fizetos_mp3_itunes_amazon.html (a cikk 2009. január 21-én készült, letöltve: 2010. április 26.)
- JÁVORSZKI Tamás- RONGÁNÉ dr. SRAKTA Ibolya: *A szerzői vagy szerző joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekményének jogalkalmazási kérdései*, *Ügyészek Lapja*, 2008/5. szám, pp. 35-56.
- KÁRMÁN Gabriella: *Emlékeztető „A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények vizsgálata” című szakmai kerekasztal-beszélgetésről*, Országos Kriminológiai Intézet, 2010. március 29. Kézirat.
- KERTÉSZ Imre: *Szociológiai módszerek a bűnözés megismerésében I. rész*, *Belügyi Szemle*, 1997/3. szám, pp. 39-50.
- KINCSEI Éva: *Megkönnyíti a hamisítók dolgát a VPOP*, http://index.hu/gazdasag/magyar/2010/04/29/abszurd_belso_rendelettel_segiti_a_bunozoket_a_vpop/ (2010. április 29.)
- KÓ József: *A kutatás módszertani eredményei*, IN: IRK Ferenc (szerk.): *Áldozatok és vélemények I.*, OKRI, Budapest, 2004., pp. 25-84.
- KORINEK László: *A bűnözés visszatükröződése. Látens bűnözés, bűnözésábrázolás, félelem a bűnözéstől*, IN: GÖNCZÖL K. – KEREZSI K. – KORINEK L. – LÉVAY M.: *Kriminológia-Szakkriminológia*, Budapest, Complex, 2006., pp. 247-272.
- Milliárdos kárt okoznak az illegális filmmásolók*, <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20050812szegenyfilmesek2.html> (A cikk 2005. 08. 12-én íródott, letöltve: 2010. április 26.)
- NÁDUDVARI Zoltán: *Szakértői vélemény az Országos Kriminológiai Intézet elemzéséről*, Kézirat. 2010. március 29.
- OTT István: *A büntetőjogi felelősség önálló elbírálása és a bizonyítási teher kérdésköre a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének eseteiben*, *Ügyészek Lapja*, 2008/6. szám, pp. 11-17.

- 📖 OTT István: *A szerzői jog büntetőjogi védelmének egyes kérdései*, Rendészeti Szemle, 2009/12., pp. 105-117.
- 📖 SZATHMÁRY Zoltán: *A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése nyomozásának jogalkalmazási anomáliái*, Magyar Jog, 2010/3., pp. 153-157.
- 📖 TURCSÁN Tamás: *Cserecsatározás, Letöltők versus hatóságok*, FigyelőNet, <http://www.fn.hu/hetilap/20080205/cserecsatarozas/> (letöltve: 2010. április 29.)
- 📖 VAVRÓ István: *A bűnözés mérésének módszerei; a magyarországi kriminalitás általános jellemzői*, IN: GÖNCZÖL K. – KEREZSI K. – KORINEK L. – LÉVAY M.: *Kriminológia- Szakkriminológia*, Budapest, Complex, 2006., pp. 219-246.
- 📖 VIDA József: *A szerzői jog büntetőjogi védelmének néhány gyakorlati kérdése, különös tekintettel a zeneművekre*. Ügyészek Lapja, 2005/5. szám, pp. 13-28.

MELLÉKLET

1. Melléklet: A nyomozó hatóságok statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségéről.....	56
2. Melléklet: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megyék szerinti megoszlása, 2002-2008.....	57
3. Melléklet: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megyei megoszlása 100 ezer lakosra, 2005-2009.	60
4. Melléklet: Az egyes bűncselekmények regionális megoszlása	61
5. Melléklet: A rossz minőségű termék forgalomba hozatala, az áru hamis megjelölése és az iparjogvédelmi jogok megsértése – hasonlóságok és különbségek.....	62
6. Melléklet: A külföldiek által megvalósított Btk. 329/A. § -ba ütköző cselekmények, illetve elkövetőik száma	63
7. Melléklet: Az elkövetők lakhelye, 2002-2008.	64
8. Melléklet: Az elkövető minősége, 2002-2008.....	64
9. Melléklet: Az elkövetők családi állapota, 2002-2008.	65
10. Melléklet: Az elkövetők iskolai végzettsége, 2002-2008.....	65
11. Melléklet: Az elkövetők előélete, 2002-2008.....	66
12. Melléklet: Az elkövető az elkövetéskor büntetőeljárás alatt állt-e (2002-2008.)	66
13. Melléklet: Az elítélt terheltek száma a főbüntetés neme szerint	67

1. Melléklet: A nyomozó hatóságok statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségéről

A nyomozó hatóságok statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségéről az alábbi jogszabályok rendelkeznek:

- 59/2007. (XII. 23.) IRM rendelet az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikáról
- 1/2009. (I. 10.) IRM tájékoztató az egységes nyomozóhatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika adatlapjairól, a kitöltési kódszótárakról és a kitöltési szabályzatról
- 14/2002. (BK 8.) BM utasítás a rendőrség bűnügyi ügyforgalmi statisztikai adatszolgáltatásáról
- 50/2007. (OT 30.) ORFK utasítás a Robotzsaru integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszer ERÜBS moduljának rendszerbe állításáról
- 55/2007. (OT 32.) ORFK utasítás a Rendőrség Egységes Iratkezelési Szabályzatáról

Az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikáról szóló 59/2007. (XII. 23.) IRM rendelet a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 36. §-a alapján folytatott nyomozási, nyomozás-felügyeleti, valamint vádelőkészítési tevékenységgel összefüggő statisztikai feladatok végrehajtására terjed ki. A rendelet előírja, hogy a bűnügyi statisztikai adatok gyűjtése, feldolgozása és továbbítása országosan egységes számítógépes programmal és a kitöltéshez szükséges iránymutatás alapján, elektronikus úton történik.

A rendőrség, illetve a Vám- és Pénzügyőrség a nyomozás megszüntetése vagy felfüggesztése esetén, illetőleg ezeken kívüli esetekben a kitöltött statisztikai adatlapokat a nyomozás befejezését követően az ügy irataival együtt megküldi az illetékes megyei rendőr-főkapitányságnak, illetőleg az ügyészségnek.

Az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika adatlapjairól, a kitöltési kódszótárakról és a kitöltési szabályzatról szóló 1/2009. (I. 10.) IRM tájékoztató előírja, hogy az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai (a továbbiakban: ENYÜBS) rendszerben az adatszolgáltatást a meghatározott adatszolgáltató lapokon kell teljesíteni. A tájékoztató rendelkezik továbbá arról, hogy az adatszolgáltatásra kötelezettek egységesen tegyenek eleget adatszolgáltatási kötelezettségeiknek, elősegítve így az adatfeldolgozást.

50/2007. (OT 30.) ORFK utasítás a Robotzsaru integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszer ERÜBS moduljának rendszerbe állításáról (Szám: 5-1/50/2007. TÜK) írja elő kötelezettségként, hogy az ERÜBS rendszerébe a rendőrségi adatszolgáltatást 2008. január 1-jétől a Robotzsaru-rendszer ERÜBS⁴⁷ moduljával előállított adatlapokon kell teljesíteni. Mindezen kötelezettségek alapján elmondható, hogy az ENYÜBS-ből nyert adatok tartalmazzák mindazon ügyekhez kapcsolódó adatokat is, amelyek megszüntetésre, felfüggesztésre vagy befejezésre kerültek.

⁴⁷ ENYÜBS a korábbi ERÜBS utóda.

2. Melléklet: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megyék szerinti megoszlása, 2002-2008.

	296.§							329.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bp	309	176	156	162	253	187	359	1	0	2	1	1	1	2
Baranya	1	0	15	12	18	1	2	0	0	0	1	0	0	0
Bács-Kiskun	2	0	13	38	36	20	7	0	0	0	0	0	0	0
Békés	7	10	3	26	37	11	23	0	0	0	0	1	0	0
BAZ	5	4	4	7	10	10	32	0	0	0	0	0	0	0
Csongrád	7	8	4	7	23	48	56	0	1	2	0	0	0	0
Fejér	6	0	4	10	4	0	4	0	0	0	0	0	0	0
Gy-M-S	27	10	10	15	38	21	20	1	0	0	0	0	0	0
H-B	10	19	13	17	34	38	9	0	0	0	1	0	0	0
Heves	8	0	0	0	7	5	5	0	0	0	0	0	0	0
K-E	4	4	0	11	26	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Nógrád	1	1	0	5	7	8	2	0	0	0	0	0	0	0
Pest	8	11	25	21	9	7	6	0	0	0	5	0	0	0
Somogy	31	8	8	9	26	7	2	0	0	0	0	0	0	0
Sz-Sz-B	16	25	16	11	36	8	15	0	1	0	0	0	0	0
J-N-Sz	6	5	0	3	5	3	5	0	0	0	0	0	0	0
Tolna	1	4	2	3	3	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Vas	2	5	13	22	6	7	3	0	0	0	0	0	0	0
Veszprém	3	11	6	54	21	8	2	0	0	0	0	0	0	0
Zala	18	7	11	25	31	8	2	0	0	0	0	0	0	0
Total	472	308	303	458	630	398	554	2	3	5	8	2	1	2

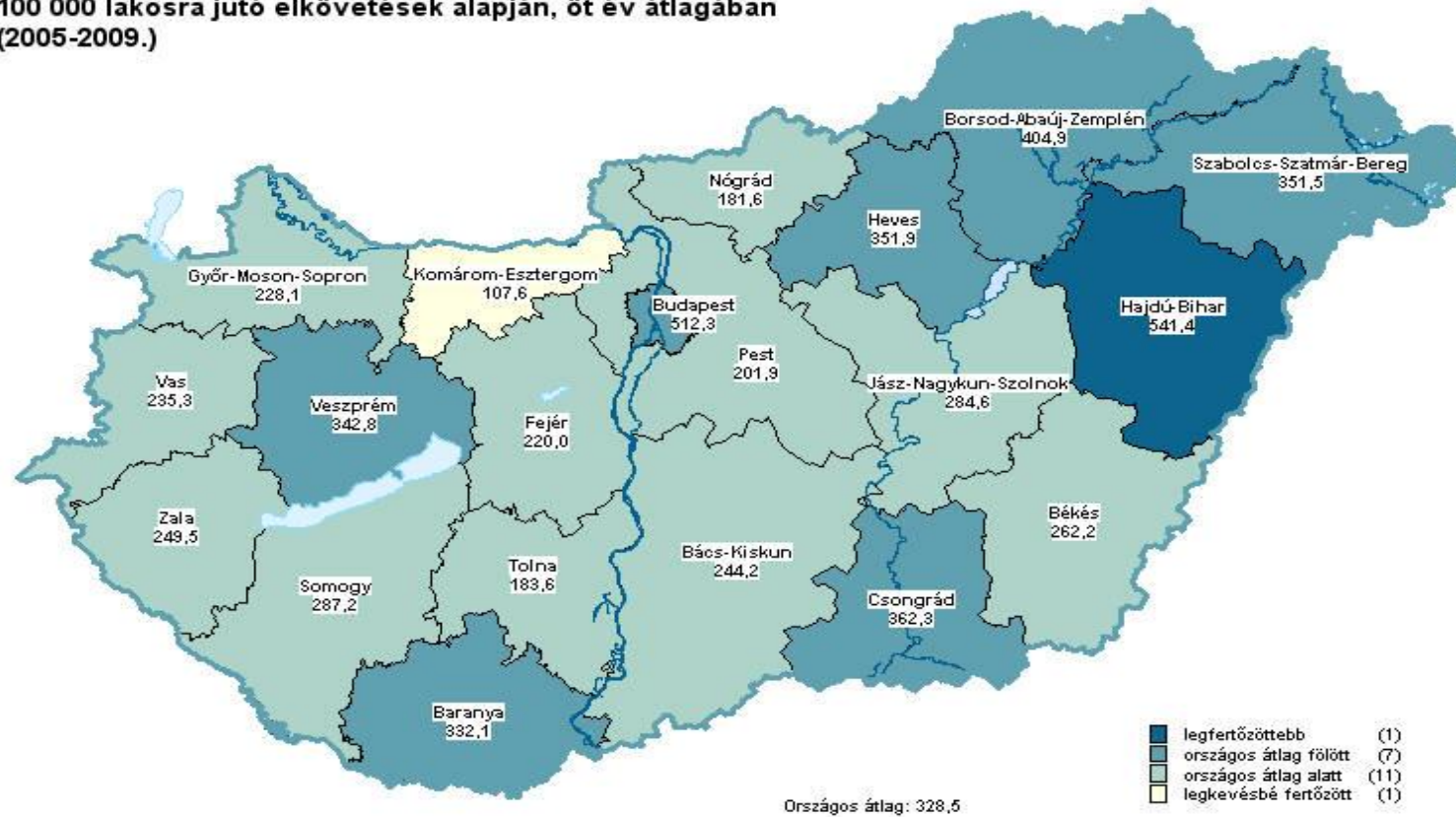
	329/A. §							329/B.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bp	3 846	4 522	2 625	5 668	5 004	6 047	12 263	222	8	6	10	34	38	2 499
Baranya	1 609	1 792	1 792	1 363	2 096	1 112	930	1	0	1	4	2	0	0
Bács-Kiskun	668	772	1 947	1 847	1 971	1 702	579	0	0	1	0	0	1	1
Békés	232	331	1 006	889	758	742	1 648	0	0	0	0	0	0	0
BAZ	599	1 314	813	3 500	5 032	2 127	1 899	2	2	0	0	3	1	4
Csongrád	1 043	1 022	1 560	1 493	1 172	1 567	2 179	21	3	0	0	0	1	0
Fejér	372	866	343	964	1 245	967	968	0	0	1	0	2	0	29
Gy-M-S	609	871	625	1 035	767	1 523	925	2	0	0	0	0	0	2
H-B	290	265	730	5 951	1 976	1 766	2 323	1	1	0	0	1	2	3
Heves	310	1 129	496	2 423	2 063	717	262	0	0	1	1	4	2	1
K-E	991	748	382	523	470	270	273	1	2	1	0	0	0	0
Nógrád	101	134	177	367	565	358	504	1	0	0	1	0	0	0
Pest	2 086	3 791	1 784	2 750	2 433	3 884	1 622	0	1	0	0	3	1	1
Somogy	558	805	897	1 019	987	930	1 156	0	0	0	0	0	0	0
Sz-Sz-B	378	472	777	2 924	2 523	2 099	1 133	0	0	0	0	4	0	4
J-N-Sz	772	762	706	1 654	895	719	1 702	1	1	0	1	0	0	1
Tolna	382	557	445	318	754	340	582	114	0	0	0	0	0	0
Vas	1 092	1 579	522	621	407	653	985	0	0	0	0	1	0	0
Veszprém	955	1 317	1 033	1 129	1 398	1 544	1 240	0	1	0	0	0	1	0
Zala	639	220	385	963	921	824	347	0	0	0	0	0	4	0
Totál	17 532	23 269	19 045	37 401	33 437	29 891	33 520	366	19	11	17	54	51	2 545

	329/D.§							329/C.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bp	8	13	13	25	31	34	81				0			0
Baranya	15	3	18	5	0	0	0				0			0
Bács-Kiskun	1	1	0	4	0	35	0				0			0
Békés	2	0	0	1	0	0	0				0			0
BAZ	0	2	0	0	1	3	1				0			0
Csongrád	0	0	2	11	0	4	3				0			0
Fejér	0	1	8	1	0	0	0				0			0
Gy-M-S	0	3	9	14	42	0	0				0			0
H-B	0	0	0	0	9	2	0				0			0
Heves	0	0	0	0	0	0	5				0			0
K-E	1	0	0	1	18	9	3				0			0
Nógrád	0	0	0	0	0	0	0				0			0
Pest	1	4	30	15	0	0	3				1			0
Somogy	10	11	3	0	5	0	0				0			0
Sz-Sz-B	0	0	0	0	0	1	1				0			0
J-N-Sz	0	0	0	0	1	3	10				0			0
Tolna	0	7	0	11	0	1	0				0			0
Vas	0	0	0	1	0	61	43				0			0
Veszprém	0	0	0	14	7	0	0				0			1
Zala	0	0	0	0	0	0	0				0			0
Total	38	45	83	103	114	153	150	0	0	0	1	0	0	1

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

3. Melléklet: A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények megyei megoszlása 100 ezer lakosra, 2005-2009.

**Btk. 329/A. §
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése
100 000 lakosra jutó elkövetések alapján, öt év átlagában
(2005-2009.)**

Forrás: Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika

Forrás: ENYÜBS, IRM

4. Melléklet: Az egyes bűncselekmények regionális megoszlása

	329.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Közép-Magyarország	1	0	2	6	1	1	2
Közép-Dunántúl	0	0	0	0	0	0	0
Nyugat-Dunántúl	1	0	0	0	0	0	0
Dél-Dunántúl	0	1	1	1	0	0	0
Észak-Magyarország	0	0	0	0	0	0	0
Észak-Alföld	0	1	0	1	0	0	0
Dél-Alföld	0	1	2	0	1	0	0
Totál	2	3	5	8	2	1	2

	329/B.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Közép-Magyarország	222	9	6	10	37	39	2 500
Közép-Dunántúl	1	3	2	0	2	1	29
Nyugat-Dunántúl	2	0	0	0	1	4	2
Dél-Dunántúl	115	0	1	4	2	0	0
Észak-Magyarország	3	2	1	2	7	3	5
Észak-Alföld	2	2	0	1	5	2	8
Dél-Alföld	21	3	1	0	0	2	1
Totál	366	19	11	17	54	51	2 545

	329/C.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Közép-Magyarország	3	2	0	2	1	29	0
Közép-Dunántúl	2 025	2 020	2 030	2 062	2 059	4 555	0
Nyugat-Dunántúl	3	1	0	0	2	1	0
Dél-Dunántúl	2	0	1	6	6	10	0
Észak-Magyarország	10	6	11	37	39	2 500	0
Észak-Alföld	2	2	6	9	3	5	0
Dél-Alföld	2	3	1	1	0	0	0
Totál	2 047	2 034	2 049	2 117	2 110	7 100	0

	329/D.§						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Közép-Magyarország	0	0	0	0	0	0	0
Közép-Dunántúl	25	23	58	95	2 551	2 545	0
Nyugat-Dunántúl	4	8	17	16	18	5	0
Dél-Dunántúl	2 004	2 004	2 005	2 008	2 008	2 008	0
Észak-Magyarország	6	3	0	2	3	30	0
Észak-Alföld	2 024	2 030	2 065	2 065	4 586	8	0
Dél-Alföld	2 012	2 010	2 015	2 044	2 050	4 510	0
Totál	6 075	6 078	6 160	6 230	11 216	9 106	0

5. Melléklet: A rossz minőségű termék forgalomba hozatala, az áru hamis megjelölése és az iparjogvédelmi jogok megsértése – hasonlóságok és különbségek

BŰNCSELEKMÉNY	ROSSZ MINŐSÉGŰ TERMÉK FORGALOMBA HOZATALA	ÁRU HAMIS MEGJELÖLÉSE	IPARJOGVÉDELMI JOGOK MEGSÉRTÉSE
Kapcsolódó jogszabályok	A nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény	A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény jelenti	a) a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény, b) a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény, c) a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény, d) a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény, e) a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény, f) a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványának bevezetéséről szóló 1768/92/EGK tanácsi rendelet, g) a közösségi védjegyről szóló 40/94/EK tanácsi rendelet, h) a közösségi növényfajta-oltalomról szóló 2100/94/EK tanácsi rendelet, i) a növényvédő szerek kiegészítő oltalmi tanúsítványának bevezetéséről szóló 1610/96/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, j) a közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK tanácsi rendelet, k) a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló 510/2006/EK tanácsi rendelet.
	Gazdasági bűncselekmény	Gazdasági bűncselekmény	Vagyon elleni bűncselekmény
Elkövetési tárgy	rossz minőségű termék	Áru (termék és szolgáltatás is)	jogosult szabadalmi oltalma, használati vagy ipari mintaoltalma, topográfiaoltalom, védjegy vagy földrajzi árujelző oltalma alapján fennálló jog
Elsődleges védelem köre	fogyasztók (termelés, a forgalom és a fogyasztás biztonsága)	versenytársak és fogyasztók	alkotó személyéhez fűződő vagyoni jogok
218/1999. (XII. 28.) Korm. Rendelet az egyes szabálysértésekről	75. §	71. §.	152. §

6. Melléklet: A külföldiek által megvalósított Btk. 329/A. § -ba ütköző cselekmények, illetve elkövetők száma

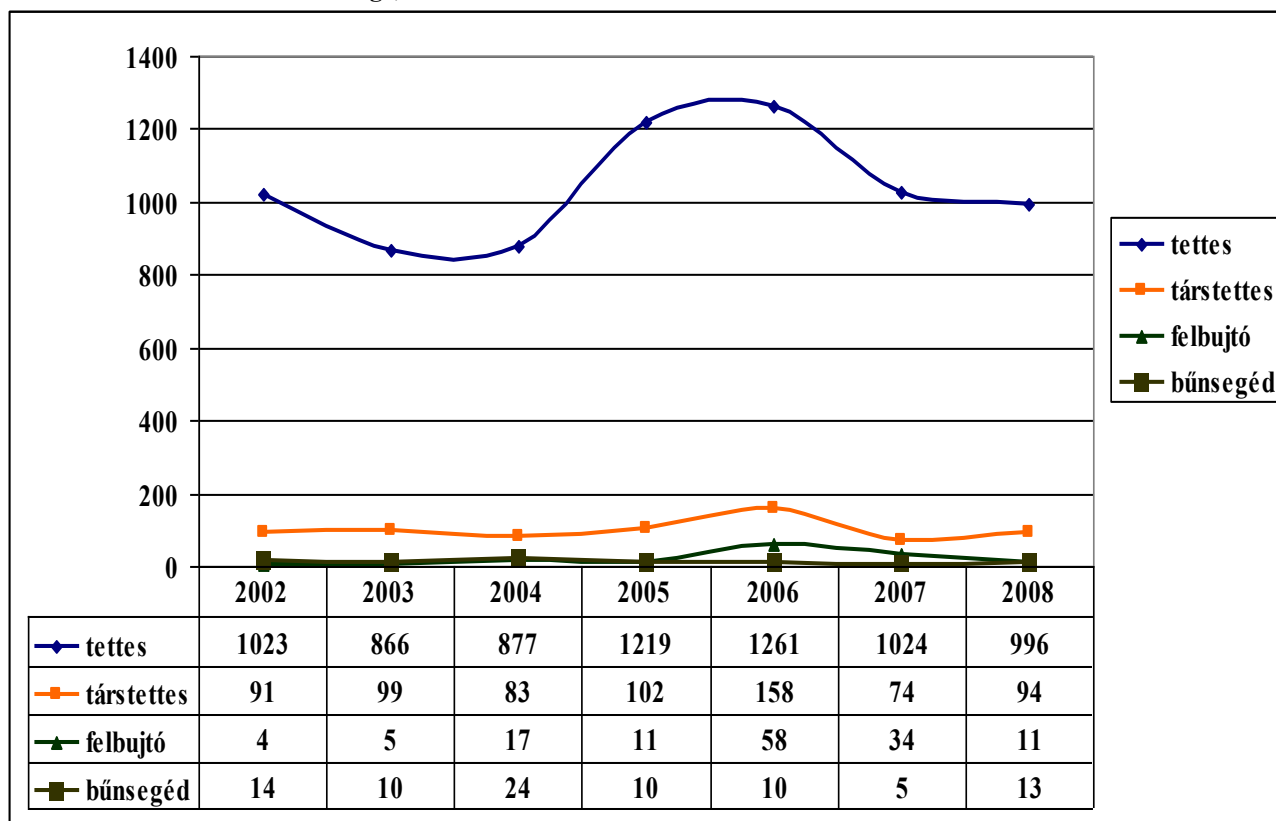
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Román	elkövető száma	2	6	3	3	2	3	5
	bűncselekmény száma	29	111	33	13	24	91	182
Ukrán	elkövető száma	3	1	2	1		1	1
	bűncselekmény száma	31	23	67	71		1	41
Szerbia-Montenegró	elkövető száma	2						
	bűncselekmény száma	31						
Moldáv	elkövető száma							
	bűncselekmény száma							
Kínai	elkövető száma	9	7	5	14	9	23	9
	bűncselekmény száma	48	110	11	49	43	47	29
Német	elkövető száma	2						
	bűncselekmény száma	42						
Osztrák	elkövető száma	1		1				1
	bűncselekmény száma	1		17				1
Szlovák	elkövető száma							
	bűncselekmény száma							
Vietnámi	elkövető száma	3	5	1	2	2	5	6
	bűncselekmény száma	12	106	4	26	24	10	16
Lengyel	elkövető száma							
	bűncselekmény száma							
Török	elkövető száma				1			
	bűncselekmény száma				1			
Szerb(2006-tól)	elkövető száma					1		
	bűncselekmény száma					3		
Összes	elkövető száma	20	20	16	24	17	36	25
	bűncselekmény száma	200	352	141	186	119	183	286

7. Melléklet: Az elkövetők lakhelye, 2002-2008.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bp	222	179	200	240	266	246	350
Baranya	76	59	91	87	78	53	44
Bács-Kiskun	51	52	80	91	94	50	32
Békés	23	29	30	50	70	43	35
BAZ	60	42	41	66	88	55	53
Csongrád	79	57	58	56	75	51	68
Fejér	29	35	38	59	23	36	27
Gy-M-S	48	45	48	61	94	45	34
H-B	34	22	30	63	90	57	55
Heves	40	25	23	49	47	32	14
K-E	56	23	28	17	43	23	11
Nógrád	11	14	17	21	15	14	24
Pest	66	80	43	80	87	81	72
Somogy	65	42	44	66	57	55	63
Sz-Sz-B	39	49	40	66	73	71	53
J-N-Sz	35	49	30	61	52	40	50
Tolna	26	26	23	13	37	15	17
Vas	44	52	31	33	28	30	24
Veszprém	58	41	41	68	83	58	36
Zala	40	18	25	55	46	46	26
külföld	30	41	39	39	41	36	26
Total	1132	980	1002	1344	1488	1137	1114

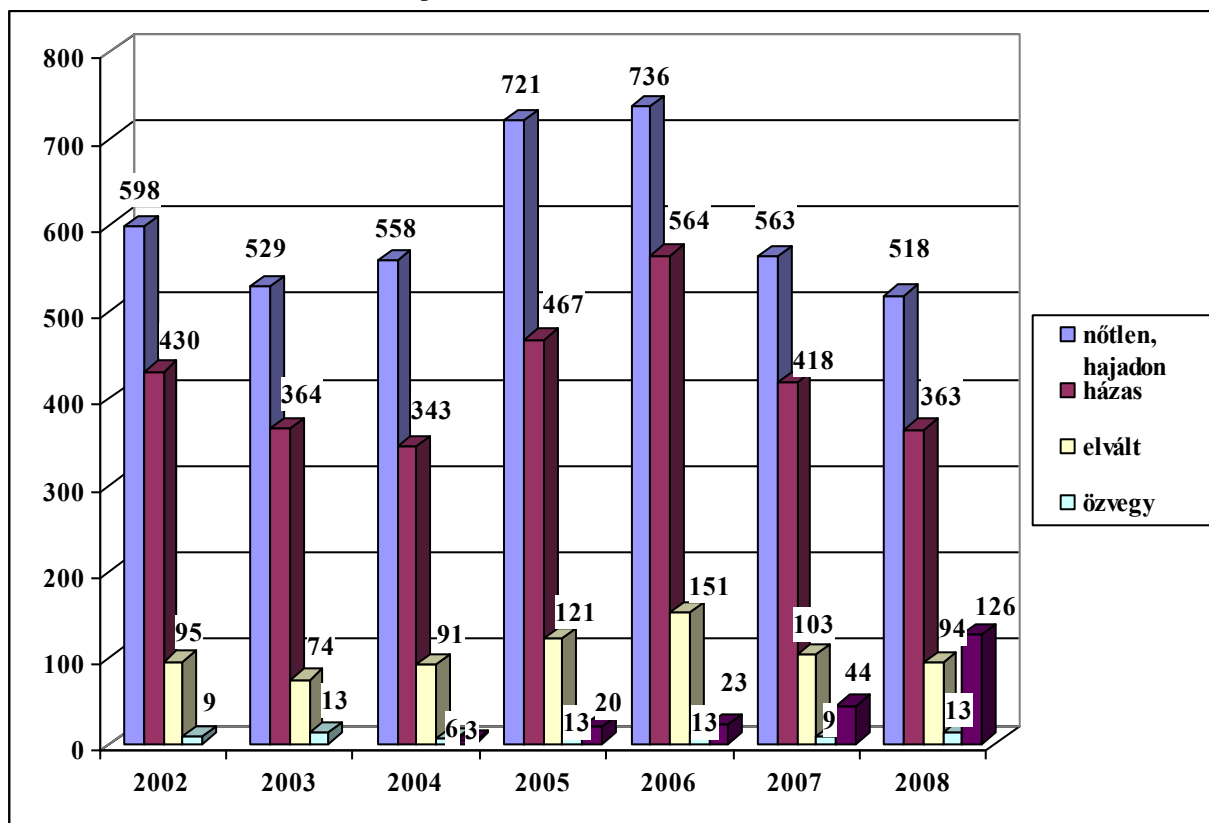
Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

8. Melléklet: Az elkövető minősége, 2002-2008.

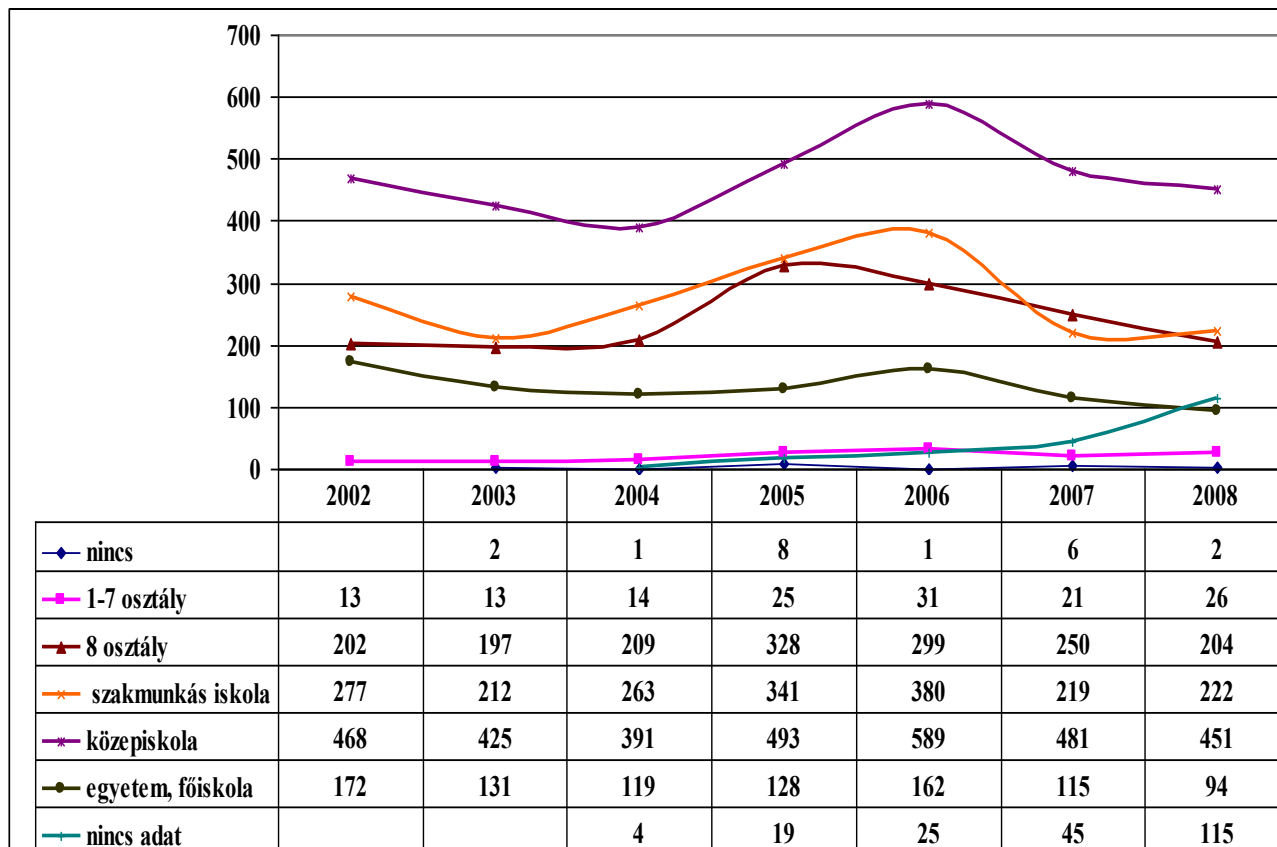
Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

9. Melléklet: Az elkövetők családi állapota, 2002-2008.

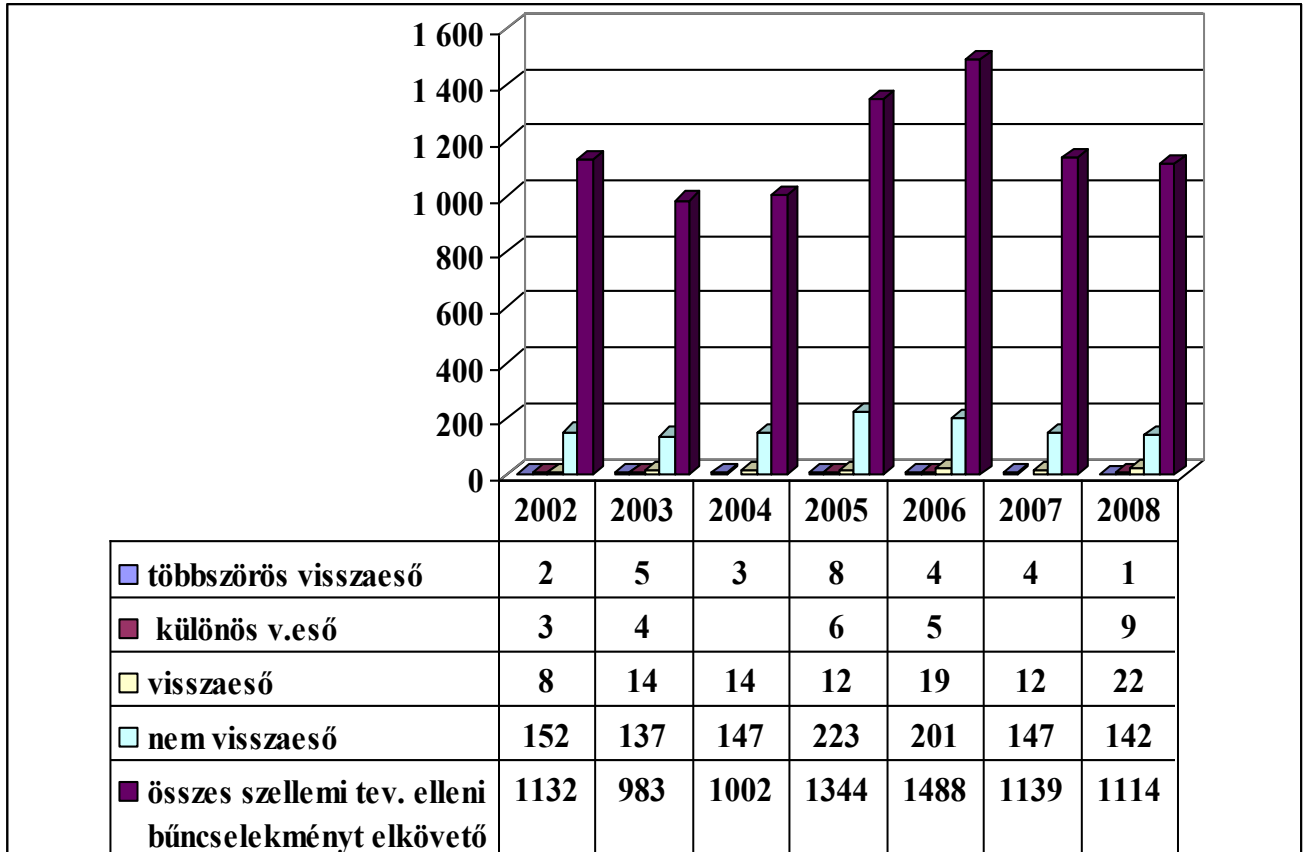
Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

10. Melléklet: Az elkövetők iskolai végzettsége, 2002-2008.

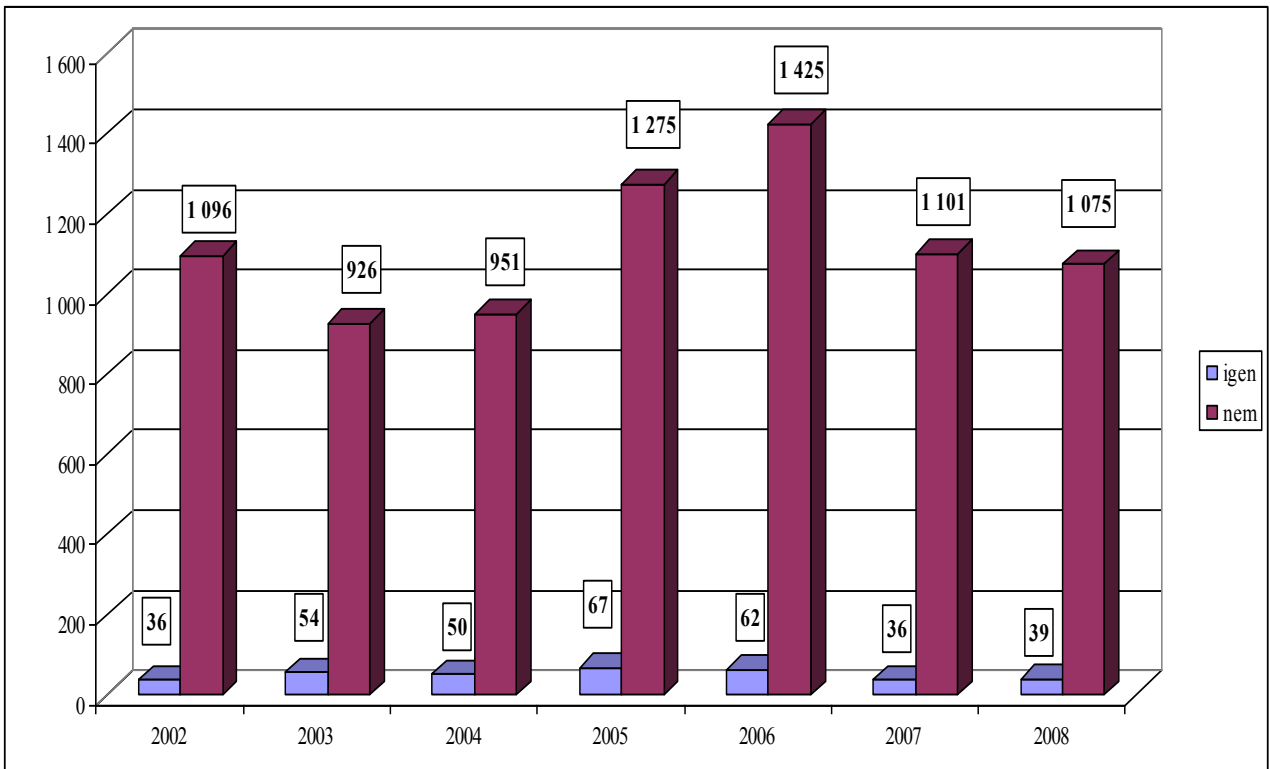
Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

11. Melléklet: Az elkövetők előélete, 2002-2008.

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

12. Melléklet: Az elkövető az elkövetéskor büntetőeljárás alatt állt-e (2002-2008.)

Forrás: ENYÜBS, saját szerkesztés

13. Melléklet: Az elítélt terheltek száma a főbüntetés neve szerint

	Terheltek száma, akikkel szemben büntetést vagy intézkedést alkalmaztak	A főbüntetés neve						
		életfogytig tartó	hat. tartamú szabadság-	e b b ő l		közérdekű munka	pénzbüntetés	felfüggesztett pénzbüntetés
				végrehajtandó	felfüggesztett			
t e r h e l t								
	Btk. 296.§ Áru hamis megjelölése							
2004. év összesen	125		43	0	43	0	61	3
2005. év összesen	149		30	1	29	3	103	1
2006. év összesen	198		38	2	36	2	122	7
2007. év összesen	164		27	0	27	1	111	0
2008. év összesen	132		28	1	27	1	81	3
2009. év összesen	143		40	2	38	2	90	2
	Btk. 329.§ Bitorlás							
2004. év összesen	0	0	0	0	0	0	0	0
2005. év összesen	1	0	0	0	0	0	0	0
2006. év összesen	4	0	1	0	1	0	2	0
2007. év összesen	2	0	0	0	0	0	2	0
2008. év összesen	0	0	0	0	0	0	0	0
2009. év összesen	0	0	0	0	0	0	0	0
	Btk. 329/A.§ Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése							
2004. év összesen	644	0	140	21	119	5	308	2
2005. év összesen	840	0	157	23	134	12	406	4
2006. év összesen	912	0	165	20	145	22	438	5
2007. év összesen	676	0	146	22	124	21	326	5
2008. év összesen	727	0	137	16	121	20	369	5
2009. év összesen	669	0	147	26	121	28	328	6
	Btk.329/B. § Szerzői vagy szerzői jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása							
2004. év összesen	6	0	3	0	3	0	2	0
2005. év összesen	8	0	5	1	4	0	3	0
2006. év összesen	29	0	7	0	7	0	14	0
2007. év összesen	11	0	4	1	3	1	5	0
2008. év összesen	10	0	1	0	1	0	3	0
2009. év összesen	21	0	2	0	2	1	10	0
	Btk.329/D.§ Iparjogvédelmi jogok megsértése							
2004. év összesen	12	0	2	0	2	1	4	0
2005. év összesen	14	0	1	0	1	0	12	0
2006. év összesen	19	0	5	0	5	2	8	0
2007. év összesen	19	0	5	1	4	0	11	0
2008. év összesen	16	0	2	1	1	0	14	0
2009. év összesen	13	0	2	1	1	0	8	0